

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA
FAUNA HUNGARIAE

VII. KÖTET

COLEOPTERA II.

6. FÜZET

HOLYVÁK II. –
STAPHYLINIDAE II.

(54 ábrával)

ÍRTA
DR. TÓTH LÁSZLÓ

Fauna Hung. 151.

A VII. kötethez tartozó valamennyi
füzet borítólapjának beszolgáltatása ellené-
ben a kötet kemény kötéstábláját bármelyik
könyvesbolt kiadja.

Szerkesztő bizottság:

1965-ig: *Dr. Boros István, Dr. Dudich Endre (elnök), Dr. Kotlán Sándor,
Dr. Soós Lajos és Dr. Székessy Vilmos (szerkesztő)*

1965-től: *Dr. Balogh János, Dr. Jermy Tibor, Dr. Kaszab Zoltán (főszerkesztő),
Dr. Kolosváry Gábor, Dr. Kotlán Sándor (elnök) és
Dr. Steinmann Henrik (szerkesztő)*

1981-től: *Dr. Balogh János (elnök), Dr. Jermy Tibor, Dr. Kaszab Zoltán (főszerkesztő),
Dr. Mahunka Sándor, Dr. Papp Jenő és Dr. Steinmann Henrik (szerkesztő)*

A kézirat a szerkesztő bizottsághoz 1981. V. 10-én érkezett

Lektorálta:

DR. KASZAB ZOLTÁN

Az ábrákat PÁL JÁNOS rajzolta

12. CSALÁD: STAPHYLINIDAE II — HOLYVÁK II.

Írta:

DR. TÓTH LÁSZLÓ

A Magyarország Állatvilága sorozat VII. kötetének 5. füzeté 1963-ban került kiadásra. A füzet szerzője Dr. SZÉKESY VILMOS a Staphylinidae család általános ismertetését, a család akkor időszerű tagolását és egyidejűleg a nemek határozókulcsát közölte. A most kiadásra került 6. füzet — Staphylinidae II. — a család fajokig történő ismertetésének első részletét tartalmazza. A két füzet megjelenése között eltelt, közel 20 esztendő számos új tudományos eredménye alapján helyesnek látszik néhány változtatás bevezetése. Kétségtelen, hogy a család világrendszere ma sem tekinthető véglegesen lezártnak, azonban — néhány szélsőséges nézettől eltekintve — a kutatók többsége már elfogadta az I. füzetben közölt 11 alcsalád számának 22-re emelését. A család fajainak száma faunaterületünkön igen magas, meghatározásuk meglehetősen nehéz, és a kötet füzetenként történő megjelentetése indokolja, hogy a nemek határozókulcsát — részlet-rajzokkal kiegészítve — a tárgyalásra kerülő alcsaládokon belül, folyamatosan közöljük. Ez véleményünk szerint jelentősen segíti mind a jobb áttekintést, mind a füzetek könnyebb kezelhetőségét. Így az I. füzet megmarad továbbra is az eredeti célkitűzésnek, bevezetésként és egyben az igen terjedelmes család gyors áttekintését biztosító összefoglalásnak.

A következő táblázathól kitűnik, hogy a család tagolásában bekövetkezett változások lényegbevágóan csak az Oxytelinae, Staphylininae, Tachyporinae alcsaládokat érintették. A faunaterületünkön eleve hiányzó Dimerini nemzetség átsorolása a Pselaphidae családba ma már egyértelműen elfogadott. Az új alcsaládokon belül természetesen a korábbtól eltér néhány nemzetség és más taxon értelmezése, ezeket azonban csak a fontosabb esetekben és a folyamatosan közölt határozókulcsokban szükséges megemlíteni.

Táblázat

5. füzet			6. füzet
Alcsalád	Nemzetség	Nem	Alcsalád
1. Oxytelinae p.4,6	1. Piestini (pars) p.7	Thoracophorus	= 2. Thoracophorinae
	(pars) p.9	Siagonium	= 6. Piestinae
	2. Micropeplini p.7	—	= 1. Micropeplinae
	3. Pseudopsini p.7	—	= 3. Pseudopsinae

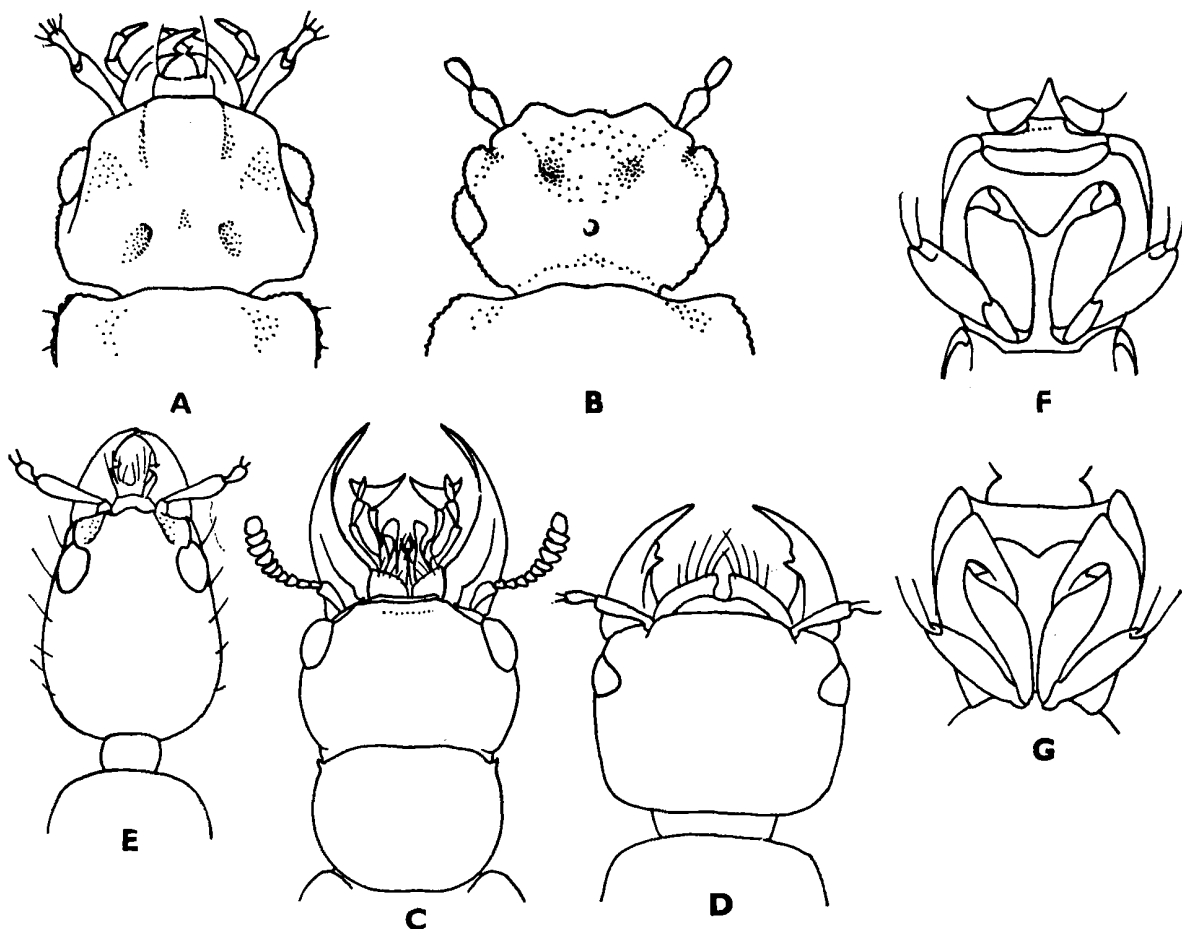
Táblázat folytatása

5. füzet			6. füzet
Alcsalád	Nemzetség	Nem	Alcsalád
	4. Phloeocharini p.25	—	= 4. Phloeocha- rinae
	p.25	Olisthaerus	= 5. Olisthaeri- nae
	5. Proteinini p.10	—	= 8. Proteininae
	p.10	Phloeobium	= 7. Metopsiinae
	6. Omaliini p.11	—	= 9. Omaliinae
	[7. Dimerini p.26	—	→ Pselaphidae]
	8. Oxytelini p.26	—	= 10. Oxytelinae
2. Oxyporinae p.4,35			= 11. Oxyporinae
3. Leptotyphlinae p.4,35			= 12. Leptoty- phlinae
4. Steninae p.5,35			= 13. Steninae
5. Euasthetinae p.5,37			= 14. Euastheti- nae
6. Paederinae p.5,39			= 15. Paederinae
7. Staphylininae p.5,46			= 16. Staphylini- nae
	1. Xantholinini p.47		= 17. Xantholini- nae
8. Habrocerinae p.5,63			= 18. Habroceri- nae
9. Trichophyinae p.6,64			= 19. Trichophyi- nae
10. Tachyporinae p.6,65			= 20. Tachypori- nae
	3. Hypocyphtini p.71		= 21. Hypocyphti- nae
11. Aleocharinae p.6,72			= 22. Aleocharinae

Az alcsaládok határozókulcsa

- 1 (22) A csápok a homlok kiugró oldal-, illetve elülső peremé alatt, a fej oldalán, az összetett szemek és a rágók töve között erednek (1. ábra: A, B, C, 15. ábra: A).
- 2 (7) Az előtor hátán és a szárnyfedőkön hosszanti, kiemelkedő bordák húzódnak (4. ábra, 5. ábra: D, E, 7. ábra, 8. ábra).
- 3 (4) A csáp 9 ízű (3. ábra: B). A potroh hátlemezein élek húzódnak, amelyek mély gödröket határolnak. A lábfejek 3 ízűek
1. alcsalád: **Micropeplinae**
- 4 (3) A csáp 11 ízű (3. ábra: G). A potroh hátlemezein sem kiemelkedő élek, sem gödrök nem láthatók. A lábfejek 3 vagy 5 ízűek.
- 5 (6) A lábfejek 3 ízűek. A potroh hengeres, oldalszegélyét finom, lécszerű vonal jelzi (7. ábra)
2. alcsalád: **Thoracophorinae**

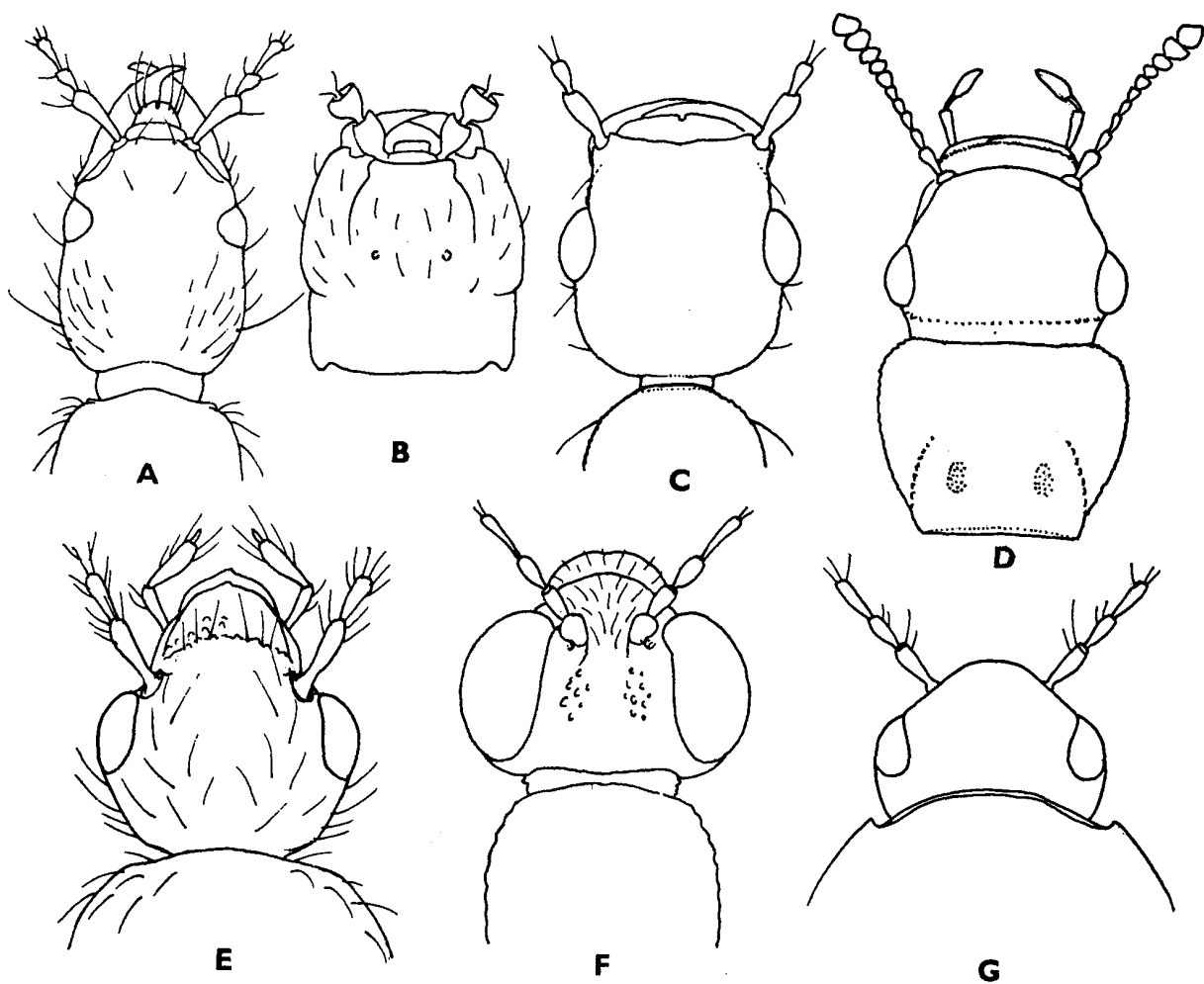
- 6 (5) A lábfejek 5 ízűek. A potroh széles és lapos, oldalai szélesen felhajlók. A fejen és a potrohszelvények hátlemezein fekete, bunkó-szerűen megvastagodott serték vannak (8. ábra)
3. alcsalád: **Pseudopsinae**
- 7 (2) Az előtor hátán és a szárnyfedőkön hosszanti, kiemelkedő bordák nincsenek.
- 8 (21) A homlok nem közvetlenül az összetett szemek előtt levágott. Az ajaktapogató normálisan fejlett. A középső csípők keskenyen elválasztottak vagy egymáshoz nyomottak.
- 9 (14) A potroh erősen megnyúlt, keskeny, csaknem párhuzamos, csúcsa felé fokozatosan kihegyesedő, oldalai keskenyen felhajlók (9. ábra).
- 10 (11) Halánték nem fejlődött ki. A test felülete pontozott és szőrös. A szárnyfedőkön sem elkülönült mellfedő, sem pontsorok nincsenek (9. ábra)
4. alcsalád: **Phloeocharinae**

1. ábra. A: *Oxytelus* sp., B: *Metopsia* sp., C: *Oxyporus* sp., D: *Staphylinus* sp., E: *Xantholinus* sp. feje felülnézetben — F: *Staphylinus* sp., G: *Xantholinus* sp. előtora alulnézetben (F, G: LOHSE nyomán, a többi eredeti)

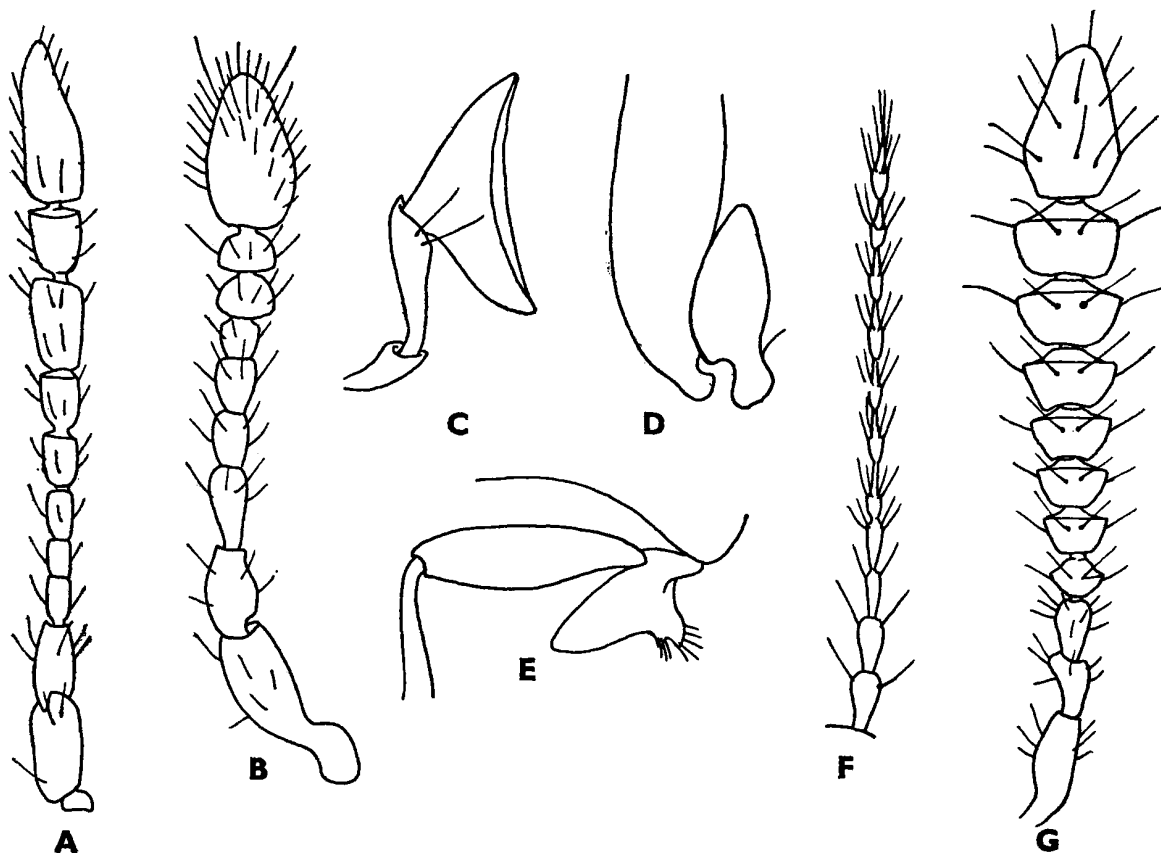
- 11 (10) Erősen fejlett halántékot figyelhetünk meg. A test felülete kopasz. A szárnyfedőkön a mellfedők elkülönültek, korongjukon pontsorok húzódnak.
- 12 (13) A homlok elülső szögletei a csáp eredési pontja fölött egyszerűek (10. ábra) [5. alcsalád: **Olisthaerinae**]
- 13 (12) A homlok elülső szögletei a csáp eredési pontja felett a hímeken erősen, a nőstényeken gyengébben fogszerűek (15. ábra: A) 6. alcsalád: **Piestinae**
- 14 (9) A potroha széles, hátrafelé kiszélesedő, míg a csúcsán hirtelen kihegyesedik, az oldalai szélesen felhajlanak.
- 15 (18) A fejtetőn pontszemek vannak.
- 16 (17) A fejtetőn 2 pontszem van (26. ábra: F, G). (A *Niphetodes*-nem esetében a pontszemek csökevényesek vagy hiányoznak, azonban a fejtetőn 2 mély gödör jelzi a helyüket, amelyek más alcsaládok esetében nem fordulnak elő.) 9. alcsalád: **Omalinae**
- 17 (16) A fejtetőn csak 1 pontszem van (1. ábra: B) 7. alcsalád: **Metopsinae**
- 18 (15) A fejtetőn nincsenek pontszemek (1. ábra: C).
- 19 (20) Teste zömök, kevésbé megnyúlt, tojásdad. Az előtor hátán a pontozás sohasem feltűnően durva, bemélyedt középharárdán kívül felületén más véset nincsen. A lábfejek mindig 5 ízűek. A ♂ hátulsó lábának tompora nagy, eléri vagy meghaladja a hátulsó comb hosszának egyharmadát (3. ábra: E) 8. alcsalád: **Proteininae**
- 20 (19) Teste megnyúlt, oldalai a fajok többségénél csaknem párhuzamosak. Az előtor hátán feltűnően durva pontozás vagy jellegzetes véset van. A lábfejek száma 3 vagy 5. A ♂ hátulsó lábának tompora kicsi, legfeljebb a hátulsó comb hosszának egyötödét érheti el (3. ábra: D) 10. alcsalád: **Oxytelinae**
- 21 (8) A homlok közvetlenül az összetett szemek előtt levágott (1. ábra: C). Az ajaktapogató utolsó íze hatalmasan fejlett, félhold alakú (3. ábra: C). A középső csípők szélesen elválasztottak 11. alcsalád: **Oxyporinae**
- 22 (1) A csápok nem a homlok oldal-, illetve elülső pereme alatt erednek.
- 23 (40) A csápok nem a homlokon, az összetett szemek között erednek (2. ábra: A—D).

- 24 (29) A csápok közvetlenül a homlok elülső szögletei alatt erednek (2. ábra: B—D).
- 25 (26) Az elülső lábfejek 5 ízűek. A fejtetőn pontszemek nincsenek. A fej hátul szembetűnően befűződött. Az állkapcsi tapogató utolsó íze igen kicsi, alig látható, így a tapogató 3 ízűnek tűnik (2. ábra: C)
15. alcsalád: *Paederinae*
- 26 (25) Az elülső lábfejek 2, 3 vagy 4 ízűek lehetnek. A fejtetőn pontszemek előfordulhatnak.
- 27 (28) Az összetett szemek hiányoznak. A fejtetőn 2 pontszem van (2. ábra: B). A lábfejézek száma 2, ritkábban 3
12. alcsalád: *Leptotyphlinae*
- 28 (27) Az összetett szemek kifejlődtek. A fejtetőn pontszemek nincsenek. Az elülső lábfej 4 ízű. Az állkapcsi tapogató feltűnően hosszú, elérheti a csáp hosszának a felét. A csáp 2 utolsó íze nagy, bunkó-szerűen elkülönült (2. ábra: D)
14. alcsalád: *Euasthetinae*

2. ábra. A: *Othius* sp., B: *Leptotyphlinae* sp., C: *Paederinae* sp., D: *Euasthetinae* sp., E: *Aleocharinae* sp., F: *Steninae* sp., G: *Tachyporinae* sp. feje felülnézetben (B: COIFFAIT nyomán, a többi eredeti)

- 29 (24) A csápok nem közvetlenül a homlok elülső szögletei alatt erednek.
- 30 (33) A csápok a homlok elülső szegélyén erednek (1. ábra: D, E, 2. ábra: A). A fej hátul mérsékelten befűződött. Az állkapcsi tapogatók normálisan fejlettek.
- 31 (32) A csápgödrök az összetett szemekhez közelebb állnak, mint egymáshoz (1. ábra: D). Az előmellen toroklemez nincs (1. ábra: F)
16. alcsalád: *Staphylininae*
- 32 (31) A csápgödrök egymáshoz közelebb állnak, mint az összetett szemekhez (1. ábra: E és 2. ábra: A). Az előmellen jól fejlett, háromszög alakú toroklemez van (1. ábra: G) 17. alcsalád: *Xantholininae*
- 33 (30) A csápok a fej oldalán, a homlok oldalszegélyén, az összetett szemek előtt erednek (2. ábra: G).
- 34 (37) A csápok fonal alakúak, izeik normálisan fejlettek. A fej hátul nem befűződött.
- 35 (36) A csáp 11 ízű (3. ábra: G). Az elülső lábfejek 5 ízűek. A szárnyfedőkön elkülönült mellfedő van 20. alcsalád: *Tachyporinae*

3. ábra. A: *Hypocyphtus* sp. 10 ízű csápja — B: *Micropeplus* sp. 9 ízű csápja — C: *Oxyporus* sp. ajaktapogatója — D: *Bolitobius* sp. ♂, E: *Hapalarea* sp. ♂ hátulsó lábának tompora — F: *Habrocerus* sp., G: *Aleochara* sp. 11 ízű csápja (A—G: eredeti)

- 36 (35) A csáp 10 ízű (3. ábra: A). Az elülső lábfejek 4 ízűek. A szárnyfedőkön elkülönült mellfedő nincs 21. alcsalád: **Hypocyphtinae**
- 37 (34) A csápok a 3. íztől kezdve erősen elkeskenyednek, serte alakúak, a rendkívül megnyúlt ízek örvösen elhelyezkedő hosszú, finom pillaszőrökkel vannak borítva (3. ábra: F).
- 38 (39) A test felülete kopasz. A szárnyfedőkön élesen határolt mellfedő van 18. alcsalád: **Habrocerinae**
- 39 (38) A test felülete finom szőrözettel borított. A szárnyfedőkön nincs elkülönült mellfedő 19. alcsalád: **Trichophyinae**
- 40 (23) A csápok a homlokon, az összetett szemek között szabadon erednek (2. ábra: E, F).
- 41 (42) Az összetett szemek erősen fejlettek, domborúak, oldalra kiugrók. A fej a szemekkel együtt mindig lényegesen szélesebb, mint az előtor (2. ábra: F). A test felületének pontozása erőteljes 13. alcsalád: **Steninae**
- 42 (41) Az összetett szemek átlagosan fejlettek, többnyire laposak, a fej oldalsíkjából nem vagy alig kiugrók (2. ábra: E). A fej a szemekkel együtt ritkán szélesebb, mint az előtor, ilyen esetben a test felülete nem durván pontozott. A potroh hátlemezein kétoldalt ívesen hátrahajló harántrovátka van 22. alcsalád: **Aleocharinae**

1. alcsalád: **Micropeplinae**

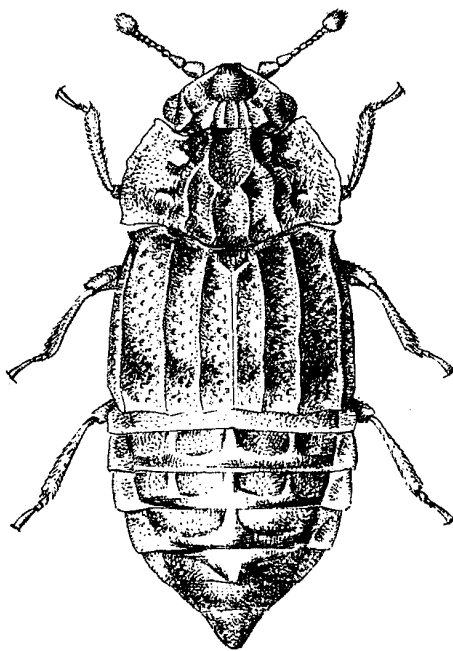
Testük zömök, tojásdad alakú, felülete lapos vagy kissé domborodó. A fejük felületén élszerű dudorok húzódnak. Pontszemeik hiányoznak. A csápjuk 9 ízű, az utolsó íz elkülönült, nagyobb, mint az előzőek, gomb alakú (3. ábra: B). Az előtor hasoldalán a melltő és az előmell oldallemezei között a csáp befogadására alkalmas mély barázda húzódik. Az előtor hátán és a szárnyfedőkön kiemelkedő hosszanti bordák húzódnak (5. ábra: D, E). A potroh hátszelvényein kiemelkedő élek vannak, amelyek mély, jellegzetes gödröket határolnak. Lábfejeik 3 ízűek. Apró fajok, 1—3 mm (4. ábra).

Az alcsalád 1 nemének 30 ismert faja Európában, Ázsiában, Észak-Afrikában és az Amerikai-kontinensen él. Faunaterületünkön 5 faj előfordulása bizonyított, 4 további faj előkerülése csaknem bizonyosnak tekinthető.

1. nem: **Micropeplus** LATREILLE, 1809

Fejük nagy, az erősen kiugró összetett szemek hátulsó szegélyéig az előtor hátának elülső szegélye alá visszahúzott. A homlok a szemek között igen széles, a fejpajzstól egyenes vagy ívelt harántvonallal elválasztott, az utóbbi elöl levágott vagy tompán kerekített, néhány faj hímjén középen fogacska

figyelhető meg. Az állkapcsi tapogató utolsó íze erősen megnyúlt, csúcsa tompa. Az ajaktapogató nagyon rövid. Az előtor olyan vagy kissé szélesebb, mint a szárnyfedők, előre felé szűkül, elülső és hátsó szegélye beöblösödő, az oldalszegélyek szélesek, korongján bordákkal határolt rombusz alakú gödrök vannak (4. ábra). A szárnyfedők a mellvéget kissé túlhaladják, legalább a potroh első 3 hátszelvényét eltakarják, általában olyan hosszúak, mint együttes szélességük. A szárnyfedők varrat- és oldalszegélye bordaszerűen kiemelkedik, és közöttük további hosszanti bordák húzódnak. A potroh rövid, hátul

4. ábra. *Micropeplus fulvus* ERICHSON ♂ (eredeti)

kihegyesedő, oldalszegélye széles és felhajló. A 4 látható hátszelvényének tövén harántos gödrök láthatók, amelyeket az erősen fejlett középél és gyengébben fejlett vagy csökevényes oldalélek határolnak (4. ábra). A lábak rövidek és karcsúak, a hátsó láb tompora erősen fejlett, olyan hosszú, mint a hátsó comb egyharmada.

A nem holarktikus elterjedésű, néhány faja azonban Közép-Amerikában is előfordul. Rotható növényi törmelékben, korhadó fadarabok alatt, trágyában, avar, szalma- és szénakazlak alatt, azok törmelékében, néha istállókban és pajtákban is megtalálhatók. Az imágók meleg nyári napokon naplemente és szürkület idején repülve rajzanak, fényre ugyancsak repülnek. Faunaterületünkön 9 fajt mutattak ki, illetve előfordulásuk várható.

- 1 (4) A szárnyfedők felülete a bordák között nem pontozott, a finom, kerek, sejtyszerű formákat képező bőrszerű ráncoltság ellenére meg lehetően fényes (1. alnem: *Arrhenopeplus* KOCH, 1937).
- 2 (3) A szárnyfedők varrat- és vállbordája között 2 erős, hosszanti dorsalis borda húzódik. Kicsi, fekete vagy sötétbarna, az előtor oldalai vörösbarnák, a csápok töve, a tapogatók és a lábak rozsdavörösek. A fejtetőn 2 hosszanti, ferdén előre felé összetartó dudor van, amelyek között középrovátka és benne finom él húzódik. Az előtor

olyan széles, mint a szárnyfedők, előrefelé ívesen szűkül, korongja közepén 2 mély, ezektől kétoldalt 2 elmosódó rombusz alakú gödör van. A szárnyfedők együttesen jelentősen szélesebbek, mint amilyen hosszúak, a hátsó szegélyüknél gyengén benyomottak, lehajló oldalukon borda nincsen. 1,5 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, a Kaukázusban, Szibériában és Észak-Amerikában. Korhadó növényi anyagok között, rothadó fűcsomók, avar, moha alatt, néha fűfélékről hálózható. Alkonyatkor erdei utak, tisztások felett rajzik, fényre repül. Faunaterületünkön ritka (Fenyőháza, Lipótfá, Paring és Siófok)

tesserula CURTIS, 1828

- 3 (2) A szárnyfedők varrat- és vállbordája között 3 dorsalis borda húzódik. Fekete, az előtor hátának oldalai vörösbarnák, a szárnyfedők szurokbarnák, a csápok, tapogatók és a lábak rozsdasárgák. A fején az oldalszélekkel csaknem párhuzamosan futó, 2 élszerűen kiemelkedő dudor húzódik. Az előtor kissé szélesebb, mint a szárnyfedők, oldalszegélye előrefelé ívelten keskenyedik, az ív azonban 2 finom fogacskával megtört. Az előtor hátának korongján 6, központi helyzetű, rombusz alakú gödör van. A szárnyfedők 3. dorsalis bordája gyengébben fejlett, ezzel szemben a lehajló oldalperemen rövid borda húzódik. 1,5 mm.

Előfordul Közép-Európában és Nyugat-Szibériában. Faunaterületünkön csak a Muraközből (Ludbreg) és a Bánságból (Resica) ismert

[laevipennis EPPELSHEIM, 1880]

- 4 (1) Szárnyfedői a bordák között mélyen pontozottak (2. alnem: *Micropeplus* s. str.).
- 5 (8) A szárnyfedők varrat- és vállbordája között 3 dorsalis borda húzódik.
- 6 (7) A fejtetőn sekély középrovátka fut, amelyben finom él húzódik. Fénytelen, mélyfekete, az előtor hátának két oldalán 1—1 vörösen áttetsző folt van, a csápok, tapogatók és a lábak rozsdavörösek, a csápbunkó sötét. A fejtető különösen sűrűn, de finomabban ráncolt. Az előtor alig olyan széles, mint a szárnyfedők, az oldalszél íve közepén tompaszögben megtört. A szárnyfedők gyengén fénylők, korongjuk közepe haránt irányban együttesen enyhén domborodó, a hátulsó szegélyük előtt mérsékelten laposra nyomottak. Aedoeagus: 5. ábra: B. 2,3—2,5 mm.

Előfordul Közép- és Dél-Európában. Korhadó növényi anyagok, széna-, komposzt, fű- és szalmacsomók alatt, folyók és patakok hordalékában. Alkonyatkor erdőszegélyeken repülve rajzik, fényre is repül. Főleg VII—VIII. hónapokban és késő ősztől gyűjtötték. Faunaterületünkön gyakori (a Kárpátok egész vonulata, Dunántúli-dombvidék, Kőszegi-hegység, az Alföldön: Bátorliget, Kálcsa)

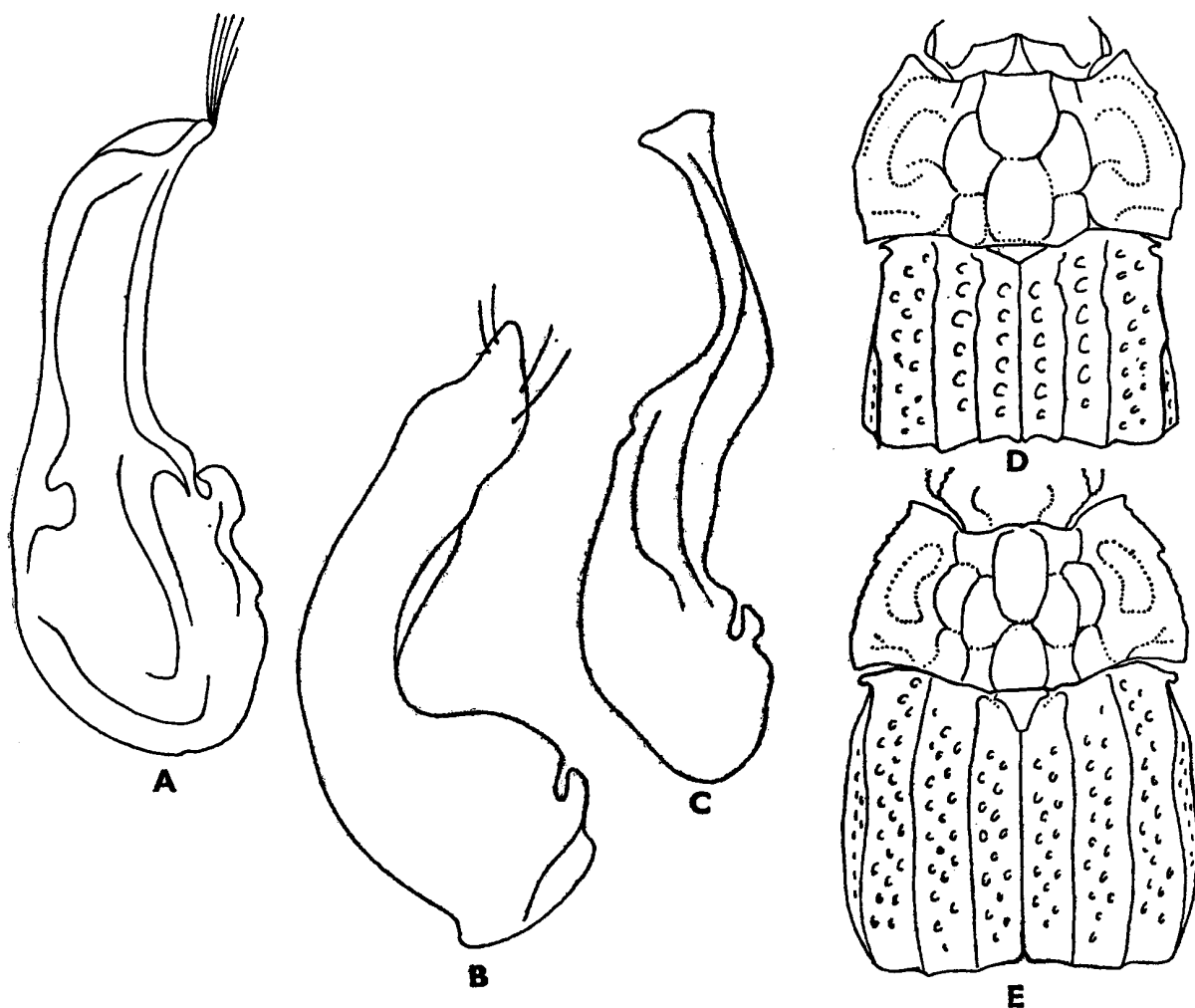
porcatus (FABRICIUS, 1792)

- 7 (6) A fejtetőn finom hosszanti él húzódik, de középrovátka nincs. A test rövidebb, szélesebb és domborúbb. A fejtető és az előtor hátának korongja nagyon durván és sűrűn ráncolt. Az előtor olyan széles, mint a szárnyfedők, az oldalszéleinek íve közepén csak jelentéktelenül megtört. A szárnyfedők mélyebben és sűrűbben pontozottak, erősen fénylők, korongjuk közepe haránt irányban együttesen erősen kidomborodó, míg a hátsó szegélyük előtt élesen laposra nyomottak. Aedoeagus: 6. ábra: D. 2 mm.

Előfordul Észak-Európa déli, Közép-Európa északi területein, valamint a Kaukázusban. Ritka faj, szigetszerűen fordul elő, láptalajokon, bükkösök nedves patakpartjain, növényi törmelék alatt, illetve között. Főleg III–IV. hónapokban és késő őszkor gyűjtötték. Faunaterületünkről csak Ócsa: Nagyerdő lelőhelyéről ismert

caelatus ERICHSON, 1839

- 8 (5) A szárnyfedők varrat- és vállbordája között csak 2 dorsalis borda húzódik.
- 9 (12) A szárnyfedők együttesen sokkal szélesebbek, mint amilyen hosszúak.

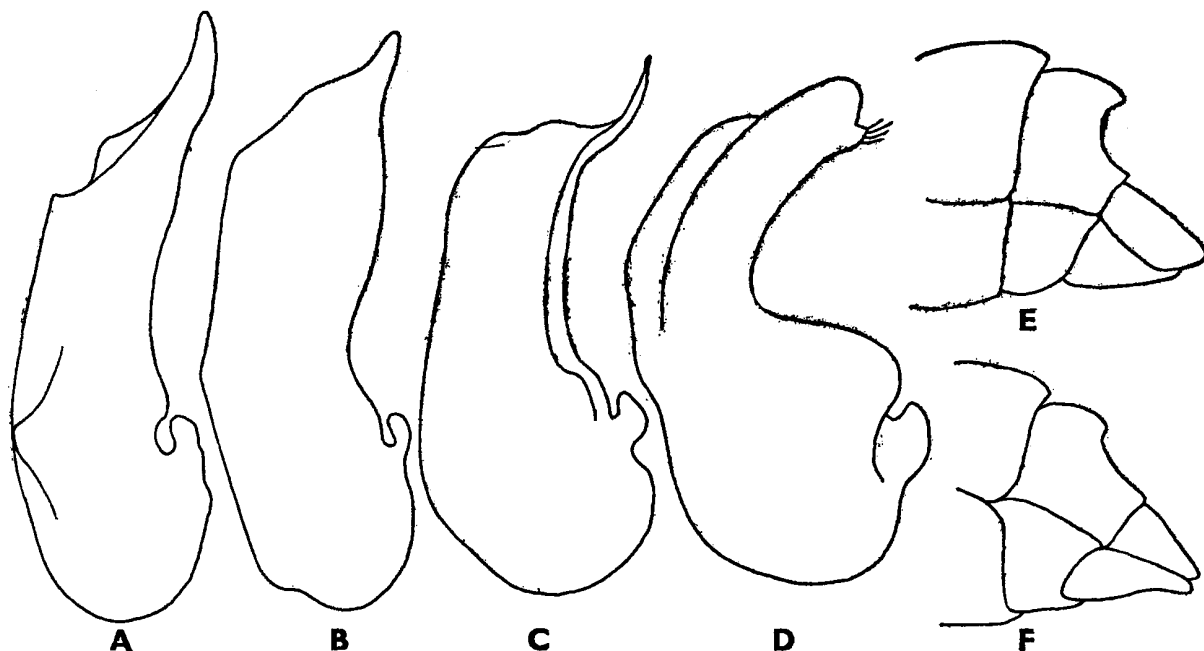
5. ábra. A: *Micropeplus latus* HAMPE ♂, B: *M. porcatus* (FABRICIUS) ♂, C: *M. marietti* JACQUELIN DU VAL ♂ ivarszerve oldalnézetben — D: *M. staphylinoides* (MARSHAM), E: *M. fulvus* ERICHSON előtora és szárnyfedői (A, B, C: KOCH nyomán, E, D: eredeti)

- 10 (11) A szárnyfedők vállbordája a dorsalis bordákkal azonosan fejlett. A potroh 4. hátszelvényén a középél hátrafelé kiugró fogacskában kihúzott (6. ábra: E). A test megnyúlt, jól kiszíneződött példányok esetében barna, az előtor hátának oldalai, a csápok, tapogatók és a lábszárak rozsdavörös színűek. A fejtetőn 2 dudorszerű hosszanti kiemelkedés, közöttük pedig rovátka fut, amelyben viszont finom él húzódik. Az előtor szélesebb, mint a szárnyfedők, oldalszegélyei íveltek, néha a hátsó szögletek előtt beöblösödnek, úgyhogy a szögletek fogacskaszerűen kiugrók (5. ábra: D). A hímek fejpajzsa elöl kihegyesedő, lábszáraik belső csúcsi harmadában fogacska van. Aedoeagus: 6. ábra: B. 2 mm.

Előfordul Nyugat- és Közép-Európában, valamint Dél-Európában és Algírban. Korhadó növényi anyagok, szalma, széna, komposzt alatt él. Faunaterületünkön előfordulása nem kizárt, a régebbi irodalmi adatok azonban téves határozáson alapultak

[staphylinoides (MARSHAM, 1802)]

- 11 (10) A szárnyfedők vállbordája a dorsalis bordáknál sokkal erősebben fejlett, tarajszerű. A potroh 4. hátlemének középélé hátrafelé nem kihúzott, lejtősen végződik (mint a 6. ábra: F). A test rövid és nagyon széles, barna, az előtor és a szárnyfedők lehajló oldalai, a csápok, tapogatók és a lábak sárgászörösek. A fejtetőn 2, rovátkával elválasztott hosszanti dudor fut, a rovátkában él azonban nem húzódik. Az előtor olyan széles, mint a szárnyfedők, hátának oldalszegélyei szélesek és felhajlók. A hímek fejpajzsának elején a középén kiugró fogacska van, amelynek két oldalán az elülső szegély beöblösödött. Aedoeagus: 5. ábra: A. 2,3 mm.

6. ábra. A: *Micropeplus fulvus* ERICHSON ♂, B: *M. staphylinoides* (MARSHAM) ♂, C: *M. longipennis* KRAATZ ♂, D: *M. caelatus* ERICHSON ♂ ivarszerve oldalnézetben — E: *M. staphylinoides* (MARSHAM), F: *M. fulvus* ERICHSON potrohcúcsa oldalnézetben (A–D: KOCH nyomán, E, F: eredeti)

Előfordul Horvátországban, a Kárpát-medencében és Szlavóniában. Korhadó növényi törmelék alatt él. Faunaterületünkön Horvátországban (Zágráb, Zupanje) és a Felvidéken (Selmechánya), ritka

[*latus* HAMPE, 1861]

- 12 (9) A szárnyfedők együttesen nem vagy csak nagyon kis mértékben szélesebbek, mint amilyen hosszúak.
- 13 (14) A fejtetőn 2 dudorszerű, hosszanti kiemelkedés és közöttük él húzódik. A hímek fejpajzsa egyszerű. A test tojásdad, gyengén boltozott, barna, az előtor hátának oldalai, a csápok, tapogatók és a lábak rozsdavörösek. A szárnyfedők durván, de szórtabban pontozottak. A hímek elülső lábszára egyszerű, a középső a csúcsi harmadában, a hátulsó a középén erősebb fogacskát visel a belső élen. Aedoeagus: 6. ábra: C. 2,5—2,8 mm.

Közép-európai, montán, szubalpin faj. Hegyi patakok hordalékában, mohapárnák, avar alatt él. Faunaterületünkön a Muraközben (Ludbreg) és Dél-Erdélyben (Topánfalva) lelőhelyekről ismert

[*longipennis* KRAATZ, 1859]

- 14 (13) A fejtetőn 5, előre felé összetartó hosszanti él fut. A hímek fejpajzsának elülső szegélye a középén fogacskába kihúzott.
- 15 (16) A csápbunkó sárgászöld. A test megnyúlt, tojásdad, mérsékelten domború. Barna, az előtor hátának oldalai, a csápok, tapogatók és a lábak rozsdasárgászöldek. Az előtor hátának oldalszélei ívelt kerekítettek, korongjának közepén hosszukban összefolyó rombusz alakú gödrök vannak, amelyekben finoman és sűrűn ráncolt pontozás figyelhető meg (5. ábra: E). A szárnyfedők közterei meglehetősen durván pontozottak. A potroh 4. hátlemezeinek közép-élé meredeken végződik (6. ábra: F). Aedoeagus: 6. ábra: A (4. ábra). 2 mm.

Előfordul Európában, Észak-Afrika északnyugati területein, így Algériában és Líbiában. Korhadó növényi anyagok, szén-, szalmakazlak, trágya, komposzt alatt él, ritkán fűfélékről hálózható. Alkonyatkor repülve rajzik, fényre ugyancsak repül. Faunaterületünkön Dél-Erdélyből, a Dunántúli-középhegység és -dombvidék, valamint az Alföld néhány pontjáról ismert. (V—VII.)

fulvus ERICHSON, 1840

- 16 (15) A csápbunkó fekete vagy barna. Az előző fajhoz igen hasonló, de az előtor hátának ívelt oldalszegélye a hátulsó harmadban 2 apró fogacskával megtört, korongjának rombusz alakú gödrei alig ráncoltak, csak pontozottak. A szárnyfedőkön a közterek mélyebben és durvábban pontozottak. A potroh 4. hátlemezeinek közép-élé sokkal kevésbé meredeken végződik (mint a 6. ábra: F). Aedoeagus: 5. ábra: C. 2,3 mm.

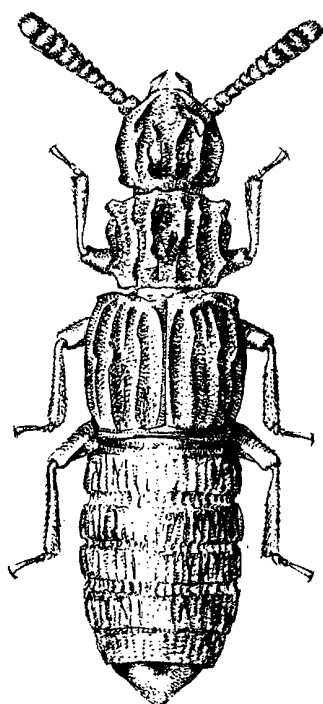
Előfordul Dél- és Közép-Európában, a Kaukázusban; egyes adatok szerint Alaszkában és Kanadában (Brit-Kolumbiában) is megtalálták. Leginkább a koratavaszi és késő őszi hónapokban gyűjtötték. Faunaterületünkön Dél-Erdélyben, a Dunántúlon és az Alföldön elterjedt, nálunk ez a nem leggyakoribb faj

marietti JACQUELIN DU VAL, 1857

2. alcsalád: *Thoracophorinae*

Testük megnyúlt, hengeres, felülete többé-kevésbé fényes. A fejen nincsenek pontszemek. A csáp rövid és zömök, 11 ízű. Az előtor hátán és a szárnyfedőkön kiemelkedő bordák húzódnak. A pajzsocska felülnézetben látható. A potroh hengeres, az oldalán alig láthatóan szegélyezett, tehát felhajló oldalpereme nincs. Az elülső csípők nagyon kicsik, alig kiugrók, csípőgödreik töve nyitott. A hátsó láb tompora kicsi, hosszú, legfeljebb a hátulsó comb hosszának $1/5$ -e. A lábfejeik 3 ízűek.

A közel 50 leírt faj az egész földkerekségen elterjedt. Faunaterületünkön mindössze 1 nem egyetlen faja él.

7. ábra. *Thoracophorus corticinus* MOTSCHULSKY ♂ (eredeti)

1. nem: *Thoracophorus* MOTSCHULSKY, 1837

(= *Thoraxophorus* MOTSCHULSKY, 1837 emend. MOTSCHULSKY, 1840)

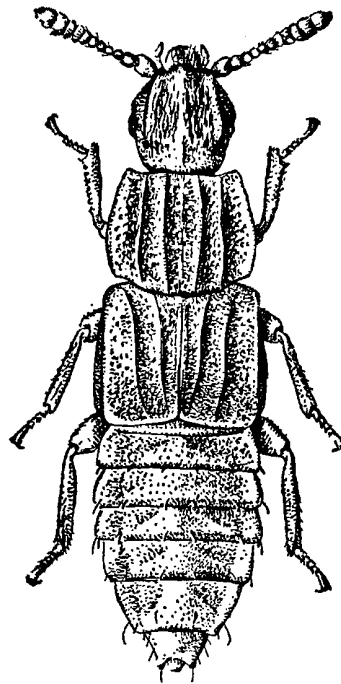
A fejük keskenyebb az előtornál, hátul befűződött, meglehetősen kicsi. Felülről az összetett szemeik a felettük húzódó erős, párkányszerű szegélyléc miatt nem látható. A fejtetőn és a homlokon összesen 4, 2 oldalsó és 2 középső borda húzódik. A felső ajak a fejpajzstól nincs elválasztva. A felső ajak igen rövid, elülső szegélyén a sűrűn pillázott hártyszegélyen kívül hosszabb pillák is borítják. Mind az állkapcsi, mind az ajaktapogató rövid, ízeik egyszerűek, a csúcs felé enyhén vastagodók. Az előtor hátrafelé többé-kevésbé elszűkül, szögletei kiállóak vagy éles derékszögűek. A szárnyfedők csak a potroh első 2 hátlemezét takarják, hátul levágottak, mellfedőjük élesen határolt. A lábak rövidek, a lábszárakon nincsenek tövisek (7. ábra).

A nem több mint 30 leírt faja közül a palearktikus régióban mindössze 2 fordul elő. Korhadó fatörzsekben, tuskókban többnyire hangyák társaságában élnek. Faunaterületünkön 1 faja fordul elő, amelyet Magyarországról is kimutattak.

- — Barna vagy vörösbarna, a potroh mindig világosabb, a csápok töve, a szájszervek, lábak rozsdavörösek. Az előtor elülső szögletei, valamint oldalszélei a hátulsó harmadukban fogszerűen kiugrók, míg a hátulsó szögletek derékszögűek. A boltozott szárnyfedőkön a varrat- és vállbordán kívül 5 hosszanti borda húzódik, amelyek közül a 2. és 4. sokkal gyengébben fejlett (7. ábra). 2,5 mm.

Előfordul a tág értelemben vett Közép- és Délkelet-Európában. Faunaterületünkön az Alföldön (Pallag), Erdélyben (Nagyszeben), a Dunántúlon (Bellye, Budapest, Magyaróvár, Pécs, Siófok) nem gyakori. Lomboserdeinkben és azok szegélyén korhadó fatörzsekben, leváló nedves kéreg alatt, öreg tuskókban — főleg azok hangyajárataiban (*Lasius brunneus*) —, korhadó avarban és fagombákban él. (III–V.)

corticinus MOTSCHULSKY, 1837

8. ábra. *Pseudopsis sulcata* NEWMAN ♂ (eredeti)

3. alcsalád: Pseudopsinae

Testük lapos, megnyúlt, hátrafelé mérsékelten kihegyesedő. A fejen pontszemek nincsenek, felületén 3 hosszanti borda húzódik. Az összetett szemek mögött és előttük, valamint a hátulsó szegélyen 1—1 vastag, fekete bunkószerű sörte van. A csáp rövid, 2 első íze megvastagodott, a 3. íz keskenyebb, a további ízek egyenletesen vastagodók, harántosak, az utolsó íz tompán kihegyesedő, rövid tojás alakú. A rágók előreállók, erősen görbültek, belső szegélyükön a közép előtt 2 erős fogacska van, mögöttük keskeny, finoman pillázott hártyszegély húzódik. Az állkapcsi tapogató utolsó íze rövidebb és keskenyebb, mint a megelőző, rúd alakú. Az előtor harántos, kissé keskenyebb, a szárnyfedőknél, korongján 4 erős borda húzódik. A pajzsocska látható, csúcsa kerekített. A szárnyfedők a mellvéget kissé túlhaladják, oldalaik csaknem párhuzamosak, hátulsó szegélyük egyenesen levágott. A bordaszerűen kiemelkedő varrat- és oldalszegélyen kívül a fedők korongján 2, erősen fejlett

hosszanti borda húzódik. A mellfedő élesen határolt. A potroh széles és lapos, csúcsa felé mérsékelten kihegyesedő, oldalai szélesen felhajlók, hátlemezein jellegzetes harántrovátka fut, míg hátulsó szegélyükön kétoldalt 1—1 fekete bunkószerű sörte van. Az elülső csípők kúpos toboz alakúak, a mellő síkjából kiugranak, csípőgödreik kifelé nyitottak. A hátulsó lábak tomporai nagyok, bár hosszuk nem éri el a hátulsó combok $1/3$ -át. A lábak rövidek, a lábszárak külső élén finom, rövid tüskék vannak. A lábfejek 5 ízűek, a karomíz feltűnően hosszú, olyan, mint a 4 előző íz együttes hossza (8. ábra).

Az alcsalád egyetlen, ez ideig ismert nemének több mint 20 leírt faja Európában, Ázsiában, Észak-Afrikában és Amerikában fordul elő. Főként korhadó növényi anyagok, széna, szalma, trágya alatt élnek. Faunaterületünkön csak 1 faj él.

1. nem: *Pseudopsis* NEWMAN, 1834

A nem jellemzése az alcsaláddal megegyező.

Faunaterületünkön 1 faja ismert.

- — Teste fénytelen, feje fekete, az előtor és a szárnyfedők barnák, esetleg világosabb szegélyekkel, potroha barnászörös, csúcsa világosabb. A csápok, szájszervek és a lábak rozsdavörösek. A szárnyfedők korongján húzódó 2—2 hosszanti borda közül — a rokon fajokkal ellentétben — a belsők is jól fejlettek. A potroh fénytelen, a 4—6. hátlemez hátulsó szegélyének két oldalán, míg a 7. közepén 1—1 fekete, bunkószerű sörte van (8. ábra). 3,5—4 mm.

Előfordul Európában és Észak-Afrika partvidékén. Korhadó növényi anyagok között él, fényre repül. Faunaterületünkön nagyon ritka, ez ideig csak Horvátországból (Diakóvár) és a Dunántúlról (Siófok) került elő

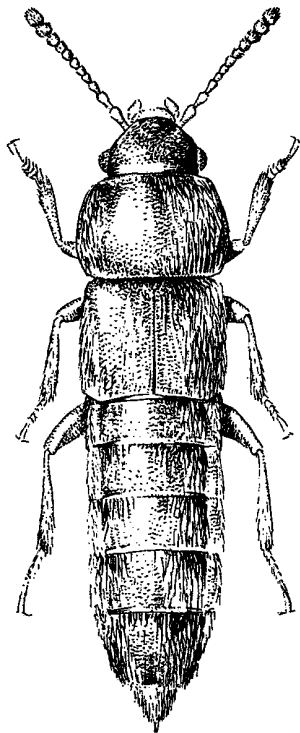
sulcata NEWMAN, 1834

4. alcsalád: *Phloeocharinae*

Testük megnyúlt, keskeny, oldalai csaknem párhuzamosak. A fej kicsi, az összetett szemek hátsó szegélyéig az előtor háta alá húzott, a halántékok hiányoznak. Pontszemeik nincsenek. A fejpajzs a homloktól nincs elkülönítve, a homlok elülső szögletei csak igen kis mértékben ugranak ki a csáp eredési pontja fölé. A csáp nagyon rövid, 2 tőize megvastagodott, utolsó előtti íze harántos, a végíz tompán kihegyesedő. Az állkapcsi tapogató rövid, utolsó íze jelentősen keskenyebb és rövidebb, mint az utolsó előtti, ár alakú. Az előtor harántos, oldalai kerekítettek, elülső és hátulsó szegélye levágott, felülete többé-kevésbé domború, benyomatok nélkül. A pajzsocska kicsi, felülnézetben néha nem látható. A szárnyfedőkön elhatárolt mellfedő nincsen, korongjukon bordák nem húzódnak. A potroh karcsú, oldalai keskenyen felhajlók, 7. (látható 5.) hátlemeze jelentősen hosszabb, mint a megelőzők, a csúcsa kihegyesedő. Az elülső csípők csaknem gömbszerűek, kissé előreugrók, ízvápáik kifelé nyitottak. A hátulsó lábak tomporai nagyok, olyan hosszúak, mint a hátulsó comb hosszúságának $1/3$ -a. A lábak rövidek, a lábfejek 5 ízűek, a karomíz olyan hosszú, mint a 4 előző íz együttesen. Az elülső lábfej első 4 íze

rendszerint kiszélesedett. Lábszáraik sohasem tövisesek. A 2. potrohgyűrű haslemeze csökevényes, az első (látható) haslemez közepén él húzódik. A test felületét sűrűbb vagy ritkásabb szőrözet borítja (9. ábra).

Az alcsalád közel 30 faja az egész földkerekségen elterjedt. Faunaterületünkön 1 nem képviselői fordulnak elő.

9. ábra. *Phloeocharis subtilissima* MANNERHEIM ♂ (eredeti)

1. nem: *Phloeocharis* MANNERHEIM, 1831

A nem jellemzése az alcsaláddéval megegyező.

Ez ideig ismert 20 leírt faja elsősorban a palearktikus régióban terjedt el. Főleg tűlevelű fák kérge alatt, rovarjáratokban élnek. A vak fajok mélyen a földben, nedves avarrétegek alatt, vagy fűvek, cserjék gyökerei között találhatók. Faunaterületünkön 3 faj fordul elő, közülük 2 már Magyarországról is ismeretes.

- 1 (6) A szemek kicsik, szárnyaik, ha csökevényesek is, de kifejlődtek (1. alnem: *Phloeocharis* s. str.).
- 2 (5) A szárnyfedők az előtornál hosszabbak, hátrafelé nem vagy alig észrevehetően kiszélesedtek. A csápok rövidek.
- 3 (4) A szárnyfedők legfeljebb negyedrésznivel hosszabbak, mint az előtor. A potroh 7. hátlemezének hátulsó szegélyén nincsen hártyszegély. Szurokfelete, gyengén fénylő, szárnyfedői barnák vagy vörösbarnák, a potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye mindig világosabb, mint a csúcs. A csápok, szájszervek, lábak rozsdavörösek, a lábszárak, combok néha sötétebbek, barnásak. Az előtor oldalai

ívelték, előre és hátrafelé csaknem azonos mértékben szűkülnek el, korongjának felülete gyengén fénylő, finom pontozás és bőrszerű ráncoltság, valamint lesimuló szőrözet borítja, 2 alig észrevehető hosszanti bemélyedés előfordulhat. A szárnyfedők pontozása finom, az előtorénál sűrűbb, finom szőröze lesimuló (9. ábra). 1,5—1,8 mm.

Előfordul Európában, lombos és tűlevelű fák kérge alatt, tuskókban, moha alatt él. Faunaterületünkön a hegy- és dombvidéken elterjedt, de ritka faj. (IV—VII.)

subtilissima MANNERHEIM, 1830

- 4 (3) A szárnyfedők felényivel hosszabbak, mint az előtor. A potroh 7. hátlemezének hátulsó szegélyén fehér hártvaszegély húzódik. Az előző fajhoz igen hasonló, de különbözik tőle még abban, hogy feje keskenyebb, az összetett szemek nagyobbak és laposabbak, az előtor hátulsó harmadában a legszélesebb, erősen harántos, az előtor háta fényes, pontozása nehezen észlelhető, hasonlóképpen a szárnyfedőké is. 1,8—2 mm.

Előfordul Kréta szigetén. Faunaterületünkön a Bakony hegységben gyűjtötték, amelyre a leírás tökéletesen illik, de a típussal még nem hasonlítottuk össze. Életmódjára nézve nincsen adatunk

hummleri BERNHAUER, 1915

- 5 (2) A szárnyfedők az előtornál rövidebbek, hátrafelé erősen kiszélesedtek. A test felületét meglehetősen erős bőrszerű ráncoltság borítja, a ráncok kerekded sejtszerű képleteket alkotnak. A test körvonala kihasasodónak tűnik, előre és hátrafelé is kihegyesedő. Az összetett szemek nagyon kicsik. A csáp hosszú és karcsú, 5. és 6. íze hosszabb, mint amilyen széles. Az előtor erősen harántos. A szárnyfedők hátsó szegélye a varratnál együttesen tompaszögben kicsípett. 2—2,2 mm.

Előfordul Horvátországban (Velebit-hegység: Sveto Brdo). Életmódjáról nincsen adatunk, feltehetően kövek alatt vagy a talajban, avar alatt él

[birói EPPELSHEIM, 1895]

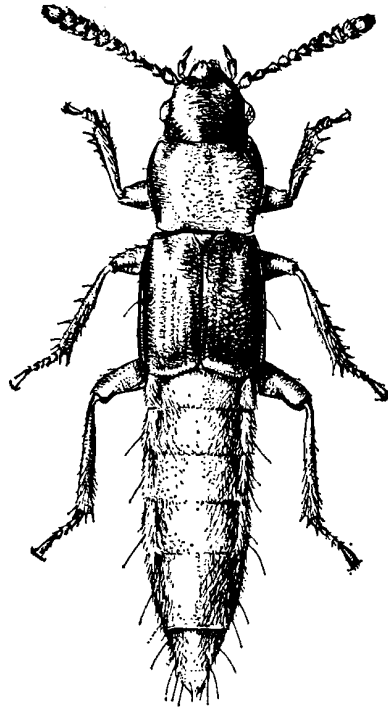
- 6 (1) A szemek csökevényesek vagy hiányoznak. Szárnyatlan fajok. Szárnyfedők rövidebbek az előtornál, hátrafelé erősen kiszélesedtek (2. alnem: *Scotodytes* SAULCY, 1865)

Az ide tartozó fajok faunaterületünkről nincsenek kimutatva. Délnyugat-Európában élnek, előkerülésük Magyarországról igen kérdéses.

5. alcsalád: *Olisthaerinae*

Testük meglehetősen lapos és megnyúlt, felülete a potroh kivételével kopasz. A fej viszonylag kicsi és előreálló, az összetett szemek mögött nem befűződött. A fejpajzs a homloktól mély, ívelt harántbarázdával elválasztott, a homlok oldalain 1—1 feltűnően hosszú pillaszőr van. A csáp hosszabb, mint a fej és előtor együttesen, ízei finoman pillázottak, az első 3 íz megnyúlt, a 4—10. íz rövid, csaknem egyforma hosszú, az utolsó íz tojásdad, csúcsa

kihegyesedett. Az állkapcsi tapogató utolsó íze olyan vagy kissé hosszabb, mint a megelőző íz. Az előtor kissé szélesebb a szárnyfedőknél, harántos, szegélyezett oldalai ívelten kerekítettek, a derékszögű hátulsó szögletek előtt enyhén beöblösödők. Elülső és hátulsó szegélyén 4—4, az oldalszegélyeken 3 vagy 4 feltűnő, sörtét viselő pont van. A pajzsocska nagy, jól látható. A szárnyfedők kissé túlérnek a mellvégen, oldalai csaknem párhuzamosak, korongjukon nem egészen rendezett, barázdaszerűen bemélyedt pontsorok húzódnak.

10. ábra. *Olisthaerus substriatus* (GYLLENHAL) ♂ (eredeti)

A mellfedők élesen határoltak, az éles szegélylécen belül a sorpontok pillaszőröket viselnek, közülük 1 a váll mögött, 1 pedig a közép mögött feltűnően hosszabb és erősebb. A potroh megnyúlt, oldalai keskenyen felhajlók. Az elülső csípők nagyok, csapszerűen előreugrók. A hátulsó lábak tomporai nagyok, olyan hosszúak, mint a hátulsó combok harmada. A lábak meglehetősen rövidek, a lábszárak a csúcsukig gyengén kiszélesedők, az elülső és középső lábszárak külső élén szórtan álló tüskék vannak. A lábfejek 5 ízűek, a karomíz olyan hosszú, mint a 3 első íz együttesen. A potroh 2. haslemeze csökevényes, a 3. (első látható) közepén, a hátulsó csípők között, hosszanti él húzódik (10. ábra).

Az alcsaládnak egyetlen neme ismert, amelyet 3 faj képvisel. Ezek Észak- és Közép-Európában, Szibériában és Észak-Amerikában élnek.

1. nem: *Olisthaerus* DEJEAN, 1833

A nem jellemzése az alcsaládéval megegyező.

Faunaterületünkön 1 faja él, amelynek előfordulása Magyarországról várható.

- — Világos vörösbarna, a fej és a szárnyfedők a hátulsó szegélyükig feketék. A fej feltűnően keskenyebb az előtornál, ellentétben a

rokon fajokkal. A szárnyfedők pontozása erőteljes (10. ábra). 5—6 mm.

Előfordul Európa magasabb hegyvidékein, Szibériában és Észak-Amerikában. Kizárólag fenyőkéreg alól gyűjtötték. Ritka. Faunaterületünkön csak a Kárpátokból ismert

[*substriatus* (GYLLENHAL, 1810)]

6. alcsalád: *Piestinae*

A fajok többségének a teste megnyúlt és lapos. A fejen pontszemek nincsenek. Az előtor hátán és a szárnyfedőkön sohasem húzódnak bordák. A potroh megnyúlt, lapos, oldalai keskenyen felhajlók. A potroh első látható haslemezének közepén hosszanti él húzódik. Az elülső csípők nagyon kicsik, csaknem gömb alakúak, a mellő síkjából alig kiugrók, ízvápáik nyitottak. A hátulsó láb tomporai kicsik, hosszuk, legfeljebb csak 1/5-e a hátulsó comb hosszának. Lábfejzeik száma mindig 5.

Az alcsalád több mint 70 ismert faja Afrika kivételével minden kontinensen képviselve van. Faunaterületünkön csak 1 nem fajai élnek.

1. nem: *Siagonium* KIRBY & SPENCE, 1815

Testük megnyúlt és lapos, oldalai csaknem párhuzamosak. A fej előreálló. Az összetett szemek kicsik, kerekdedek, oldalra kiugranak, mögöttük a fej gyengén elszűkül, a fejtetőt a nyaktájtól harántrovátka választja el. A fej-pajzs a homloktól nem vagy alig elválasztott, a homlok elülső szögletei — különösen hímeken — előreálló szarv alakjában kihúzódtak (15. ábra: A). A csáp karcsú, csúcsa felé gyengén vastagodó, a 3. íztől kezdve finoman pillázott. A rágók rövidek, belső élükön pillázott hártyszegély húzódik, és csak néhány fajnál van a hajlott csúcs mögött befelé irányuló fog, míg a hímeken mindkét rágó hatalmas, felfelé irányuló szarvszerű fogat visel. Az állkapcsi tapogató mérsékelten hosszú, utolsó íze 2-szer olyan hosszú, de jóval keskenyebb, mint az utolsó előtti íz. Az előtor harántos, szív idomú, hátulsó szögletei derékszögűek, az oldalszegély ezek előtt beöblösödik. Elülső szögletei előre húzottan kihegyesedők, oldalt szegélyezettek. A pajzsocska nagy, felülnézetben látható. A szárnyfedők a mellvéget kissé túlérlik, a mellfedők élesen határoltak. A potroh 3—5. (1—3. látható) hátlemezén a felhajló szegélyen belül, a finom alapi szegélyvonalat érintő, enyhén görbült, ferde vonalka fut. A lábak viszonylag rövidek, az elülső és középső lábszárak külső élén erős, de szórt tüskék vannak.

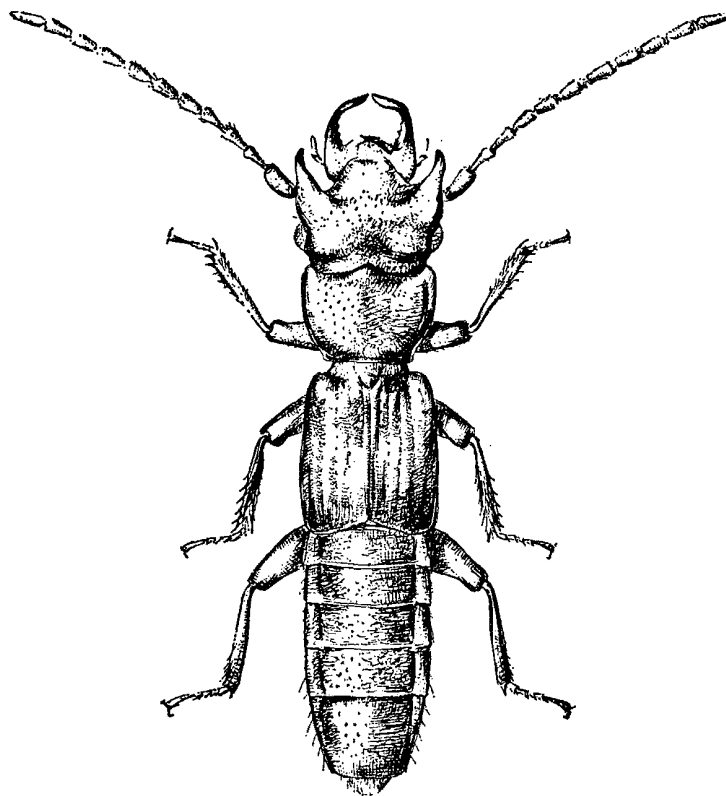
A közel 15 ismert faj közül 2 Európában és Magyarországon is előfordul. Különböző fák és cserjék korhadó, erősen nedves kérge alatt élnek.

- 1 (2) Fénylő fekete, a fej elülső szegélye, a szárnyfedők vállfoltja, a potroh csúcsa és a hátlemezek hátulsó szegélye, a csápok, szájszervek és a lábak vörösbarnák. Ritkán az előtor háta vörösbarna és a szárnyfedőknek csak a csúcsa feketés. A fej és az előtor háta a meglehetősen szórt és erős pontozás között sima és fénylő. A szárnyfedők alig fele olyan hosszúk, mint az előtor, korongjukon 4 szabálytalan pont-

sor húzódik. A hímeken a homlok és a rágók szarvszerű függelékei hatalmasan fejlettek. A nőstények feje mindig keskenyebb és rágójuk egyszerű (15. ábra: A) (11. ábra). 4,3—5,5 mm.

Előfordul Nyugat-, Közép- és Dél-Európában. Főleg lombosfák (tölgy, bükk, nyár, fűz, juhar, éger, akác, mogoró) nedves korhadó kérge alatt más bogárfajok (*Staphylinidae*, *Agathidium*, *Uleiota*) társaságában. Faunaterületünkön a hegy- és dombvidéken elterjedt, de nem közönséges. (III—IX.)

quadricorne KIRBY & SPENCE, 1815

11. ábra. *Siagonium quadricorne* KIRBY & SPENCE ♂ (eredeti)

- 2 (1) Szurokfekete, kevésbé fénylő, a fej egyszínű fekete, a szárnyfedők vállfoltja nagyobb és élesebben határolt. A fej és az előtor háta a pontozás között finoman, hosszantian ráncolt, kevésbé fénylő. A szárnyfedők több mint felénnyel hosszabbak, mint az előtor, korongjukon 6—7 szabálytalan pontsor húzódik. A csáp hosszabb és karcsúbb. A homlok és a rágók szarvszerű függelékei karcsúbbak, mint az előző fajon. 4,5—5,5 mm.

Előfordul Délkelet-Európában és Közép-Európa déli területein, valamint Kisázsiaiában. Életmódja ez előző fajhoz hasonló, de kifejezetten hegyvidéki, sőt szubalpin elem. Faunaterületünkön a középhegységben megtalálható, de az előzőnél ritkább

humerales GERMAR, 1817

7. alcsalád: *Metopsiinae*

Erősen lapított testű, kicsi fajok. A fejtetőn egyetlen középponti helyzetű pontszem van (1. ábra: B). A fej nagy, harántos, trapéz alakú, a homlok a fejpajzstól nem különült el. Az összetett szemek nagyok, oldalra kiugrók, mögöttük a halánték hosszú, hátrafelé összetartók. A csápok meglehetősen rövidek és karcsúk, 2 első ízük mérsékelten vastagodott, a 3 utolsó íz gyengén elkülönült bunkót képez. A rágók rövidek, külső élükön a csúcs közelében hosszabb pillaszőrök vannak, míg belső élükön a csúcs mögött elkülönült, jellegzetes pillaszőrösömő látható. Az állkapcsi tapogató utolsó íze keskenyebb és csaknem 2-szer olyan hosszú, mint az előző íz, a csúcs felé határozottabban elkeskenyedik. Az ajaktapogató nagyon kicsi. Az előtor háta harántos, olyan széles, mint a szárnyfedők, oldalai szélesek és laposak, elülső szegélyének két oldalán alig beöblösödő, korongja boltozott, közepén bemélyedt rovátka húzódik, a hátulsó szögletekben befelé irányuló, keskeny kivágás van, amely néha csak fogacskaszerűen jelzett. A szárnyfedők a mellvéget túlérlik, laposak, oldaluk csaknem párhuzamosak. A lábak rövidek. A lábfejek 5 ízűek, a 4 első íz fokozatosan hosszabbodik, a karomíz csaknem olyan hosszú, mint a megelőzők együttesen. A hímek ivarszervén csak 1 parameron fejlődött ki (12. ábra).

Az alcsalád egyetlen ismert nemének 4 faja Európában és a Kanári-szigeteken fordul elő. Korhadó növényi törmelék, avar, moha és fakéreg alatt élnek.

1. nem: *Metopsia* WOLLASTON, 1854
(= *Phloeobium* DEJEAN, 1833)

A nem jellemzése az alcsaláddal megegyező.

Faunaterületünkön 1 faja él, 1 előfordulásának lehetősége nagyon valószínű.

- 1 (2) A hímek potrohának 6. haslemeze a hátulsó szegélye közepén gyengén kivágott, és közepén sima hosszanti rovátka húzódik. A középső és hátulsó lábszárak gyengén hajlottak. Vörös vagy sárgásbarna, a fej és az előtor korongja sokszor sötétebb, a csáp szurokfekete vagy barna, csúcsa sárgászöld. A fej kissé keskenyebb az előtornál, amelynek háta több mint 2-szer olyan széles, mint amilyen hosszú. A szárnyfedők olyan hosszúak, mint együttesen szélesek, boltozottak, durván és mélyen pontozottak. A potroh mérsékelten sűrűn, de nagyon durván pontozott. Aedoeagus: 15. ábra: B (12. ábra). 2,5—2,7 mm.

Előfordul Közép- és Dél-Európában, valamint Észak-Európa déli területein. Korhadó növényi anyagok, széna, avar, fűcsomók és gyökerek, valamint moha alatt él, ritkábban gombás fatuskókból és kisemlősök föld alatti építményeiből is előkerült. Az év minden hónapjában gyűjtötték. Faunaterületünkön elterjedt, gyakori faj

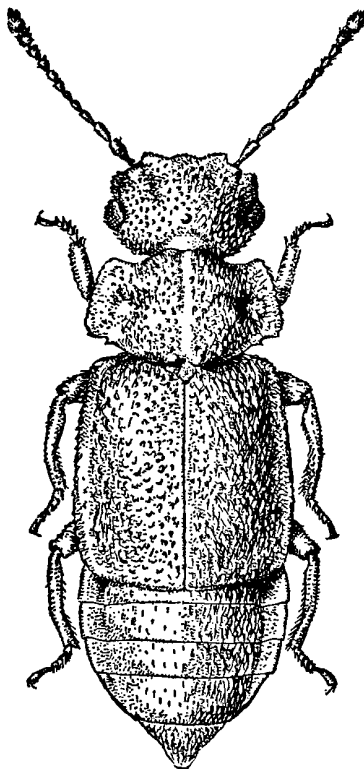
clypeatum (MÜLLER, 1816)

- 2 (1) A hímek potrohának 6. haslemeze a hátulsó szegélye közepén mélyen kivágott. A középső és hátulsó lábszárak szögletesen befelé görbülnek, az alapjuk keskeny, közepüktől gyengén, a csúcsukon erősen kiszélesedettek. Az előző fajhoz egyebekben nagyon hasonló, biz-

tonsággal csak a hím példányok határozhatók meg. Aedoeagus: 15. ábra: C. 2,5—2,7 mm.

Nyugat-Európában fordul elő, keleti irányban az előfordulás határai még nem kielégítően tisztázottak. Faunaterületünkről ez ideig nincs kimutatva, délnyugati határvidékeinkről előkerülése nem tekinthető teljesen kizártnak

[gallica C. KOCH, 1938]

12. ábra. *Metopsia clypeatum* (MÜLLER) ♂ (eredeti)

8. alcsalád: Proteininae

Átlagosan kicsi, rövid és széles testalakú, domború vagy erősen lapított fajok. Fejükön pontszemek nincsenek. Az elülső csípőik harántos henger alakúak, a mellő síkjából alig kiugróak, ízvápáik oldalt nyitottak. A hátulsó lábak tomporai olyan hosszúak, mint a hátulsó combok hosszának egyharmada. Valamennyi lábfejük 5 ízű. A potroh első látható haslemezének közepén a hátulsó csípők között hosszanti él húzódik. A hím ivarszerven a paramerák nem láthatók, teljesen redukálódtak (16. ábra: A—F, 18. ábra: A—F).

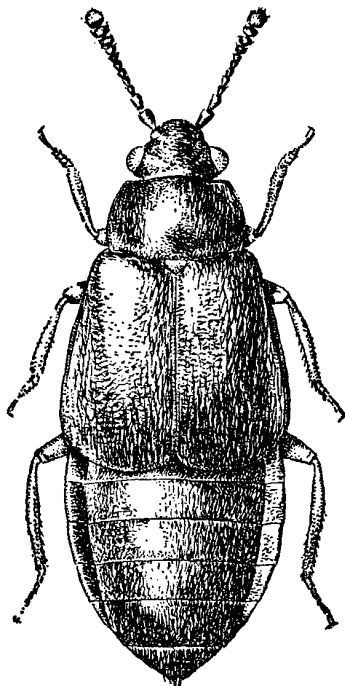
Az ez ideig ismert több mint 50 fajuk csaknem az egész földkerekségen megtalálható. Faunaterületünkön 2 nem fajai élnek.

A n e m e k h a t á r o z ó k u l c s a

- 1 (2) Teste domború, felülete fényes. Az előtor hátának oldalszegélye keskeny, hátulsó szögletei egyszerűek, korongja egyenletesen boltozott, bemélyedt középbarázdája nincs. A szárnyfedők oldalvonala gyengén, egyenletes ívben kerekített (13. ábra)

1. nem: *Proteinus* LATREILLE, 1796

- 2 (1) Teste lapos, felülete kevésbé vagy alig fénylő. Az előtor hátának oldalszegélye széles, hátulsó szöglei jellegzetesen kivágottak, korongja lapított, mindig barázdaszerűen bemélyedt középvonala van. A lapos szárnyfedők oldalvonalai csaknem párhuzamosak (14. ábra)
2. nem: *Megarthus* CURTIS, 1829

13. ábra. *Proteinus ovalis* STEPHENS ♂ (eredeti)

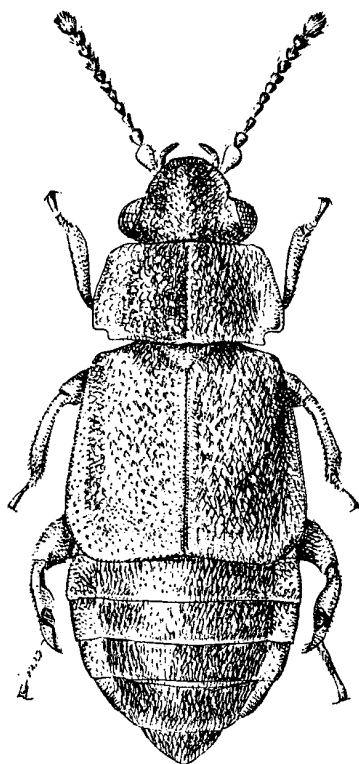
1. nem: *Proteinus* LATREILLE, 1796

Testük rövid, csaknem tojásdad. Fejük kicsi, közvetlenül az összetett szemek mögött nyakszerűen befűződött, a fejtető és a homlok két oldalán 1—1 gyenge benyomat van. A csáp rövid, 2 első íze megvastagodott, a 3—8. íze kicsi, a 9. és 10. nagyobb, az utolsó ízzel együtt elkülönült, laza bunkót képez. Az előtor keskenyebb, mint a szárnyfedők, erősen harántos, előre felé kerekítve, ívelten keskenyedő, elülső szöglei kerekítettek, míg a hátulsók csaknem derékszögűek, a tőszegély kétoldalt enyhén beöblösödő. A szárnyfedők viszonylag hosszúak, felületük egyenletesen boltozott, mellfedőjük széles és élesen határolt. A hímek potrohának 6. haslemeze a csúcsán többé-kevésbé beöblösödő. A lábak rövidek és meglehetősen erősek, a lábszárak a hímek esetében a külső élükön a pillák között szemecskeszerű kiemelkedésekkel borítottak. A hímek elülső lábfejének 2 első íze általában kiszélesedett (13. ábra).

A több mint 20 ismert faj Európában, Ázsiában, Észak- és Dél-Amerikában fordul elő. Korhadó növényi törmelékben, rothadó gombákban élnek. Faunaterületünkön 6, Magyarországon 5 faj előfordulása bizonyított.

- 1 (8) Az előtor hátának töve szegélyezett.

- 2 (3) Az előtor hátának felülete alig fénylő, finom, de nagyon sűrű bőrszerű ráncoltság borítja, amely között a pontozás nem ismerhető fel; a hátsó szögletek előtt benyomat nincs. Teste rövid, széles tojásdad. A csáp tőizei mindig élénk sárgászörösek. Fekete, az előtor hátsó szögletei, esetleg az alapja is keskenyen vöröses, a szárnyfedők szurokbarnák vagy feketék. A lábak sárgák. A hímek elülső lábfejének első 2 íze kiszélesedett, az első íz legfeljebb olyan hosszú, mint a 2. és 3. íz (17. ábra: E), középső lábszára gyengén hajlott, belső élén a csúcs felé 12—18, sűrűn álló, fogszerű szemecske van. Aedocagus: 18. ábra: F. 1,6—1,9 mm.

14. ábra. *Megarthrus denticollis* (BECK) ♂ (eredeti)

Előfordul az egész palearktikus régióban. Faunaterületünkön elterjedt, de nem gyakori. Rothadó gombákban, korhadó avar, széna, szalma, komposzt, trágya, ritkábban kövek és mohapárnák alatt él. Kora tavasszal és késő őszkor gyűjtötték leginkább

brachypterus (FABRICIUS, 1792)

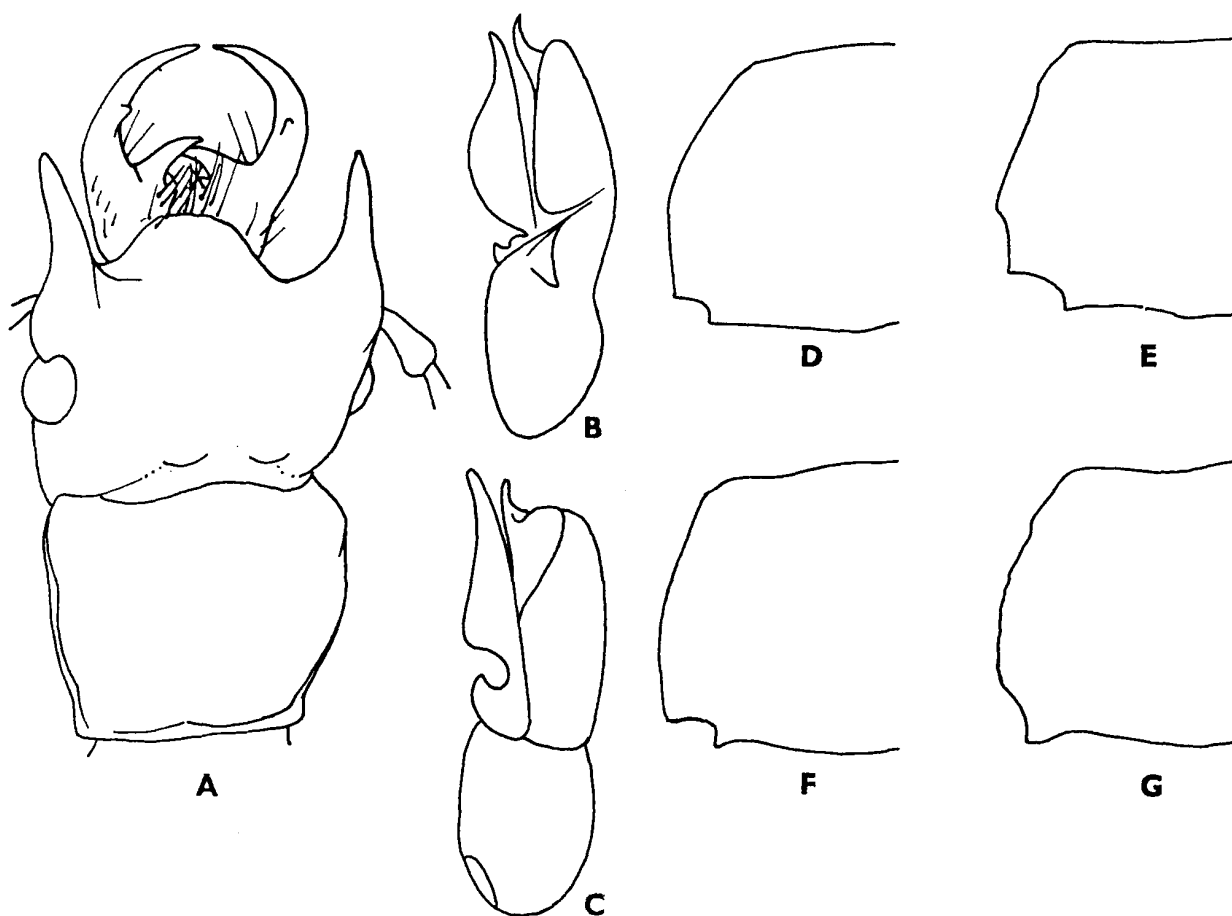
- 3 (2) Az előtor háta fényes, a finom bőrszerű ráncoltság között a pontozás felismerhető, hátsó szögletei előtt kétoldalt sekély, de jól kivehető benyomat húzódik. A test laposabb, megnyúltabb. Legfeljebb az 1. csápíz feltűnően világos.
- 4 (5) A szárnyfedők legalább 2,5-szer olyan hosszúak, mint az előtor, pontozásuk durva és sűrű. A csáp 1. íze vörösbarna, a többi szurokbarna vagy fekete. 8. íze erősen harántos. A test felülete gyengén fénylő. Fekete, a szárnyfedők világosabb szurokbarnák, ritkán feketék. A hímek elülső lábfejének 1. íze kiszélesedett (17. ábra: G),

középső lábszára erősebben hajlott, belső élén 2 sorban fogszerű szemecskék vannak, a belső sorban a csúcs közelében 13—17, míg a külső sorban mindössze 3—5 szemcse van; a hátulsó lábszár belső élén ugyancsak 5—10, sűrűn álló, apróbb szemcse észlelhető. Aedeagus: 18 ábra: A (13 ábra) 1,8—2,2 mm.

Előfordul Nyugat- és Dél-Európában, helyenként Közép-Európában, annak főként déli területein. Faunaterületünkön a hegyvidéken meglehetősen gyakori faj. Korhadó növényi anyagokban, rothadó gombákban, emberi ürülékben, elhagyott üregi nyúl fészkekben él. Kora tavasztól késő őszig gyűjthető, fényre repül

ovalis STEPHENS, 1832

- 5 (4) A szárnyfedők 2—2,2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, pontozásuk finom. A csáp 1. íze sötét vagy nem feltűnően világosabb a többi ízénél, a 8. íz kevésbé harántos. A test felülete erősebben fénylő.
- 6 (7) A szárnyfedők felülete a pontozás között erősen fénylő. Az előtor háta fényes, a finom bőrszerű ráncoltság között a pontozás szembe-tűnő. Az 1. csápíz sötét. A hímek elülső lábfejének 1. íze kiszélese-

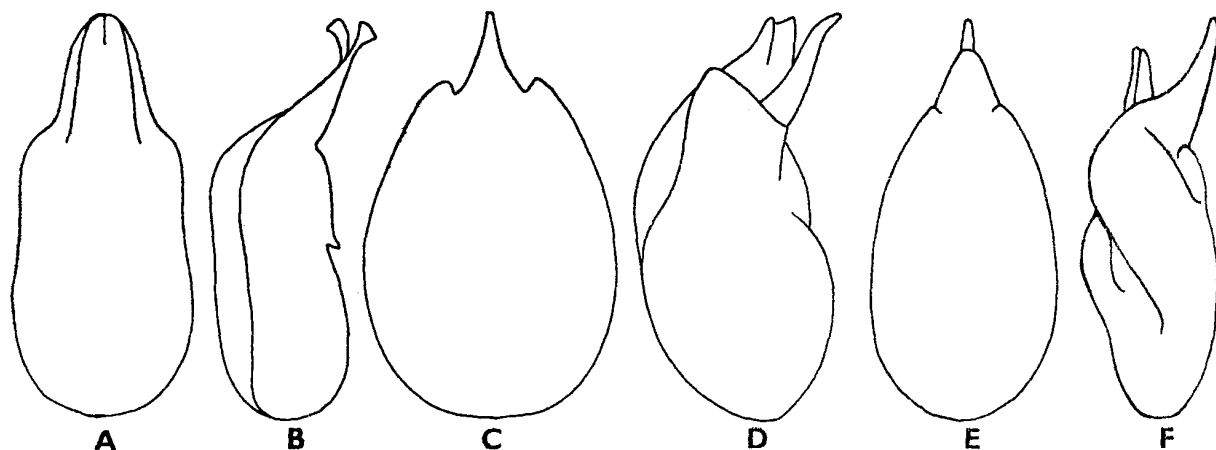

15. ábra. A: *Siagonium quadricorne* KIRBY & SPENCE ♂ feje és előtora — B: *Metopsia clypeatum* (MÜLLER) ♂, C: *M. gallica* KOCH ♂ ivarszerve oldalnézetben — D: *Megarthrus depressus* (PAYKULL), E: *M. sinuatocollis* (BOISDUVAL & LACORDAIRE), F: *M. denticollis* (BECK), G: *M. nitidulus* KRAATZ előtora (B és C: LOHSE nyomán, a többi eredeti)

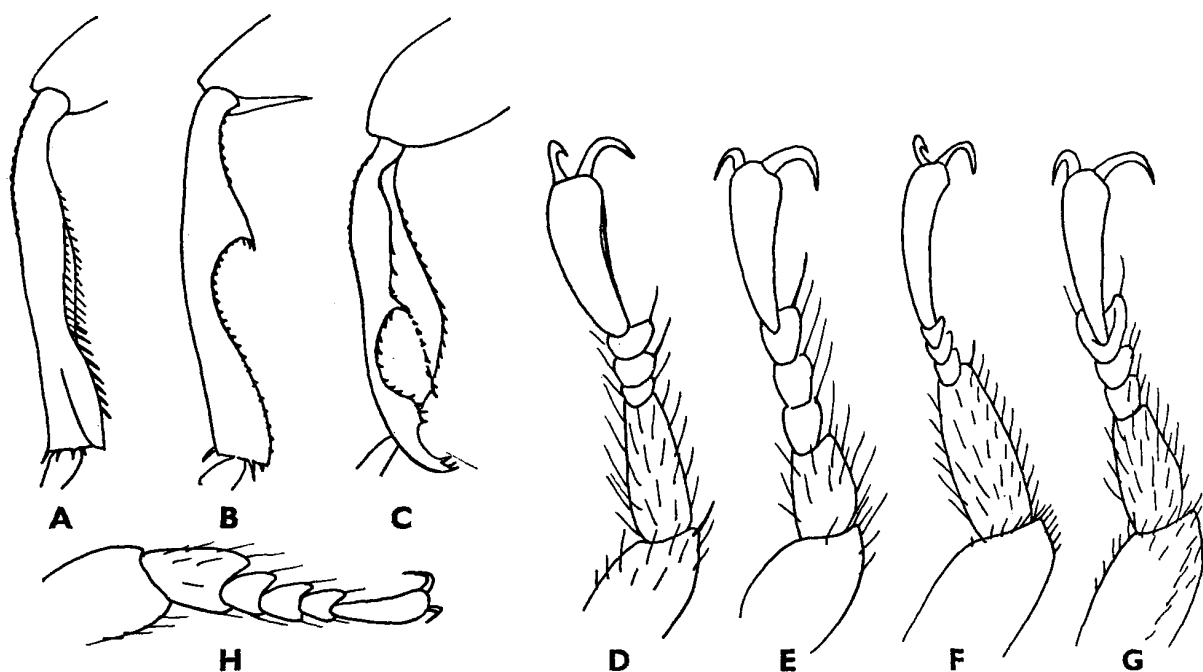
dett, és olyan hosszú, mint a többi íz együttesen (17. ábra: D), középső lábszára görbült, a belső élén 10–15, sűrűn álló, fekete, fogszerű szemcse van, hátsó lábszára pedig enyhén görbült, a belső oldala lapított. Aedoeagus: 18. ábra: B 1,8–2,2 mm.

Előfordul Európában, Nyugat-Szibériában és a Kaukázusban, de ez ma még sok tekintetben nem kielégítően tisztázott. Faunaterületünkön csak a hegyvidéken, Erdélyben (Kászon, Rumunyst), az Északi-Kárpátokban (Szelec) és a Bükk hegységben (Nagyvisnyó) élő ritka faj. Rothadó gombákból, húscsalétekről, állati tetemekekről gyűjtötték (= *limbatus* auct.)

crenulatus PANDELLÉ, 1867

16. ábra. A–B: *Megarthrus affinis* MILLER ♂, C–D: *M. sinuatocollis* (BOISDUVAL & LACORDAIRE) ♂, E–F: *M. depressus* PAYKULL ♂ ivarszerve: A, C, E: oldalnézetben, B, D, F: felülnézetben (A–F: LOHSE nyomán)

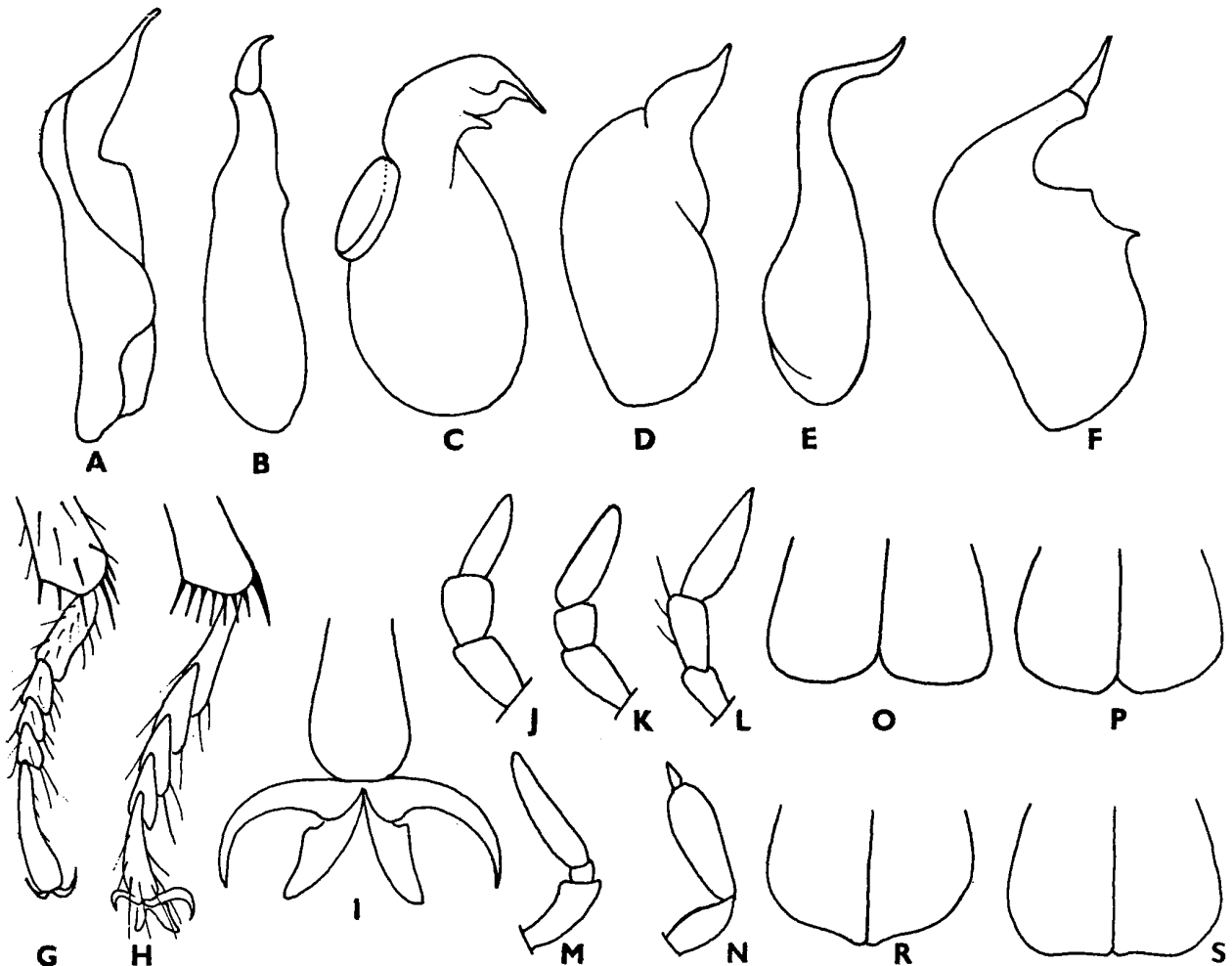
17. ábra. A: *Megarthrus depressus* (PAYKULL) ♂, B: *M. nitidulus* KRAATZ ♂, C: *M. denticollis* (BECK) ♂ hátsó lábszára oldalnézetben — D: *Proteinus crenulatus* PANDELLÉ ♂, E: *P. brachypterus* (FABRICIUS) ♂, F: *P. macropterus* (GYLLENHAL) ♂, G: *P. ovalis* STEPHENS ♂, H: *P. atomarius* ERICHSON ♂ előlső lábfeje felülnézetben (A–H: eredeti)

- 7 (6) A szárnyfedők felülete a pontozás között alig fénylő. Az előtor hátának felülete bár fényes, de a finom bőrszerű ráncoltság között a pontozás alig felismerhető. Az 1. csápíz világos, sárgászörös. A hímek elülső lábfejének 1. íze kiszélesedett, és legfeljebb olyan hosszú, mint a következő 3 íz együttesen, középső lábszára enyhe ívben hajlott, a csúcs felé csak 3—5 nagyon apró szemcsével a belső élén, a hátulsó lábszár egyenes, belső oldala a csúcs felé gyengén lapított. Aedoeagus: 18 ábra: D 1,5 mm.

A Monte Rosáról írták le, újabban az Alpok egész területéről kimutatták. Faunaterületünkön csak a Keleti-Kárpátokból (Kászon, Körösmező, Mencsöl) került elő

[*longicornis* DODERO, 1923]

- 8 (1) Az előtor hátának töve nem szegélyezett.

18. ábra. A: *Proteinus ovalis* STEPHENS ♂, B: *P. crenulatus* PANDELLÉ ♂, C: *P. macropterus* (GYLLENHAL) ♂, D: *P. longicornis* DODERO ♂, E: *P. atomarius* ERICHSON ♂, F: *P. brachypterus* (FABRICIUS) ♂ ivarszerve oldalnézetben — G: *Eusphalerum* sp., H: *Anthophagus* sp. hátulsó lábfeje oldalnézetben — I: *Anthophagus* sp. karomíze előlnézetben — J: *Phloeonomus* sp., K: *Xylodromus* sp., L: *Arpedium* sp., M: *Lesteva* sp., N: *Coryphium* sp. állkapcsi tapogatójának utolsó 3 íze — O: *Eusphalerum rhododendri* (BAUDI) ♂ és P: ♀, R: *E. sorbi* (GYLLENHAL) ♂ és S: ♀ szárnyfedőjének csúcsa (A, B, F: SJÖBERG, C, D, E: LOHSE, J, K, I. M: HANSEN nyomán, G, H, I, O, P, R, S: eredeti)

- 9 (10) A csáp utolsó előtti íze legalább 3-szor olyan széles, mint amilyen hosszú. A csápnak csak a bunkója sötét, a többi íze világos sárgászöld. A fej, az előtor és a szárnyfedők a gyenge bőrszerű ráncoltság ellenére fénylők. A hímek elülső lábfejének első 2 íze gyengén, alig észrevehetően szélesedett ki, az 1. íz alig hosszabb, mint a 2. (17. ábra: H), lábszára egyszerű, csak a középsők gyengén görbültek. Aedoeagus: 18. ábra: E. 1—1,2 mm.

Előfordul Európában, a Földközi-tenger vidékén és Észak-Amerikában. Faunaterületünkön elterjedt, gyakori faj. Korhadó gombákban, főként nyár végén és késő őszkor, irodalmi adatok szerint tavasszal, sőt télen is gyűjtötték

atomarius ERICHSON, 1840

Változata:

1. Nagyobb és karcsúbb, az első 2 csápi íz vörösbarna. — Csak Erdélyben, Segesvár környékén találták [var. *oblongus* PETRI, 1891]

- 10 (9) A csáp utolsó előtti íze legfeljebb 2-szer olyan széles, mint amilyen hosszú. Csak a csáp első 2 íze világosvörös. A test felületén a finom bőrszerű ráncoltság erőteljesebb, ezért kevésbé fénylő. A hímek elülső lábfejének 1. íze erősen kiszélesedett, és olyan hosszú, mint a következő ízek együttesen (17. ábra: F), a középső lábszárak belső élén a csúcs felé 10—12 világos, előre felé görbült fűrészfogacska van, a hátulsó lábszárak gyengén hajlottak, a belső élükön enyhén laposra nyomottak. Aedoeagus: 18. ábra: C. 1,3—1,8 mm.

Előfordul Európában és Szibériában. Faunaterületünkön elterjedt, gyakori faj. Korhadó növényi anyagokban, széna, szalma, komposzt, trágya, fűcsomó alatt, főleg nedves réteken, erdő szegélyeken él

macropterus (GYLLENHAL, 1810)

2 nem: *Megarthus* CURTIS, 1829

Testük széles és meglehetősen lapos. Fejük kicsi, az összetett szemek mögött nyakszerűen befűződött, a szemek között kétoldalt 1—1 ferde benyomat van. A csáp meglehetősen rövid, 2 első íze megvastagodott, a 3. és 4. íz karcsú, az 5—10. íz rövid, egyforma hosszú, az utolsó íz megnyúlt vagy nagyobb, tojásdad alakú. Az előtor olyan széles, mint a szárnyfedők, harántos, középvonala barázdászerűen bemélyedt, oldalai erősen lapítottak, a hátulsó szögletek kivágottak. A szárnyfedők a mellvéget kissé túlhaladják, csúcsszögleteik kerekítettek, oldalai lapítottak, korongjuk laposan boltozott, a mellfedők élesen határoltak. A hímek potrohának 6. haslemeze a hátulsó szegélyén mélyen kivágott. A lábak rövidek, a lábszárak elein csak finomabb serték vannak. A lábfejek 1. íze mindig rövidebb, mint a 2 következő együttesen.

Közel 40 fajuk ismert, amelyek Európában, Ázsiában, Észak- és Dél-Amerikában élnek. Korhadó növényi anyagok, széna, szalma, avar, fakéreg alatt, gombákban, ritkábban kifolyó fanedven találhatók. Faunaterületünkön 6, Magyarországon 5 faj fordul elő.

- 1 (6) A csápjuk egészen sötét A hímek lábszárain kivágás nincs.

- 2 (3) Az előtor hátának oldalszegélyei a hátulsó szögletektől kezdve az elülső szegéllyel egységes ívet alkotnak (15. ábra: D). Fénylő fekete, finoman és sűrűn szőrözött, a szárnyfedők ritkábban barnák, a lábszárak és lábfejek vörösbarnák, a combok a csúcsuk kivételével barnák vagy feketék. A szárnyfedők több mint felénnyel hosszabbak, mint az előtor, sűrűn és durván pontozottak. A hímek hátulsó combjai gyengén megvastagodottak, a hátulsó lábszáraik a belső élükön kivágottak, a csúcs felé kiszélesedők és itt rövid, erős, fekete sörtékkel borítottak (17. ábra: A). Aedoeagus: 16. ábra: E és F. 2,2—2,8 mm.

Előfordul a palearktikus régió északi területein, Európában, Szibériában és a Kaukázusban. Korhadó növényi anyagokban él, de gyűjtötték gombákból, árvízi hordalékból és trágyából is. Alkonyatkor erdőszegélyeken reülve rajzik. Faunaterületünkön Erdélyben (Kászon, Páring), Horvátországban (Vinodol), a Magas-Tátrában, valamint a Zempléni-hegységben (Pálháza) és a Bükk hegységben (Nagyvisnyó) gyűjtötték. A Dunántúlról (Pécs, Siófok, Székesfehérvár) csak ♀-ek kerültek elő, ezért itteni előfordulásuk további megerősítést igényel

depressus (PAYKULL, 1789)

- 3 (2) Az előtor hátának oldalszegélyei középen kétszeresen megtörtek, így oldalra kiugró középlemezt képeznek.
- 4 (5) Az előtor hátának kiugró oldallemezei élesek (15. ábra: E). A szárnyfedők rövidek, erősen és sűrűn pontozottak. Fekete, a potroh csúcsa, ritkábban az előtor hátának oldalai is vörösbarnák, a lábak vörösek. A hímek középső és hátulsó lábszárai gyengén görbültek. Aedoeagus: 16. ábra: C és D. 2—2,8 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, Dél-Európa hegyvidékein, Szibériában és Észak-Amerikában. Korhadó növényi anyagok között, vadetetők alomjában, árvízi hordalékban él. Alkonyatkor repülve rajzik, fényre repül. Faunaterületünkön a közép- és magasabb hegyvidéken egyaránt előfordul, de nem gyakori

sinuatocollis (BOISDUVAL & LACORDAIRE, 1835)

V á l t o z a t a:

1. Kisebb, az előtor háta teljesen fekete. — A törzsalak között fordul elő
var. **nigrinus** J. SAHLBERG, 1876

- 5 (4) Az előtor hátának oldallemezei kevésbé kiugrók, a szögleteik kevésbé élesek. A szárnyfedők kissé hosszabbak, finomabban és szórtabban pontozottak. A test karcsúbb. Az előtor oldalai széles sávban vörösbarnák. A hímek lábszárai csaknem egyenesek. Aedoeagus: 16. ábra: A és B. 2,5—2,8 mm.

Előfordul Nyugat-, Közép- és Észak-Európában, Észak-Afrikában és Szibériában. Korhadó növényi anyagok alatt, gombákban, de főleg erdőszegélyek avarjában él. Faunaterületünkön a Közép-hegységben, de helyenként a dombvidéken is megtalálható (IV—V. és IX—X.)

affinis MILLER, 1852

- 6 (1) A csáp töve világos vörösbarna A hímek hátulsó lábszárai kivágottak.

- 7 (8) A fekete fej kivételével egész teste egyszínű, vöröses, lábai sárgás-vörösek. Az előtor 2,5-szer olyan széles, mint amilyen hosszú, hátulsó szögletei élesek, fogszerűen kiugrók, oldalainak íve középen nem vagy csak gyengén megtört, korongjának oldalai szélesen lapítottak, finoman, de sűrűn ráncolva pontozott. A hímek középső lábszárai a tövük előtt gyengén görbültek. A hátulsó combok gyengén vastagodottak, a hátulsó lábszárak a belső élük közepén erős fogba kihúzóttak, mögötte a tövük felé ívelten kivágottak. 2,5—2,8 mm.

Előfordul Nyugat- és Közép-Európában, Szibériában és Japánban. Faunaterületünkön Erdélyből, Horvátországból, a Kárpátokból, a Zempléni-hegységből (Nagymilic), a Bakony hegységből (Kovácsi-hegy) és a Kisalföldről (Magyaróvár, Pinnye) ismert. Rothadó gombákban, nedves, leváló kéreg alatt, kifolyó fenedveken él

hemipterus ILLIGER, 1794

- 8 (7) Teste változó színű, barna vagy fekete, az előtor hátának oldalai mindig világosabbak, vörösesek.
- 9 (10) Az előtor hátának hátulsó szögletei élesen kimetszettek, fogszerűen hátrahúzóttak (15. ábra: F). Szurokfekete vagy barna, az előtor oldalai, a potroh csúcsa és néha a szárnyfedők is vörösbarnák. A lábak és a csáp 1. íze sárgás vagy rozsdavörös. A fej finoman ráncolva pontozott, az elülső szegélye felhajló, a fejtető közepe kidomborodó vagy hosszanti élt visel, kétoldalt benyomott. A hímek elülső és középső combja megvastagodott, a hátulsó comb még feltűnőbben erős. A középső lábszár a csúcsig egyenletesen görbült, a hátulsó lábszárak a tövükön térszerűen megtörtek, innen a közepén túlig kiszélesedtek, majd a csúcsig elkeskenyednek. a csúcsnál pedig erős, kívülről befelé görbült horogba kihúzóttak (17. ábra: C) (14. ábra). 2,5—2,8 mm.

Előfordul a palearktikus régióban. Faunaterületünkön nem gyakori, főleg a hegyvidéken, a dombvidéken ritkábban találták. Korhadó növényi anyagokban, nedves helyeken, gyakran kultúrterületeken is gyűjtötték. Meleg nyár eleji alkonyatokon erdei réteken repülve rajzik

denticollis (BECK, 1817)

- 10 (9) Az előtor hátának hátulsó szögletei ívelten kimetszettek (15. ábra: G). Színezete olyan, mint az előző fajé, gyakran azonban a csáp 2. és 3. íze is sárgásvörös. A fejpajzs elülső szegélye nem felhajló, a fejtető egyenletesen boltozott. A hímek combjai gyengén vastagodtak meg, a középső lábszár gyengén görbült, a hátulsó lábszár az alapi harmada mögött a belső élén fogat visel, a közepén erősen, ívelten kikanyarított és görbült (17. ábra: B). 2,3—2,5 mm.

Előfordul Észak-Európában, Közép-Európa főként keleti területein és Nyugat-Szibériában. Faunaterületünkön csak a Magas-Tátrából ismert. Korhadó növényi anyagokban, rothadó gombákban gyűjtötték, erdőkben és erdőszegélyeken, de találták galambtrágyában is

[nitidulus (KRAATZ, 1858)]

9 alcsalád: **Omalinae**

Tessük alakja igen változatos, többségüknél azonban megnyúlt és lapos. A fejtetőn 2 pontszem van, előttük 1—1 gödör vagy rovátka húzódik (26. ábra: D—H). Néha nehezen ismerhetők fel gyenge fejlettségük vagy a fejtető vésete miatt, előfordul, hogy hiányoznak (*Niphetodes*), ilyenkor azonban helyüket 1—1 gödörke jelzi. A csáp eredése felett a homlok kiugró pereme egyszerű, viszonylag kicsi. A szárnyfedők a mellvégen túlérnek, előfordul, hogy a potrohot teljesen eltakarják (*Eusphalerum*). A potroh 1. haslemeze a hátulsó csípők között élszerűen összenyomott. A potroh oldalai szélesen felhajlók. Az elülső csípők nagyok, kúposodó csap, illetve toboz alakúak, a mellő síkja fölé kiugranak. Az elülső lábszárak a külső élükön fogazottak lehetnek vagy tövisesek. A ♂ hátulsó lábainak tomporai nagyok, elérhetik a hátulsó combok hosszának 1/3-át (3. ábra: E). A lábfejek 5 ízűek. A hím ivarszervén 2 parameron elkülönült. A két ivar között rendszerint külső alaktani eltérés észlelhető, leggyakrabban a hímek potrohának csúcsa domború, kör keresztmetszetű, míg a nőstényeké lapított, ovális keresztmetszetű, 1—1 rövid, fonalszerű függelékkel visel.

A földkerekségről ez ideig ismert több mint 600 fajuk többsége a palaearktikus régióban él. Faunaterületünkön 142 faj fordul elő, közülük 68 már Magyarországról is ismert. Életmódjuk igen változatos, a hóhatártól a síkságig megtalálhatók fűgyökerek között, növényi törmelék, komposzt, trágya alatt, állatok fészkeiben, virágokon.

A n e m e k h a t á r o z ó k u l c s a

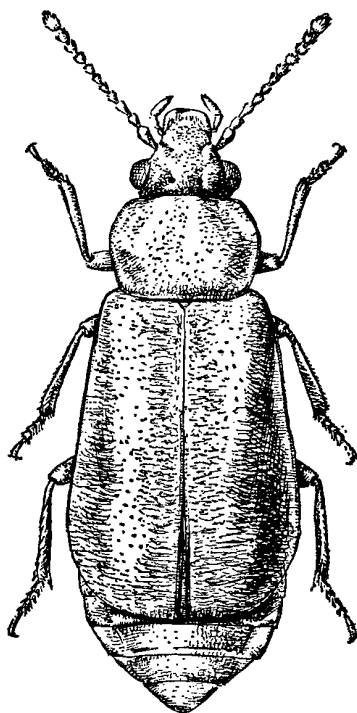
- 1 (42) Az állkapcsi tapogató jól láthatóan 4 ízű, az utolsó íz normálisan fejlett (18. ábra: K, L).
- 2 (15) A hátulsó lábfej karomíze olyan hosszú vagy hosszabb, mint a 4 első íz együttesen.
- 3 (4) Valamennyi lábfejíz erősen kiszélesedett, főleg az oldalain hosszú szőrökkel borított (= *Anthobium* auct. nec LEACH)
1. nem: *Eusphalerum* KRAATZ, 1858
- 4 (3) Legfeljebb az elülső láb lábfejízei szélesedtek ki és többé-kevésbé pillázottak, főként a hímek esetében. A szárnyfedők sohasem érnek túl a potrohon.
- 5 (14) A fejtetőn és a homlokon bevágott, hosszanti barázdák nincsenek, a pontszemek előtt gödörkék vagy rovátkák azonban vannak.
- 6 (13) A hátulsó lábfej karomíze nem vagy alig hosszabb, mint a megelőző ízek együttes hossza.
- 7 (12) Az előtor hátának korongján legfeljebb egészen lapos benyomatok vagy azok nyomai láthatók, de erős hosszanti bemélyedések nincsenek.

- 8 (9) A test rövid és széles, tojásdad. Az előtor hátának oldalai hullámo-
san recézettek. A csáp utolsó 5 íze bunkószerűen elkülönült (22.
ábra) 2. nem: *Acrulia* C. G. THOMSON, 1858
- 9 (8) A test megnyúlt, oldalai csaknem párhuzamosak. Az előtor oldal-
szegélye sima
- 10 (11) A csáp 3. íze megnyúlt, a töve rendkívül keskeny, csúcsa bunkó-
szerűen megvastagodott. Az előtor hátának hátulsó szöglei kere-
kítettek, esetleg tompaszögűek (23. ábra)
3. nem: *Acrolocha* C. G. THOMSON, 1858
- 11 (10) A csáp 3 első íze a tövén nem keskenyebb, mint a következő ízek.
Az előtor hátának hátulsó szöglei derékszögűek (25. ábra) (= *Phyl-
lodrepa* C. G. THOMSON, 1859)
4. nem: *Hapalaraea* C. G. THOMSON, 1858
- 12 (7) Az előtor hátának korongján 2 közel álló, mély hosszanti barázda
húzódik (27. ábra) 5. nem: *Omalium* GRAVENHORST, 1802
- 13 (6) A hátulsó lábfej karomíze csaknem 2-szer olyan hosszú, mint a
megelőző ízek együttesen (29. ábra)
6. nem: *Phloeonomus* HEER, 1839
- 14 (5) A fejtetőn és a homlokon éles és mély, befelé irányuló, az összetett
szemeket körülölelő hosszanti barázdák futnak (30. ábra)
7. nem: *Carcinocephalus* BERNHAUER, 1903
- 15 (2) A hátulsó lábfejek karomíze lényegesen rövidebb, mint a megelőző
ízek együttes hossza.
- 16 (37) Az előtor háta nem szív alakú, hátrafelé erőbben keskenyedhet,
de a hátulsó szöglek előtt sohasem beöblösödött.
- 17 (20) Az összetett szemek között a homlokon 2 nagyobb, kerek gödörke
van, a pontszemek ezektől távolabb a fejtetőn helyezkednek el.
- 18 (19) A test felülete szőrös. A 2. csápíz 2-szer olyan hosszú, mint a 3. íz
(49. ábra: A) [8. nem: *Porrhodites* KRAATZ, 1858]
- 19 (18) A test felülete kopasz. A 2. csápíz legfeljebb olyan hosszú, mint a
3. íz (49. ábra: B) 9. nem: *Orocharis* KRAATZ, 1858
- 20 (17) Az összetett szemek között a fejtetőn 2 gödörke vagy rovátka húzó-
dik, a pontszemek közvetlenül ezek hátulsó végén helyezkednek el,
néha semmiféle bemélyedés nincs.
- 21 (36) A potroh pontozása finom és többnyire szórt.

- 22 (35) A fej hátul nyakszerűen befűződött.
- 23 (26) A rendkívül kicsi pontszemek előtt semmiféle látható bemélyedés nincs.
- 24 (25) A fejen jól fejlett halánték van. A hátulsó lábfej 1. íze olyan hosszú, mint a 2 következő íz együttesen (31. ábra)
10. nem: *Xylodromus* HEER, 1839
- 25 (24) A fejen a halánték nem fejlődött ki (45. ábra: F). A hátulsó lábfej erősen megnyúlt, 1. íze olyan hosszú, mint a 3 következő íz együttesen [11. nem: *Philorinum* KRAATZ, 1858]
- 26 (23) A pontszemek előtt gödörke vagy rovátka húzódik.
- 27 (28) Az előtor hátának oldalszegélyei mellett gödörszerű bemélyedések nincsenek, a középtől hátrafelé egészen a hátulsó szögletekig laposan benyomottak (33. ábra)
12. nem: *Phyllodrepoidea* GANGLBAUER 1895
- 28 (27) Az előtor hátának oldalszegélyei mellett a középtájon 1—1 sekélyebb vagy mélyebb gödörszerű bemélyedés van.
- 29 (30) Az előtor hátának oldalszegélyei mellett a gödörkék mögött hosszanti kiemelkedés húzódik, amelyet a korong felé sekély árokszerű bemélyedés határol. Az oldalszegély így 2 élűnek tűnik. A lábszárak külső élén erős tüskék vannak (34. ábra)
13. nem: *Deliphrum* ERICHSON, 1839
- 30 (29) Az előtor hátának oldalszegélye a gödörkék mögött egyszerű, 1 élűnek látszik. A lábszárak külső élei finoman szőrözöttek, de sohasem tüskések.
- 31 (32) A hátulsó lábfej 1. íze olyan hosszú, mint a 3 következő íz együttesen. A test felületét sűrű, lesimuló szőrözet borítja. A hímek elülső lábának combjai fogazottak (35. ábra)
14. nem: *Amphicroum* KRAATZ, 1858
- 32 (31) A hátulsó lábfej 1. íze rövidebb, mint a 2 következő együttesen. A test felülete szórtan vagy egyáltalán nem szőrözött. A hímek elülső lábának combján nincsen fog.
- 33 (34) A szárnyfedők több mint 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, a potrohot csaknem elfedik. A hátulsó lábfej 1. íze rövidebb, mint a 2. íz. A halánték rövid, a fej csaknem az összetett szemek hátulsó szegélyéig az előtor háta alá behúzott (36. ábra)
15. nem: *Lathrimaeum* ERICHSON, 1839

- 34 (33) A szárnyfedők nem feltűnően hosszúak. A hátulsó lábfej 1. íze hosszabb, mint a 2. A halánték jól fejlett, felülről nézve látható (37. ábra) 16. nem: *Arpedium* ERICHSON, 1839
- 35 (22) A fej hátul nem befűződött, a nyaktáj nincsen harántrovátkával elkülönítve (38. ábra) 17. nem: *Olophrum* ERICHSON, 1839
- 36 (21) A potroh feltűnően erősen és meglehetősen sűrűn pontozott. A test megnyúlt, oldalai csaknem párhuzamosak. A lábszárak külső élén tüskék vannak (41. ábra) 18. nem: *Acidota* STEPHENS, 1829
- 37 (16) Az előtor háta szív alakú. Előrefelé az oldalai kerekítve kiszélesedtek, míg hátrafelé beöblösödve, esetleg a hátulsó szögletekig egyenes vonalban keskenyednek.
- 38 (39) Valamennyi lábfej karomízén a karmok között 2 apró, de jól látható hártyszerű lebeny van (18. ábra: H) 19. nem: *Anthophagus* GRAVENHORST, 1802
- 39 (38) A karmok között lebenyeknek nyoma sincs (18. ábra: G).
- 40 (41) Az állkapcsi tapogatók utolsó íze 3-szor olyan hosszú, mint az utolsó előtti íz (18. ábra: M) 20. nem: *Lesteva* LATREILLE, 1796
- 41 (40) Az állkapcsi tapogatók utolsó íze rövidebb, mint az utolsó előtti íz (= *Geodromicus* REDTENBACHER, 1857) [21. nem: *Psephidonus* GISTEL, 1856]
- 42 (1) Az állkapcsi tapogató látszólag 3 ízű. Az utolsó előtti (3.) íz hatalmasan fejlett, a csúcsán kiszélesedő, fordított csonkakúp alakú, míg az utolsó (4.) íz igen keskeny és rövid, árszerű, sokszor alig látható (18. ábra: N).
- 43 (50) A fejtetőn 2 pontszem van.
- 44 (49) A fej olyan széles vagy jelentéktelenül keskenyebb, mint az előtor. A szárnyfedők mellfedőjét határoló, lécszerű vonal felülről mindig jól látható.
- 45 (46) Az előtor hátának oldalai középen háromszög alakban oldalra kihúzottak, úgyhogy hatszögletesnek látszik. Az oldalszegély finoman recézett (51. ábra) [22. nem: *Eudectus* REDTENBACHER, 1857]
- 46 (45) Az előtor hátának oldalai egyszerűek, az oldalszegély sima.
- 47 (48) A szárnyfedők csaknem 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor (52. ábra) [23. nem: *Coryphium* KIRBY, 1834]

- 48 (47) A szárnyfedők lényegesen rövidebbek, legfeljebb olyan hosszúak, mint az előtor [24. nem: *Coryphioides* BERNHAUER, 1898]
- 49 (44) A fej szélesebb, mint az előtor. A szárnyfedők mellfedőjét határoló finom lécszerű vonal felülről nem látható (53. ábra) [25. nem: *Boreaphilus* C. R. SAHLBERG, 1834]
- 50 (43) A fejtetőn nincsenek pontszemek, csak a helyüket jelző lapos bemélyedések (54. ábra) [26. nem: *Niphetodes* MILLER, 1868]

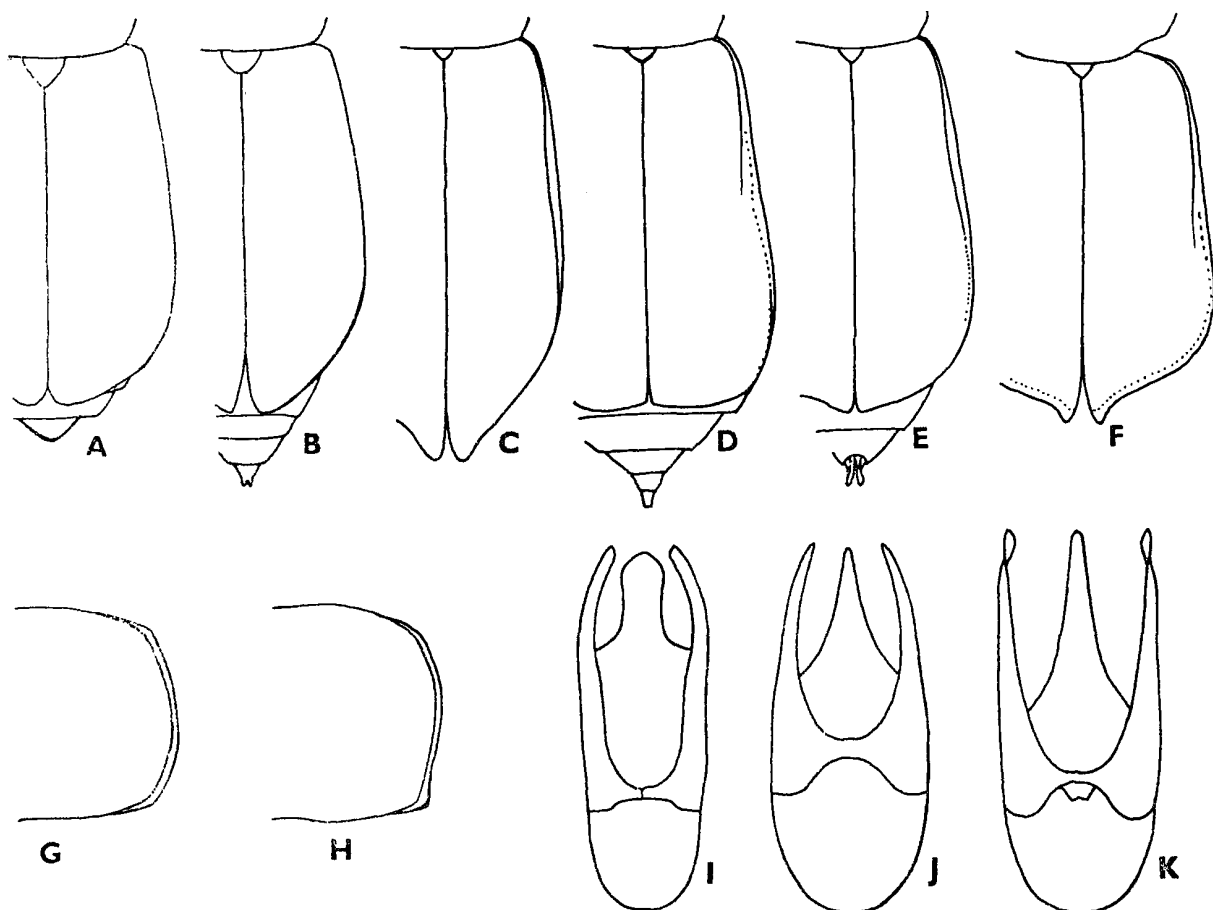
19. ábra. *Eusphalerum longipenne* ERICHSON ♀ (eredeti)

1. nem: *Eusphalerum* KRAATZ, 1858

A test rövidebb vagy megnyúltabb tojásdad alakú, lapos vagy mérsékelten domborodó. A fej az előtornál keskenyebb, rövid és harántos, közvetlenül az összetett szemek mögött befűződött. A pontszemek feltűnőek, előttük 1—1 gödörke van. A csáp viszonylag rövid, 1. íze enyhén vastagodott, utolsó ízei harántosak, a kihegyesedő végízzel lazán elkülönült bunkót képeznek. A rágók rövidek és erősek, csak ritkán megnyúltak, ilyenkor azonban a csúcs felé erősen görbültek. Az állkapcsi tapogató erősen fejlett, utolsó íze csaknem kétszer olyan hosszú, mint a megelőző íz. Az előtor a szárnyfedőknél keskenyebb, harántos. A szárnyfedők — különösen a nőstényeké — hosszúak, a potrohot túlhaladhatják, a hímeké rövidebb, csúcshegye együttesen levágott. A lábak rövidek. A lábszárak külső élén néhány faj esetében szórtan álló tüskék vannak. A lábfejek 4 első íze kiszélesedett és szőrökkel borított, a karomíz olyan vagy hosszabb, mint a megelőzők együttesen (19. ábra).

A több mint 120 ismert faj a palearktikus régióban, kisebb mértékben a nearktikus és neotrópusi régióban terjedt el. Faunaterületünkön 26, közülük Magyarországon 14 fajuk él. Többségük kifejezetten hegyvidéki, virágokon, virágzó cserjéken, növényi törmelékben élnek.

- 1 (20) A szárnyfedők hosszúak, a nőstényeké a potrohot eltakarja, sőt hosszabb is lehet, a hímek esetében a potroh utolsó 2—3 hátlemezt szabadon hagyják (1. alnem: *Abinothum* TOTTENHAM, 1939) (20. ábra: A—E).
- 2 (17) A fej, az előtor és a szárnyfedők sárga vagy barnássárga színűek. A hímek potroha a csúcsa kivételével barna vagy fekete.
- 3 (4) A szárnyfedők rövid, de jól látható felálló szőrözettel. A nőstények egész teste sárgászörös, a hímek nyaka és potrohcsúcsa kivételével sötétebb, barnás. A fej finoman, bőrszerűen ráncolt, elől gyengén fénylő, pontozása elmosódott. Az előtor gyengén boltozott, korongja közepén néha 2 sekély hosszanti benyomat húzódik, felülete a finom bőrszerű ráncoltság miatt fénytelen, pontozás nem ismerhető fel. A hímek szárnyfedői a potrohnál rövidebbek, varratszögleik lekerekítettek, a nőstényeké olyan hosszúak, mint a potroh, csúcsaik kihúzottak (20. ábra: A, B). A hímek combjai enyhén megvastagodottak, a középső és hátulsó lábszárai gyengén hajlottak. 1,5—2,3 mm.

20. ábra. A: *Eusphalerum pallens* (HEER) ♂ és B: ♀, C: *E. palligerum* (KIESENWETTER) ♀, D: *E. longipenne* ERICHSON ♂ és E: ♀, F: *E. minutum* (FABRICIUS) ♀ szárnyfedője — G: *E. sorbi* (GYLLENHAL), H: *E. rectangulum* (FAUVEL) előtora — I: *E. kraatzi* (JACQUELIN DU VAL) ♂, J: *E. stramineum* KRAATZ ♂, K: *E. montivagum* (HEER) ♂ ivarszerve alulnézetben (A—H: eredeti, I, J, K: LOHSE nyomán)

Előfordul az Alpokban, az Appenninekben és a Balkán-félsziget északi hegyvonulataiban. Faunaterületünkön ritka, az Alföldet szegélyező dombvidékről (Isaszeg és Siófok) ismerjük

pallens (HEER, 1841)

- 4 (3) A szárnyfedőknek legfeljebb csak az oldalain vagy a csúcsán figyelhető meg néhány szőrszál.
- 5 (6) Az előtor a finom bőrszerű ráncoltság miatt jellegzetesen selyemfényű; pontozás nem látható. A test széles, sárgászörös. A fej nagyon finom pontozása kivehető, az összetett szemek mellett nagyon finom, hosszanti ráncok vannak. A szárnyfedők fénylők, sűrűn és erősen pontozottak, a hímeké 2,5-szer olyan hosszú, mint az előtor, derékszögű varratszögletekkel, a nőstényeké 3-szor olyan hosszú, mint az előtor, varratszögleteik rövid csúcsba kihúzóttak. A hímek valamennyi combja erősen vastagodott, középső és hátulsó lábszáraik görbültek. Aedoeagus: 20. ábra: I. 2,5—3 mm.

Előfordul Franciaországban, Észak-Spanyolországban, Dél-Ausztriában, a Balkán-félsziget északi területein, Boszniában és Horvátországban. Faunaterületünkön ez ideig csak Horvátországból ismert

[kraatzi JACQUELIN DU VAL, 1857]

- 6 (5) Az előtor hátának korongján pontozás mindig látható.
- 7 (10) A szárnyfedők pontozása szórt és viszonylag finom, a közterek átmérője legalább 2-szerese a pontok átmérőjének.
- 8 (9) Csápja karcsú, töve sárgászörös, csúcsa sötétedő, feketés. Szalmasárga, a szárnyfedők finoman, kissé elmosódva pontozottak, a hímekéi 3-szor olyan hosszúak, mint az előtor, lekerekített varratszögletekkel, míg a nőstényekéi több mint 3-szor olyan hosszúak, mint az előtor, széttartók, csúcsaik egyenként kihegyesedők. Aedoeagus: 20. ábra: J. 1,5—2 mm.

Előfordul Bajor-, Francia- és Olaszországban, Ausztriában és Svájcban, valamint Észak-Csehországban. Faunaterületünkön csak Trencsénből vannak adataink

[stramineum KRAATZ, 1858]

- 9 (8) Csápja rövid, teljesen sárga. A test sötétebb vörössesárga. A szárnyfedők durvábban és szórtabban pontozottak, a nőstényekéi a potrohnál hosszabbak, széttartók és egyenként kihegyesedők, a hímekéi a potrohnál kissé rövidebbek, a csúcsuk együttesen kerekített. A hímek combjai gyengén vastagodók, középső lábszáraik enyhén görbültek. 2,5—2,7 mm.

Előfordul irodalmi adatok szerint az Alpok egész területén, valamint a Liguri-Appenninekben. Faunaterületünkön csak Dél-Erdélyből (Nagyenyed) ismert. Montán, szubalpin faj, életmódja alig ismert, egyszer *Alnus incanáról* gyűjtötték

[sparsum FAUVEL, 1872]

10 (7) A szárnyfedők erősen és sűrűn pontozottak.

11 (12) A mellvég sötét, fekete vagy szurokbarna. A test barnás vagy vörössárga, a csápok csúcsa, a nyak és a pajzsocska környéke sötétebb, néha az előtor korongján elmosódó, hosszanti középsáv van. Az előtor felényivel szélesebb, mint amilyen hosszú, oldalai kerekítettek, hátrafelé mérsékelten szűkül, felülete finoman, bőrszerűen ráncolt, közötté pontozott, kissé zsírosan fénylő, a töve előtt oldalt laposan benyomott. A hímek szárnyfedői kissé rövidebbek a potrohnál, csúcsaik egyenként kerekítettek, a nőstényekéi hosszabbak, a csúcsaik kihúzottak. A hímek combjai kissé vastagodók, lábszáraik viszont egyenesek. Aedoeagus: 20. ábra: K. 2—2,3 mm.

Előfordul Közép-Európa nyugati területein. Virágokról, IV—VII. hónapokban gyűjtötték. Faunaterületünkről csak 2 igen régi, „Hungaria orientalis” lelőhelyű példánya ismert, előfordulása újabb megerősítést igényel

[*montivagum* (HEER, 1839)]

12 (11) A mellvég világos, sárga vagy sárgászöld.

13 (14) Az előtor hátának pontozása a korongján szórt, a tőszegélyig többé-kevésbé egyenletes eloszlású. Sárgászöld. Az előtor a szárnyfedők-nél keskenyebb, 2-szer olyan széles, mint amilyen hosszú. A nőstények szárnyfedői a potrohnál hosszabbak, csúcsaik kihúzottak (20. ábra: C), a hímekéi nem érik el a potroh csúcsát, együttesen lekerekítettek. A hím középső lábszára gyengén hajlott. 2—2,5 mm.

Előfordul az Alpokban, Erdélyben és a Balkán-hegységben. Faunaterületünkön csak Dél-Erdélyből és Horvátországból ismert

[*palligerum* KIESENWETTER, 1847]

14 (13) Az előtor hátának korongja finoman és szórtan pontozott, de a tőszegélynél mindig sűrűbb vagy jellegzetes harántsávba tömörült.

15 (16) A szárnyfedők a varrat hosszában benyomottak, az előtor hátának tövén a pontok harántsávba tömörültek. Sárgászöld, a csáp sárga, ritkábban a nyaktáj barnás. A fej keskeny, finoman, bőrszerűen ráncolt, alig pontozott. Az előtor a szárnyfedők-nél keskenyebb, csaknem 2-szer olyan széles, mint amilyen hosszú, elülső szegélye csaknem egyenes. A szárnyfedők mindkét ivar esetében elérik a potroh csúcsát, a hímeké együttesen lekerekített, a nőstényeké a csúcsán kissé kihúzott (20. ábra: D, E). A hímek combjai alig vastagodók, lábszáraik egyenesek (19. ábra). 2,5—3 mm.

Előfordul a tág értelemben vett Közép-Európában. Montán faj, helyenként azonban lehúzódik a dombvidékre is. Főként *Sorbus*-, *Crataegus*-, *Viburnum*-fajok virágzó cserjéiről gyűjtötték. Faunaterületünkön elterjedt, gyakori faj (IV—VI.)

longipenne ERICHSON, 1837

- 16 (15) A szárnyfedők a varrat hosszában nem benyomottak. Az előtor hátának pontozása erősebb, szórtabb, a tőszegély felé sűrűbb, de nem tömörül harántsávba. A szárnyfedők pontozása durvább és kissé szórtabb, a nőstények szárnyfedőcsúcsa széttartóbb és hosszabban kihúzott. A hímek elülső lábszárai görbültek és a csúcs felé kiszélesedtek. 2,5—3 mm.

Előfordul Horvátországban, Krajnában, Dél-Karintiában és egyes közlések szerint Dél-Erdélyben is. Faunaterületünkről csak Horvátországból vannak bizonyító példányok

[dissimile (LUZE, 1910)]

- 17 (2) A fej, az előtor és a szárnyfedők feketék vagy sötétbarnák, a hímek potrohcsúcsa sárga.

- 18 (19) Az előtor korongja a finom bőrszerű ráncoltság miatt teljesen fénytelen, pontozás sem látható. A csáp töve sárga, a csúcs felé fokozatosan sötétedő. A fej felülete nagyon finoman pontozott és bőrszerűen ráncolt, a fejtető gödörkéi hiányoznak. Az előtor kissé keskenyebb a szárnyfedőknél, korongja közepén gyakran sekély közeprovátka húzódik, kétoldalt hosszanti benyomatok lehetségesek, de ezek sohasem határozott gödörkéek. A szárnyfedők sűrű és erőteljes pontozása a csúcs felé gyengül. A hímek szárnyfedői a csúcsukon kerekítettek, a nőstényeké egyenként kihegyesedők, a potrohnál valamivel hosszabbak. A hímek lábszárai gyengén görbültek, combjaik gyengén vastagodók. 2—3 mm.

Előfordul Közép-Európában. Montán, szubalpin faj, különböző virágokon (*Primula*, *Sorbus*, *Solidago*, *Rhododendron* stb.) él. Faunaterületünkön a Kárpátok vonulatában és Erdély hegyei között gyűjtötték (V—VIII.)

[alpinum (HEER, 1839)]

- 19 (18) Az előtor hátának korongja fényes, pontozása a finom bőrszerű ráncoltság ellenére felismerhető. A csáp teljesen sárga, legfeljebb a csúcs kissé, nem élesen határolva sötétedő. A fej a finom bőrszerű ráncoltság között pontozott, a fejtető gödörkéi felismerhetők. Az előtor a szárnyfedőknél keskenyebb, korongja közepén az oldalszegélyek mellett 1—1 sekély gödörke van. A szárnyfedők felülete fényes, durván pontozott, a hímeké rövidebb, a nőstényeké a potroh csúcsát meghaladja. A hímek lábszárai egyenesek.* Aedoeagus: 21. ábra: D. 1,5—2,5 mm.

Előfordulása és életmódja az előző fajjal megegyező

anale (ERICHSON, 1840)

- 20 (1) A szárnyfedők rövidek és szélesek, hímek esetében a hátulsó szegélyük egyenes vagy ferdén levágott, a nőstények varratszöglete rövid, háromszög alakú lemezbe kihúzott (20. ábra: F).

* A feltűnően rövid szárnyfedőjű hímek nagyon hasonlóak az *E. minutum* L. faj hím példányaihoz, azonban a teljesen sárga csápok, a fényesebb és durvábban pontozott szárnyfedők, valamint a hím ivarszerv eltérése alapján könnyen felismerhetők.

- 21 (46) Az előtor hátának oldalszegélye mellett a középén nincsen gödörke, legfeljebb lapos, sekély benyomat húzódik. A fekete színű fajok összetett szemének belső szegélyén hosszanti ráncoltság nincs (2. alnem: *Eusphalerum* KRAATZ, 1858)
- 22 (35) A fej, az előtor és a szárnyfedők teljesen sárgák.
- 23 (30) A mellvég sárga.
- 24 (25) A csápok teljesen sárgák. Teste lapos, sárgászörös. A fej finoman és sűrűn pontozott, az összetett szemek belső szegélyénél finom, hosszanti ráncoltság van. Az előtor 2-szer olyan széles, mint amilyen hosszú, oldalai csaknem egyenesek, korongjának felülete sűrűn és mélyen pontozott, középvonala rovátkaszerűen bevágott.* 2,5—3 mm.

Előfordul Közép-, Nyugat- és Észak-Európában. Faunaterületünkön elterjedt, de ritkább faj. Főként a hegyvidéken, ritkábban a síkságokon is, virágzó fákon és cserjéken (*Acer*, *Rhododendron*, *Tilia*) él

ophthalmicum (PAYKULL, 1800)

V á l t o z a t a i:

1. A potroh fekete. — Faunaterületünkről még nincs kimutatva
[ab. *dispar* BAUDI, 1848]
2. A szárnyfedőkön hosszúkás, négyszögletes barna folt húzódik. — Csak Tirolból ismert
[var. *discinum* GREDLER, 1863]

- 25 (24) A csápok a csúcsuk felé sötétedők.
- 26 (29) Az előtor hátának korongján a finom pontozás mindig felismerhető.
- 27 (28) Az előtor háta lapos és harántos, közepén a legszélesebb, oldalai íveltlen kerekítettek, a hátulsó szögletek ugyancsak kerekítettek (20. ábra: G). A fej és az előtor bőrszerű ráncoltsága különösen finom, közöttük a pontozás felismerhető. A szárnyfedők több mint 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, sűrűn és finoman pontozottak, csúcshozzájuk mindkét ivar esetében levágott, varratszegleteik a hímeknél derékszögűek, a nőstényeknél a csúcson kerekített tompaszögűek (18. ábra: R, S). A hímek combjai meglehetősen erősen vastagodottak. Aedeagus: 21. ábra: G. 1,5—2 mm.

Előfordul Közép- és Észak-Európában, valamint Dél-Európa hegyvidékein. Faunaterületünkön a hegy- és dombvidéken elterjedt, gyakori faj. Különböző virágokon és virágzó cserjéken él

sorbi (GYLLENHAL, 1810)

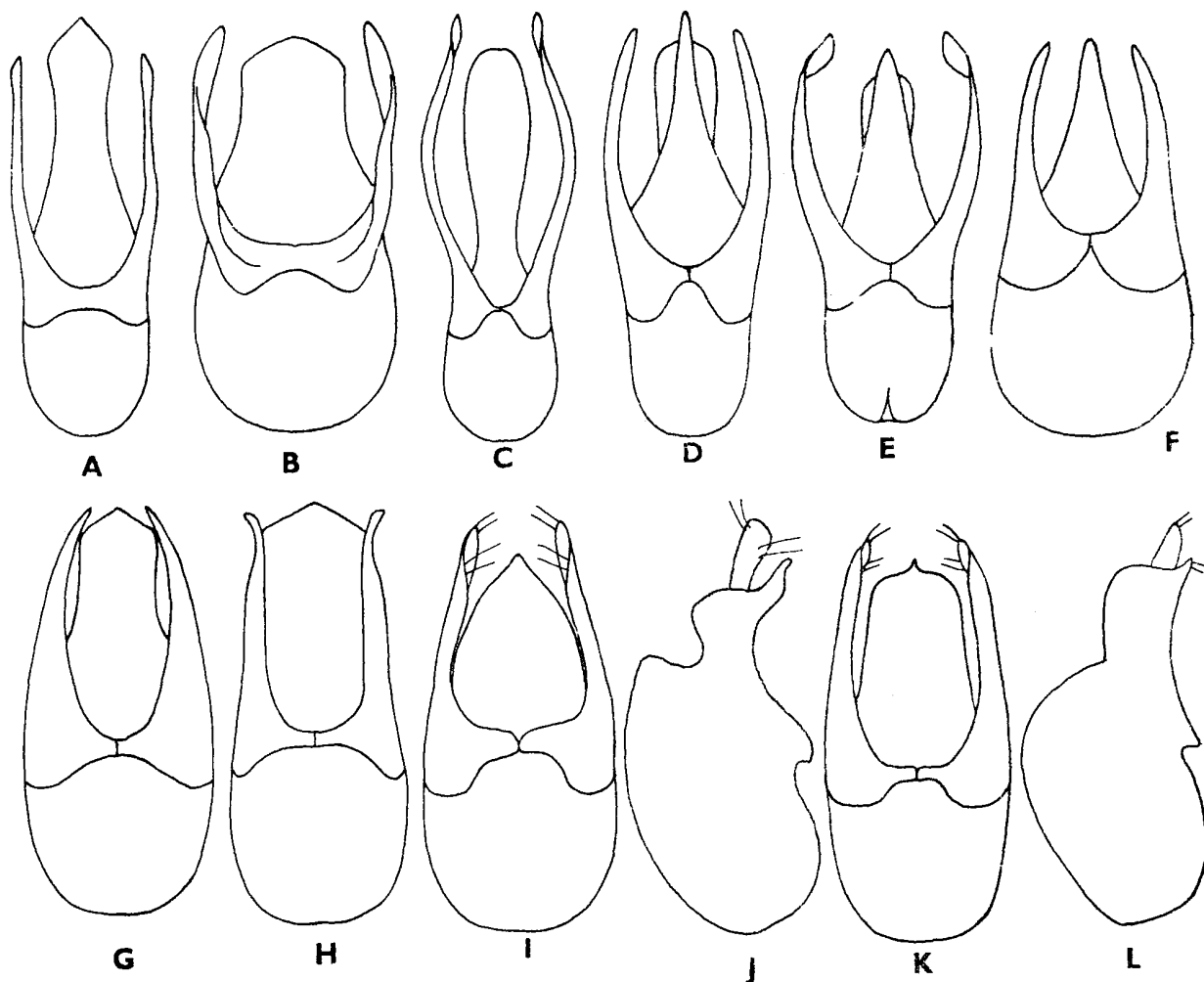
* Az *E. signatum* MAERKEL faj nőstényei igen hasonlóak lehetnek, azonban az előtor finom és mindenkor szórtabb pontozása alapján megkülönböztethetők.

- 28 (27) Az előtor háta a közepe előtt a legszélesebb, oldalai hátrafelé csaknem egyenes vonalban keskenyednek az élesen tompaszögű hátulsó szögletekig (20. ábra: H). Az előző fajhoz egyebekben nagyon hasonló, szárnyfedői valamivel hosszabbak. Aedoeagus: 21. ábra: F. 1,5—2 mm.

Előfordul a tág értelemben vett Közép-Európában és Dél-Európa hegyvidékein. Faunaterületünkön elsősorban a hegyvidéken terjedt el, életmódja hasonló, de az előző fajnál ritkább

rectangulum (FAUVEL, 1869)

- 29 (26) Az előtor hátának korongján a finom bőrszerű ráncoltság között a pontozás nem ismerhető fel, legfeljebb közvetlenül a tőszegélynél húzódik egy finom pontsáv. Az előtor háta 2-szer olyan széles, mint amilyen hosszú, az oldalain erősen kerekített, korongján — főként a hímeken — 2 hosszanti, lapos benyomat húzódik, Szárnyfedői fényesek, erősen és sűrűn pontozottak, a hímeké kétszer, a nőstényeké háromszor olyan hosszú, mint az előtor. A hímek szárnyfedői

21. ábra. A: *Eusphalerum limbatum* ERICHSON ♂, B: *E. primulae* (STEPHENS) ♂, C: *E. minus* (FABRICIUS) ♂, D: *E. anale* (ERICHSON) ♂, E: *E. rhododendri* (BAUDI) ♂, F: *E. rectangulum* (FAUVEL) ♂, G: *E. sorbi* (GYLLENHAL) ♂, H: *E. marshami* (FAUVEL) ♂, I—J: *E. atrum* tHEER) ♂, K—L: *E. florale* (PANZER) ♂ ivarszerve: J és L oldalnézetben, a többi alulnézetben (A—H: LOHSE, I—L: COIFFAIT nyomán)

a csúcsukon egyenként lekerekítettek, a nőtényeken a varratszöglek mélyen, háromszög alakban kivágottak (18. ábra: O, P). *Aedoeagus*: 21. ábra: E. 1,5—2 mm.

Előfordul a Központi-Alpokban, Franciaország és Svájc területén, a Nyugati-Alpokban, Ausztriában, Boszniában és Szardínia szigetén. Irodalmi adatok szerint a Kárpátok vonulatában is, bizonyító példányát azonban nem láttuk

[*rhododendri* (BAUDI, 1848)]

30 (23) A mellvég sötét, barna vagy fekete.

31 (32) Az előtor hátának a felülete jól látható, finom szőrökkel borított. A test sárgászöld, de a nyaktáj, a mellvég és a pajzsocskák környéke fekete, a csáp csúcsa és a potroh töve barna. Az előtor felénivel szélesebb, mint amilyen hosszú, enyhén boltozott, bemélyedt középvonal is gyakran előfordul, korongjának pontozása finom és sűrű. A szárnyfedők 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, a hímek esetében csúcsuk egyenesen levágott, míg a nőtényeké a csúcson kihegyesedők. 2—2,7 mm.

Előfordul Nyugat- és Közép-Európában, Észak-Afrika nyugati területein, Madeira szigetén. Kárpát-medencei előfordulása újabb megerősítést igényel. Irodalmi adatok szerint a magasabb hegyvidéken *Sarothamnus*-fajokon él

[*torquatum* (MARSHAM, 1802)]

32 (31) Az előtor hátának felülete teljesen kopasz.

33 (34) A csáp csúcsa sötét. A mellvég, a hímek potrohának töve, a nőtények potrohának csúcsa fekete. A fej és az előtor háta finoman bőrszerűen ráncolt, de közöttük a pontozás mindig felismerhető. Az előtor harántos, 2-szer olyan széles, mint amilyen hosszú, az oldalain a közepe mögött laposan benyomott, középvonala gyakran rovátkaszerűen bemélyedt. A szárnyfedők mindkét ivar esetében 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, csúcsuk levágott. A hímek potrohának 5. haslemezén a hátulsó szegély közepén 2 apró dudor van. *Aedoeagus*: 21. ábra: H. 1,5—2 mm.

Előfordul a tág értelemben vett Közép-Európában és Dél-Európában. Montán, szubalpin faj, életmódja alig ismert. Faunaterületünkön az Északi-Kárpátokban (Liptóújvár) és Magyarországon a Kőszegi-hegységben ismert

[*marshami* (FAUVEL, 1868)]

34 (33) A csáp teljesen sárga. A nyak, a potroh töve és a mellvég fekete, az utóbbi azonban a nőtényeken gyakran sárga. A fej finoman, bőrszerűen ráncolt, szórtan pontozott, a homlokon 2 hosszanti rovátka van. Az előtor harántos, hátának korongja finoman, bőrszerűen ráncolt, közöttük sűrűn és finoman pontozott, oldalain a közepe mögött laposan benyomott, míg középen 2 gyenge, hosszanti benyomat húzódhat. A szárnyfedők mindkét ivar esetében 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, csúcsaik levágottak. 2,5—3 mm.

Előfordul Közép-Európa hegyvidékein, de mindenütt ritka. Faunaterületünkön Horvátországban, a Magas-Tátrában és irodalmi adatok szerint Dél-Erdélyben és Magyarországon Pilismaróton találták (= nom. nov. emend. aucupariae KIESENWETTER, 1866)

pseudaucupariae (E. STRAND, 1917)

- 35 (22) Az előtor hátának korongja kisebb-nagyobb mértékben sötét, fekete vagy barna.
- 36 (45) Az előtor hátának korongján sötét folt van, amely a világos oldalaig terjedhet, ritkán viszont ez a folt is teljesen hiányzik. Az összetett szemek belső szegélyén mindig finom, hosszanti ráncoltság figyelhető meg.
- 37 (38) A mellvég sárga. A test sárgászörös, a nyak, a csápok csúcsa, az előtor hátának középvonala barna, a hímek potroha fekete. A fej a finom bőrszerű ráncoltság között jól láthatóan pontozott. Az előtor harántos, oldalai a tompaszögű hátulsó szögletekig kerekítettek, felületének finom bőrszerű ráncoltsága között szórt nagyobb pontok vannak; korongja közepén sohasem húzódik bemélyedt középvonal. A szárnyfedők mindkét ivar esetében 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, csúcsuk egyenletesen kerekített. 3—3,7 mm.

Előfordul Közép-Európa hegyvidékein. Életmódja kevésbé ismert. Faunaterületünkön (Magas-Tátra, Erdély hegyvidékei, Börzsöny és Kőszegi-hegység) meglehetősen ritka

signatum (MAERKEL, 1857)

- 38 (37) A mellvég sötét, barna vagy fekete.
- 39 (40) Az előtor hátának korongján 2 jelentős hosszanti benyomat húzódik. A test sárgászörös, a nyak, a pajzsocskák, egy széles sáv az előtor korongján barna. A mellvég és a potroh mindkét ivaron fekete. A fej, az előtor hátához hasonlóan, finoman, bőrszerűen ráncolt, közötté szórtan és finoman pontozott. A szárnyfedők mindkét ivar esetében 2-szer olyan hosszúak, mint amilyen szélesek, csúcsuk levágott, felületük erősebben és szórtan pontozott. A potroh fényes, pontozása különösen finom. 3—3,5 mm.

Előfordul Közép- és Dél-Európában. Montán faj, életmódja nem ismeretes, főleg VI. hóban gyűjtötték. Faunaterületünkön a hegy- és dombvidéken elterjedt, de nem közönséges

abdominale (GRAVENHORST, 1806)

- 40 (39) Az előtor korongján hosszanti benyomatok nincsenek.
- 41 (44) Az előtor pontozása finom, sötét középfoltja nem terjed ki az oldal-szegélyekig.
- 42 (43) Teste kopasz. Sárgászörös, a nyak, az előtor középsávja, a pajzsocskák és környéke barnás, potroha fekete, a csápok csúcsa sötét.

A fej finoman, bőrszerűen ráncolt, közötté szórtan és finoman pontozott. Az előtor 2-szer olyan széles, mint amilyen hosszú, oldalai kerekítettek, hátsó szöglei csaknem kerekített tompaszögűek, korongja lapos, a bőrszerű ráncoltság között pontozása szórt és finom. A szárnyfedők 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, mindkét ivar esetében a csúcsuk levágott, felületük fénylő, sűrűn, mérsékelten erősen pontozott. A hímek elülső lábfejéi erősen kiszélesedtek, a nőstények középső lábszárainak külső élén néhány gyenge tövis van. Aedoeagus: 21. ábra: A. 2,5—3 mm.

Előfordul Közép-Európában. Montán faj. Faunaterületünkön a hegyvidéken terjedt el, ritkábban a dombvidéken (Siófok) is megtalálták. Tavaszi virágokon, elsősorban *Primula*-fajokon, valamint virágzó éger- és fűzfákon él

limbatum (ERICHSON, 1840)

- 43 (42) A test felületét finom, felálló sárgás szőrözet borítja. Feje fekete, előtora sárgászöld, a szárnyfedők és a potroh barnás árnyalatú, a szájszervek sárgák. A fej felülete fénylő, rendkívül finoman és szórtan pontozott, kétoldalt hosszanti rovátka van. Előtora erősen harántos, hátsó szöglei csaknem derékszögűek, a korong pontozása sűrűbb és erősebb, mint a fejen, de az előző fajhoz képest sokkal finomabb. A szárnyfedők sűrűn és legalább 2-szer olyan erősen pontozottak, mint az előtor, a nőstényekéi a csúcson egyenesen levágottak, külső csúcsharántuk szélesen kerekített. A potroh 3 utolsó hátlemeze látható. 3 mm.

Előfordul Horvátországban. 1 nőstény példány alapján írták le; életmódja és hímje ez ideig ismeretlen

[croaticum (LUZE, 1910)]

- 44 (41) Az előtor hátának pontozása sűrűbb és erősebb, sötét középoltja a széles, világos oldalszegélyekig terjed. Fekete, az előtor hátának oldalszegélye és a szárnyfedők vörösbarnák, a szájszervek és a lábak sárgászöld, a csáp csúcsa sötét. A fej finom bőrszerű ráncoltsága jelentős, közötté a pontozás finom, a szemek belső szegélyén a hosszanti ráncoltság néha nagyon finom, de látható. Az előtor csak felényivel szélesebb, mint amilyen hosszú, laposan boltozott, oldalai csak mérsékelten kerekítettek, közepük mögött a hátsó szöglekig ellaposodók. A szárnyfedők több mint 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, csúcsuk mindkét ivaron egyenesen levágott, felületük fénylő, a pontozás durva, meglehetősen szórt. A lábszárak külső éle finoman tövises. A hímek elülső combja megvastagodott, lábfejei erősen kiszélesedtek. Aedoeagus: 21. ábra: B. 3 mm.

Előfordul Dél- és Közép-Európában, valamint Észak-Európa déli területén. Montán faj, azonban a dombvidékre is lehúzódik. Kora tavasszal, *Anemone*-, *Primula*-fajok virágairól, virágzó kökény és galagonya bokrokról gyűjtötték. Faunaterületünkön főként a Keleti- és Déli-Kárpátokban, Horvátországban gyűjtötték, de megtalálták a Kőszegi-hegységben és Siófokon is

primulae (STEPHENS, 1832)

- 45 (36) Az előtor teljesen fekete vagy sötétbarna; ritkán nagyon keskeny világos szegély előfordulhat. A fejen a szemek belső szegélyén hosszanti ráncoltság nincsen. Fekete, a szárnyfedők szurokbarnák, a szájszervek, lábak és a csápok töve sárgászörös. Ritkán a szárnyfedők és az előtor oldalai vörösbarnák. A fej felületén a finom bőrszerű ráncoltság között a pontozás finom és szórt, a 2 hosszanti rovátkán kívül más benyomat vagy kiemelkedő részlet azonban nincs. Az előtor harántos, 1,5-szer olyan széles, mint amilyen hosszú, laposan boltozott, az oldalai mellett közepétől a hátulsó szögletekig keskenyen ellaposodik, korongja finoman, bőrszerűen ráncolt, közötté szórtan és finoman pontozott, középvonala sokszor rovátkaszerűen bevágott. A szárnyfedők 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, a szórt és durva pontozás között fényesek, a hímek esetében a csúcsuk kerekített, míg a nőstényeken a varratszögletek háromszög alakú lemezkébe kihúzottak (20. ábra: F). A lábszárak külső éle mindkét ivaron csak pillázottak, a hímeké a tövén kissé görbült. Aedoeagus: 21. ábra: C. 2—2,5 mm.

Előfordul Európában és Szibériában. Faunaterületünkön a hegy- és dombvidéken egyaránt gyakori. Nedves, mocsaras rétek, árkok és pocsolyák partján növényi törmelék között gyűjtötték (IV—VIII.)

minutum (FABRICIUS, 1792)

V á l t o z a t a:

1. Az előtor hátának korongján az elülső harmadban kétoldalt 1—1 kicsi, gödöröszerű bemélyedés van. — A törzsalak között, gyakori
ab. **puncticollis** GREDLER, 1868

- 46 (21) Az előtor hátának oldalszegélye mellett közepen 1—1 jellegzetes kerek gödör van. A fejen a szemek belső szegélye mellett jelentős hosszanti ráncoltság húzódik. A fej, az előtor és a szárnyfedők feketék, ritkán az utóbbiak csúcshegélye világos. A test felülete erősen pontozott (2. alnem: *Pareusphalerum* COIFFAIT, 1959)
- 47 (48) A szárnyfedők és az előtor kopasz, pontozásuk szórt és finomabb. A csáp sárgászörös. Fekete, a szárnyfedők szurokbarnák vagy feketék, a potroh csúcsa vöröses, a szájszervek és a lábak sárgászörösek. Az előtor harántos, laposan boltozott, hátulsó szögletei tompaszögűek. A szárnyfedők csaknem 2,5-szer olyan hosszúak, mint az előtor, csúcsuk mindkét ivar esetében levágott, felületük fényes. A hímek elülső lábszárai gyengén görbültek, elülső lábfejeik első 3 íze erősen, a 4. gyengén kiszélesedett. Aedoeagus: 21. ábra: K és L. 2,7—3 mm.

Előfordul a tág értelemben vett Közép-Európában, valamint Észak- és Dél-Európa, sőt Szibéria határos területein. Faunaterületünkön a hegy- és dombvidéken elterjedt, de nem közönséges, főként kora tavasszal, virágokról (*Anemone*, *Primula* stb.) és cserjékről (galagonya, kökény) gyűjtötték

florale (PANZER, 1789)

- 48 (47) A szárnyfedők és az előtor felületén oldalról jól látható finom, felálló szőrözet van, felületük sűrűn pontozott. A csáp csúcsa sötét.

- 49 (50) A test felületének felálló szőrözete sötét. A hímek potrohán a 3—5. haslemez közepén kiemelkedő él húzódik, a 6. a csücsszegélyén mélyen és szögletesen kivágott, előtte laposra nyomott. Fekete, a szárnyfedők barnák, a potroh csúcsa vörösbarna, a szájszervek, a lábak, a csápok töve sárgászörös. A szemek belső szegélyén a hosszanti ráncoltság gyengén fejlett. Az előtor csaknem 2-szer olyan széles, mint amilyen hosszú, laposan boltozott, a korongján 2 apró gödör előfordulhat. A szárnyfedők 2,5-szer olyan hosszúak, mint az előtor, csúcsuk mindkét ivar esetében levágott, felületük fényes. Aedoeagus: 21. ábra: I és J. 2,5—3 mm.

Előfordul Nyugat- és Dél-Európában, Közép-Európa nyugati területein. Faunaterületünkről még nem került elő, de a szomszédos Alsó-Ausztriából már kimutatták. Főként kora tavasszal, erdőszegélyeken, virágzó cserjékről gyűjtötték

[atrum (HEER, 1839)]

- 50 (49) A test felületének szőrzete szürkésfehér. A hímek potrohán a 3—5. haslemez egyszerű, a 6. lemez hátulsó szegélye közepén csak gyengén beöblösödő. Az előző fajhoz nagyon hasonló, attól azonban szembetűnő módon az előtor és a szárnyfedők felületét borító, meglehetősen erős, sűrű, felálló szürkésfehér szőrözet különbözteti meg. 2,5 mm.

Pécseről írták le. Irodalmi adatok szerint előkerült még Hercegovinából, Görögországból és Franciaországból. Életmódjára vonatkozó adataink nincsenek

viertli (GANGLBAUER, 1895)

V á l t o z a t a :

1. A szárnyfedők világos sárgászörösek, a felálló szőrözet még sűrűbb, erősebb. — Görögországban és Dél-Franciaországban gyűjtötték

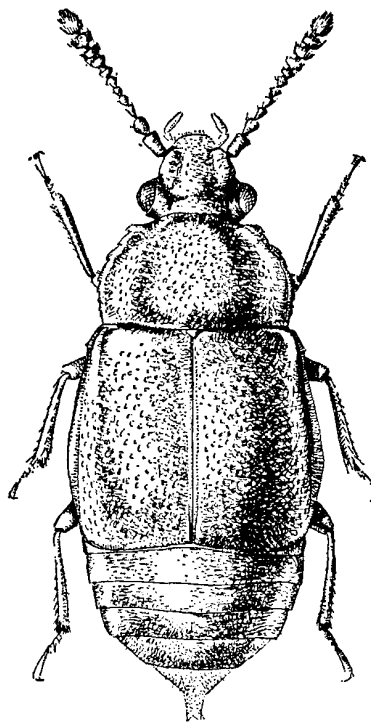
[ab. rufulum (LUZE, 1910)]

2. nem: *Acrulia* C. G. THOMSON, 1858

Testük rövid, zömök, erősen boltozott, felülete fénylő. Fejük a viszonylag erősen kiugró összetett szemek mögött elszűkül, de ezután csak igen gyengén befűződött. A jól fejlett pontszemek előtt 1—1 benyomat van, a homlok a csáp eredési pontja között kétoldalt ugyancsak enyhén benyomott, oldalszegélye hátrafelé a halántéktól elérő lécecske alakjában kiemelkedik, amelyet a szem belső szegélyétől meglehetősen széles köztér választ el. A csáp rövid, 5 utolsó íze harántos és bunkószerűen elkülönült. A rágók rövidek, belső élük nem fogazott. Az állkapcsi tapogató utolsó íze karcsúbb és több mint 2-szer olyan hosszú, mint az utolsó előtti íz. Az előtor harántos, alig keskenyebb, mint a szárnyfedők, erősen boltozott, a korongján benyomatok nincsenek, oldalszegélye keskenyen felhajló, de erősen és feltűnően recézett. A szárnyfedők boltozottak. A potroh rövid, hátul kihegyesedő. A mellközép közép-vonalában él húzódik. A lábak rövidek. A lábszárak külső élén tövisek nincsenek. A hátulsó lábfej olyan hosszú, mint a hátulsó lábszár hosszának a fele. A karomíz hosszabb, mint a 4 előző íz együttesen (22. ábra).

A nem ismert 4 faja a palaearktikus és a nearktikus régióban fordul elő. Európában, valamint faunaterületünkön 2 faja él, gombás fakéreg, nedves korhadék alatt.

- 1 (2) Az előtor 2-szer olyan széles, mint amilyen hosszú. Közepén a legszélesebb, oldalai a közép mögött enyhén beöblösödők, előrefelé kerekítve elszűkülnek, keskenyen felhajló szegélyük jelentősen recézett. Korongja erősen boltozott, a derékszögű hátulsó szögletek előtt belül ferdén lenyomott, felülete mérsékelten meglehetősen sűrűn pontozott. Világos vagy sötétebb vörösbarna, potroha sárgászörös,

22. ábra. *Acrulia inflata* (GYLLENHAL) ♀ (eredeti)

a csápok, a szájszervek és a lábak sárgászörösek. Feje meglehetősen erősen és sűrűn pontozott. Szárnyfedői több mint 1,5-szer olyan hosszúak, mint az előtor, erősen boltozottak, az oldalukon gyengén kerekítettek, felületük az előtornál erősebben és sűrűbben pontozott, oldalszegélyükön, a hímek esetében, az alapjuk mögött kicsi fogacska látható (22. ábra). 2—2,5 mm.

Előfordul a palaearktikus régió északi területein. Faunaterületünkön a Kárpátokban, Horvátországban, középhegységeinkben és dombvidékeink területén élő, ritka faj. Lombos és fenyőfák gombás kérge alatt, kifolyó fanedven, fakorhadékban gyűjtötték (III—XI.)

inflata (GYLLENHAL, 1813)

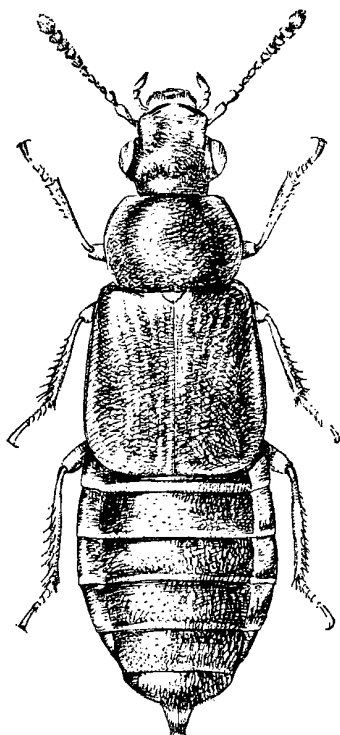
- 2 (1) Az előtor csak felényivel szélesebb, mint amilyen hosszú és jelentősen keskenyebb, mint a szárnyfedők az alapjukon, oldalainak szegélye finomabb, alig felhajló. Az összetett szemek oldalt erősebben kiugróak, maga a fej a szemekkel olyan széles, mint az előtor az elülső szegélyén. Egyebekben az előző fajhoz nagyon hasonló, színezete megegyezik. 2—2,5 mm.

Előfordul Horvátországban a Velebit-hegységben. Életmódja ismeretlen

[*angusticollis* REITTER, 1909]

3. nem: *Acrolocha* C. G. THOMSON, 1858

Testük hosszúkás, oldalai csaknem párhuzamosak. A fej és az előtor hátának felületén a pontokat összekötő, 2—3 vonalból álló sajátos bekarcolt rajzolat van. A csáp 3. íze jellegzetes kialakulású, a töve erősen, nyélszerűen elkeskenyedik, míg a csúcsa kiszélesedik, maga az íz erősen megnyúlt, karcsú.

23. ábra. *Acrolocha pliginskii* BERNHAUER ♀ (eredeti)

A csápok 5 utolsó íze lazán elkülönült bunkót alkot. Az előtor hátának oldalszegélye egyszerű, a hátulsó szögletek kerekítettek vagy kerekített tompaszögűek. A szárnyfedők pontozása sorokba rendezett. A hátulsó lábfej hossza eléri a hátulsó lábszár hosszának a felét. A hátulsó lábfej karomíze kissé hosszabb, mint a 4 megelőző íz együttesen. A hímek elülső lábfejének tőizei kiszélesedtek, az elülső lábszáruknak csak a csúcsa előtt, a külső élén van 3—4 apró tüske. A nőstények elülső lábfejének tőizei nem szélesedtek ki, elülső lábszáraik külső élének közepétől a csúcsáig legalább 7—8 apró tüske van (23. ábra).

Az ez ideig ismert fajok közül 5 a palaearktikus régióban, a többi a nearktikus régióban fordul elő. Trágyában élnek, erdei tisztásokon az alkonyati órákban repülve rajzanak, fényre repülnek. Magyarországon 3 fajuk el, 1 előkerülése pedig várható.

- 1 (2) Az előtor hátának oldalai viszonylag szélesen szegélyezettek, a szegélyt a korong felé horonyszerű bemélyedés határolja. Az előtor háta a korong középvonalának két oldalán 1—1, oldalain 1—1 ferde, hátulsó szögletei előtt ugyancsak 1—1 ferde benyomattal, így az egész felület egyenetlennek tűnik. Fekete, a szárnyfedők gyakran sötétbarnák, a csáp a tőize kivételével fekete, a lábak sárgák. 1,8—2,1 mm.

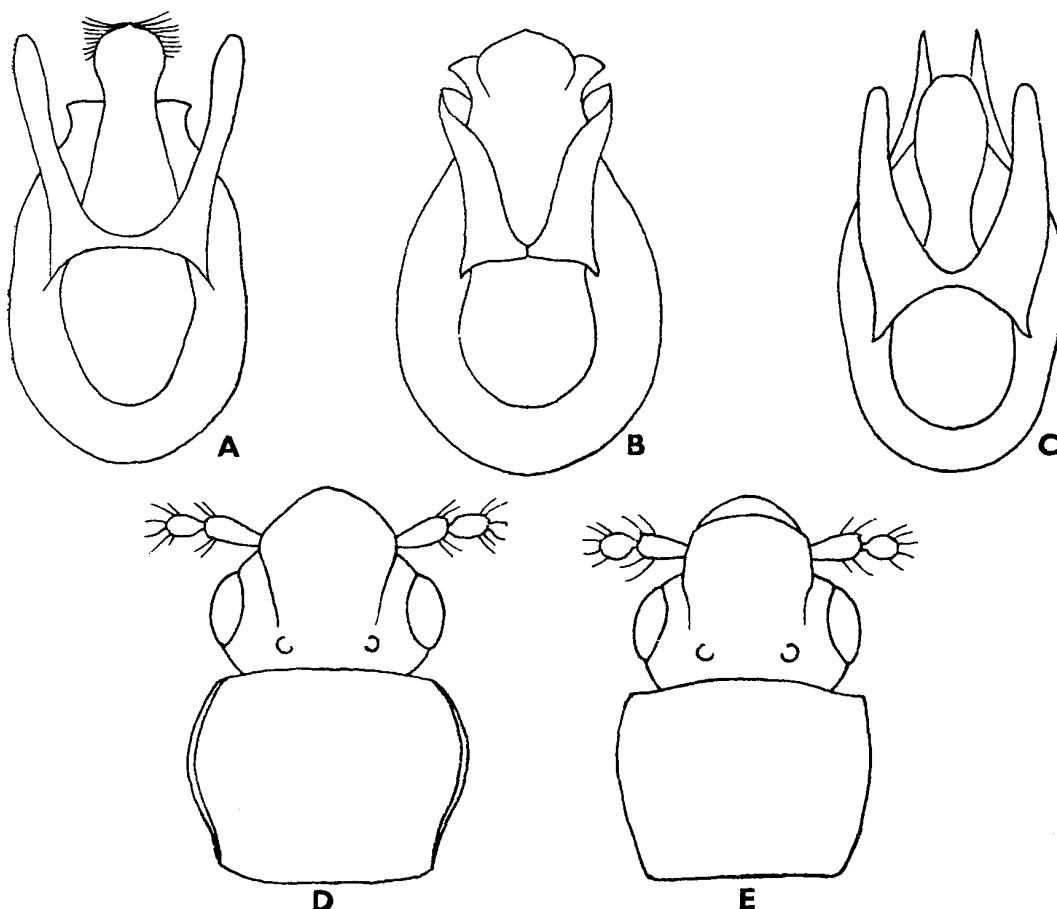
Egész Európában előfordul. Faunaterületünkön ez a nem legelterjedtebb faja, de nem túl gyakori. Korhadó növényi anyagokban, komposztban, trágyában, ritkábban gombákban található. Nyári alkonyatkor repülve rajzik, fényre is repül

striata (GRAVENHORST, 1802)

- 2 (1) Az előtor háta az oldalain csak finoman szegélyezett, a szegélyt a korong felé csak keskeny vonal határolja, korongja egyenletesen boltozott, legfeljebb a hátsó szögletek előtt kissé lapított vagy a középvonal bemélyedt.
- 3 (4) A fej nagyon erősen harántos, a szemek felett mért legnagyobb szélessége felénnyel hosszabb, mint az elülső szegélytől a nyakbefűződésig mért távolság. Az előtor hátának felülete nagyon sűrűn és durván pontozott. A szárnyfedők együttes szélessége kissé meghaladja a hosszúságukat, felületük a szemecskeszerű véset miatt zsírfényű. Az előtor és a szárnyfedők mindig világos sárgászörösek, míg a fej és a potroh sötétbarna, kivéve a potroh csúcsát. A csáp 5 első íze sárga. Aedoeagus: 24. ábra: C. 2,8—3,2 mm.

Előfordul Közép- és Délkelet-Európában, valamint Kisázsiaiban. Faunaterületünkön csak a Velebit-hegységből és a Beszkidekből ismert. Korhadó gombás fatörmelékben, gombákban él, főleg a késő őszi hónapokban gyűjtötték. Ritka

[*amabilis* (HEER, 1841)]

4. ábra. A: *Acrolocha sulcula* (STEPHENS) ♂, B: *A. pliginskii* BERNHAUER ♂, C: *A. amabilis* HEER ♂ ivarszerve alulnézetben — D: *Hapalarea ioptera* (STEPHENS), E: *H. linearis* (ZETTERSTEDT) feje és előtora (A—C: TÓTH, D, E: LOHSE nyomán)

- 4 (3) Feje harántos, de a szemek felett mért legnagyobb szélessége soha-
sem haladja meg az elülső szegély nyakbefűződéstől mért távolságát.
A szárnyfedők kissé mindig hosszabbak, mint az együttes szélessé-
gük. A szárnyfedők vésetei sokkal finomabbak, felületük fényesebb.
A fej, az előtor és a potroh sötét, szurokbarna.
- 5 (6) Az előtor harántos, legalább felénnyel szélesebb, mint amilyen hosz-
szú, korongjának pontozása finom és sűrű, közepén bemélyedt vonal
húzódik. A csápok első ízeinek a töve sárga. A szárnyfedők be-
mélyedt pontsorai elérik a csúcsszegélyt. A hímek potrohának 6. has-
lemeze a hátulsó szegély közepén fekete, tövisszerű nyúlványba ki-
húzott. Aedoeagus: 24. ábra: A. 1,8—3 mm.

Előfordul Nyugat- és Közép-Európában. Faunaterületünkről ez ideig csak
Siófokról ismert. Friss vagy száradó trágya felületén vagy az alatt él, nyári
alkonyatokon repülve rajzik, fényre repül

sulcula (STEPHENS, 1832)

- 6 (5) Az előtor harántos, de legfeljebb $1/3$ -dal szélesebb, mint amilyen
hosszú, korongjának pontozása finom és szórt, a közterek átmérője
legalább 2—3-szorosa a pontok átmérőjének. A csápoknak csak az
első íze sárga. A szárnyfedők pontsorai nem érik el a csúcsszegélyt.
A hímek potrohának 6. haslemén a hátulsó szegély a közepén
egyszerű (23. ábra). Aedoeagus: 24. ábra: B. 2,8—3,3 mm.

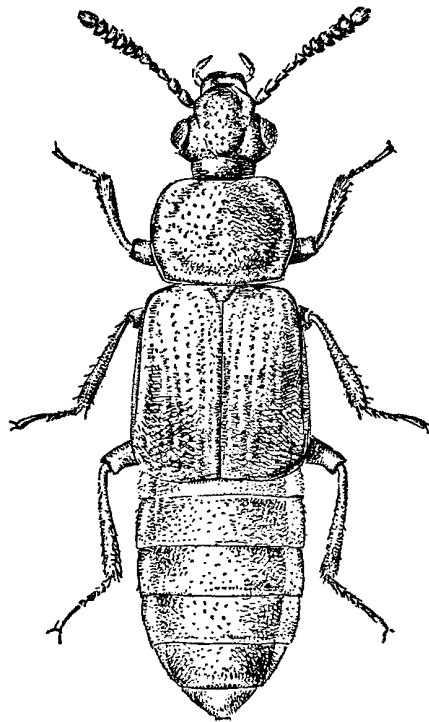
Előfordul a Krím-félszigeten, a Kaukázusban, az Urál-hegységben, Finn-
és Svédországban, Dániában, Észak-Németországban és Magyarországon. Nálunk
ritka (Dömsöd: Apajpuszta, Nadap, Ócsa, Balatonzamárdi). A késő őszi hónapok-
ban friss ló- és marhatrágyáról gyűjtötték

pliginskii BERNHAUER, 1912

4. nem: *Hapalaraea* C. G. THOMSON, 1858

Testük megnyúlt, laposan boltozott vagy kifejezetten lapos, felületét
többnyire finom szőrözet borítja. A fej az összetett szemek mögött elszűkül,
hátul nyakszerűen befűződött. A homlok a csáp eredési pontja között két-
oldalt rendszerint jelentősen benyomott, oldalszegélye hátrafelé finom lécecs-
kében folytatódik, amely a szemek között, esetleg befelé ívelten végződik.
A pontszemek jól fejlettek, előttük 2 apró gödör vagy rovátká általában elő-
fordul. A csáp rövid, első 2 íze megvastagodott, a 3. íz a tövén sohasem kes-
kenyedik el nyelszerűen. Az állkapcsi tapogatók viszonylag hosszúak, vég-
ízük kihegyesedő, 2—3-szor olyan hosszú, mint a megelőző. Az ajaktapogatók
rövidek. A rágók rövidek, a bal egyszerű, a jobb oldali a belső élén fogazott.
Az előtor harántos, keskenyebb a szárnyfedőknél, hátulsó szögletei mindig
derékszögűek, oldalszegélye mellett a közepén néhány hosszabb, pillaszerű
sörte van. A szárnyfedők az előtornál mindig hosszabbak, oldalaik csaknem
párhuzamosak. A potroh oldalai szélesen felhajlanak. A mellközépen a középső
csípők között él húzódik. A lábak meglehetősen rövidek, a lábszárak külső
élén tövises vagy erősebb sörték vannak. A hátulsó lábfej hosszabb, mint a
hátulsó lábszár fele, karomíze nem vagy alig hosszabb, mint a megelőző ízek
(25. ábra).

A nem holarktikus elterjedésű, a palaearktikus régióból több mint 50 fajuk ismert. Életmódjuk igen változatos, növényi korhadékban, gombákban, madár- és emlősfészkekben, sőt virágokon is előfordulnak. Faunaterületünkön 12 faja fordul elő, 3 további előkerülése várható.

25. ábra. *Hapalarea melanocephala* (FABRICIUS) ♀ (eredeti)

- 1 (2) A csáp 5. íze harántos, szélesebb, mint a 4. és 6. íz. Teste erősen boltozott, tojásdad (1. alnem: *Dialycera* GANGLBAUER, 1895). — Feje fekete, az előtor hátulsó szegélye, a vállak, a potroh csúcsa vöröses, a szájszervek, a csápok és a lábak sárgászörösek. A test felülete gyéren és finoman szőrözött. Az állkapcsi tapogató végíze nagyon karcsú. Az előtor harántos, 1/3-dal szélesebb, mint amilyen hosszú. A szárnyfedők csaknem 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, korongjukon a pontozás sorokba rendezett. 2 mm.

Előfordul Piemontban és Hyéresben. Faunaterületünkön csak Segesvárról ismert, előfordulása újabb megerősítést igényel

[*distincticornis* (BAUDI, 1869)]

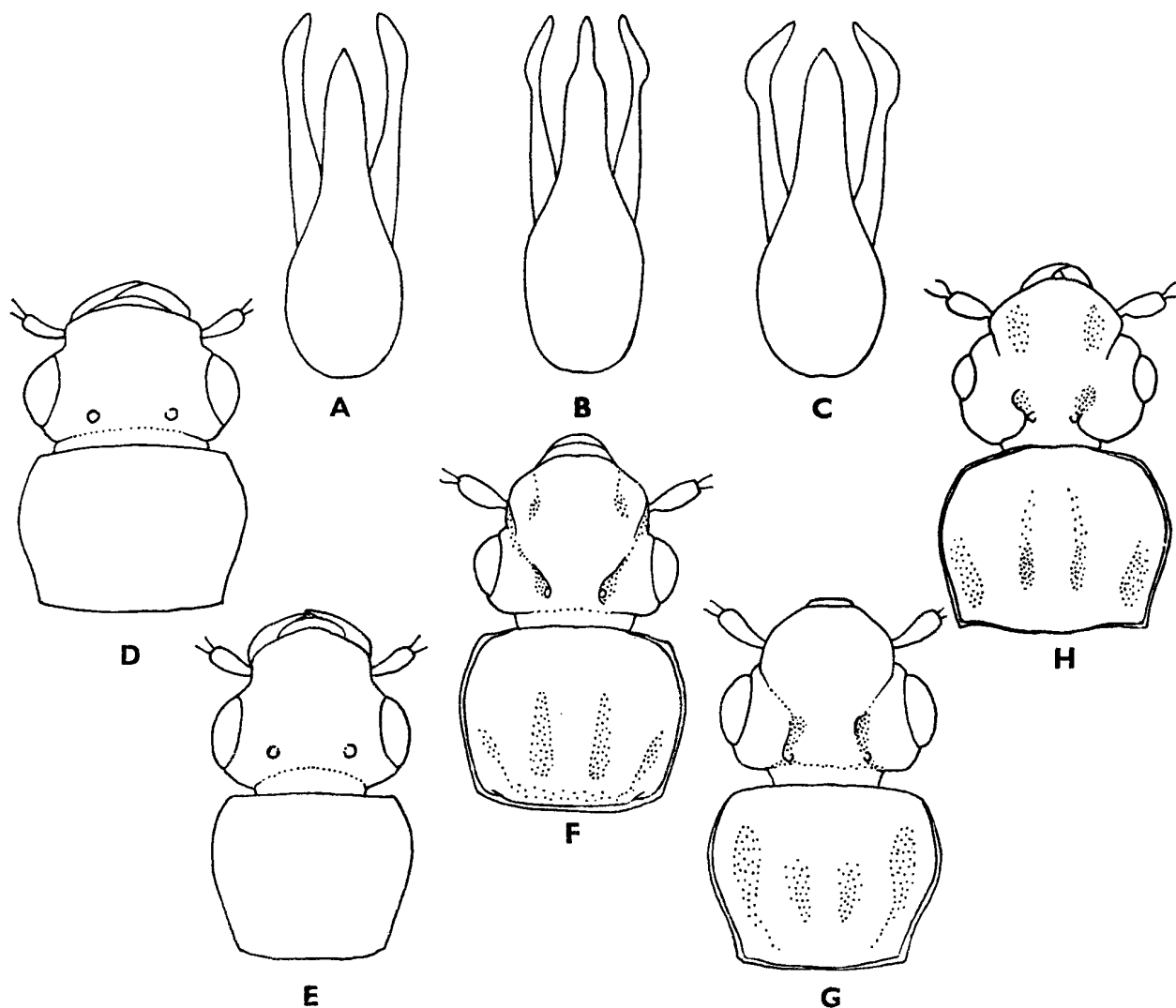
- 2 (1) A csáp 5. íze keskenyebb, mint a 4., és nem vagy alig szélesebb, mint a 6. íz.
- 3 (4) Az állkapcsi tapogató rövid, végíze kúp alakú, de az alapja keskenyebb, mint az előző íz a csúcsán. A homlok boltozott, az összetett szemek domborúak, oldalra kiugróak (2. alnem: *Hypopycna* MULSANT & REY, 1880). — A test domború, felületét finom szőrözet borítja. Világos vörösbarna, fénylő, ritkábban a fej, a potroh hátlemezeinek közepe, az előtor és a pajzsocska környéke barnás, a csápok, a szájszervek és a lábak sárgászörösek. A fejtetőn 2 apró gödör van.

A csáp az 5. íztől a csúcsáig fokozatosan vastagodó. Az előtor harántos, a közepe mögött gyengén kikanyarított és elkeskenyedő. A szárnyfedők alig 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, a csúcs felé kissé kiszélesedettek, a pontozás helyenként sorokba rendezett. 2—2,5 mm.

Előfordul Dél-Európában és Észak-Afrikában. Faunaterületünkről előkerülése nem kizárt

[*rufula* (ERICHSON, 1840)]

- 4 (3) Az állkapcsi tapogató karcsú, végíze megnyúlt, az alapján olyan széles, mint az előző íz a csúcsán. A homlok és az összetett szemek laposak.
- 5 (16) A fejen a pontszemek előtt gödörszerű benyomat vagy ferde rovátka van. Sötét színű, nagyobb fajok (3. alnem: *Phyllodrepa* C. G. THOMSON, 1859).

26. ábra. A: *Hapalaraea melis* (HANSEN) ♂, B: *H. floralis* (PAYKULL) ♂, C: *H. puberula* (BERNHAEUER) ♂ ivarszerve felülnézethen — D: *H. gracilicornis* (FAIRMAIRE & LABOULBÉNE), E: *H. vilis* (ERICHSON), F: *Omalius oxyacanthae* GRAVENHORST, G: *O. exiguum* GYLLENHAL, H: *O. validum* KRAATZ feje és előtora (A—C: HANSEN, D, E: LOHSE nyomán, F, G, H: eredeti)

- 6 (9) A szárnyfedők pontozása erős, sorokba rendezett, hosszanti ráncoltság legfeljebb a csúcsi harmadban lehetséges.
- 7 (8) A potroh sűrűn és erőteljesen pontozott, a közterek finom, bőrszerű ráncoltsága jelentéktelen, alig kivehető. Sárgászöld, felülete fénylő, a fej és a szárnyfedők csúcsa előtt 1 rosszul határolt folt fekete, a mellvég és a potroh 7. hátlemeze sötét, barnás. A fej és az előtor felülete erősen és szórtan pontozott. A szárnyfedők csaknem 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, erősen, a varrat közelében sorokba rendezetten pontozottak (25. ábra). 4—4,5 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, valamint Dél-Európa északi területein. Faunaterületünkön elterjedt, de nem közönséges. Öreg lombosfák korhadó törmeléke, leváló gombás kérge, korhadó avar alatt, gombákban és ragadozó madarak fészkeiben él. Főként a tavaszi hónapokban gyűjtötték

melanocephala (FABRICIUS, 1787)

- 8 (7) A potroh finoman és sűrűn pontozott, a közterek finom, bőrszerű ráncoltsága jelentős, szembetűnő. Fekete, az előtor oldalai és a szárnyfedőkön a válltájék vörösbarna, a csápok, a szájszervek és a lábak sárgászöldek. A szárnyfedőkön a pontozás sorokba rendezett és rovátkaszerűen bemélyedt. 4—5 mm.

Előfordul Közép- és Délkelet-Európában, Észak-Európa déli területein. Faunaterületünkön elterjedt, de nem gyakori. Kora tavasszal virágzó cserjékről (galagonya, fűz, kökény) gyűjtötték, míg más évszakokban lombos és túlélési erdők avarjában, fakorhadékban, egérjáratokban, ragadozó madarak fészkeiben él

salicis (GYLLENHAL, 1810)

- 9 (6) A szárnyfedők pontozása elmosódott, nem sorokba rendezett, a közterek durván, tűszerű karcoláshoz hasonlóan ráncoltak.
- 10 (13) A csáp részben vagy teljesen sötét.
- 11 (12) Az állkapcsi tapogató fekete. A csáp sötét, csak a 4. íz és ritkán a 3. íz csúcsa vöröses. A test felülete nagyon gyéren szőrözött, fényes. Fekete, a lábak sárgászöldek, a combok sötétebbek. Az előtor harántos, oldalai a hátulsó szögletek előtt gyengén kikanyarítottak, felülete mérsékelten erősen, de sűrűn pontozott, közepén 2 gyenge hosszanti benyomat húzódik. A potroh gyengén fénylő, finoman és szórtan pontozott, az 1. és 2. látható hátlemezének két oldalán 1—1 világos bársonyfolt van. Aedeagus: 26. ábra: B. 3,5—4 mm.

Előfordul Európában, Észak-Afrikában, Kisázsiaiban és a Kaukázusban. Kora tavasszal, IV—VI. hónapokban, virágokról (*Primula*), cserjékről (berkenye, galagonya, fűz, kökény, vadcsereesznye) gyűjtötték, más évszakokban növényi korhadékból, avarból. Meleg alkonyatokon repülve rajzik. Faunaterületünkön elterjedt, ez a nem leggyakoribb faj

floralis (PAYKULL, 1789)

- 12 (11) Az állkapcsi tapogató sárgászörös. A csápok töve világos. Fekete, az előtor hátának oldalai, néha a tőszegélye is, valamint a szárnyfedők vállai vörösbarnák, a lábai sárgászörösek. Az előző fajhoz hasonló, de mindig kisebb, az előtor és a szárnyfedők pontozása erősebb, a potrohnak csak az első látható hátlemezőnek két oldalán van bársonyfolt. 3—3,5 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, valamint Dél-Európa hegyvidékein. Faunaterületünkön elterjedt, de nem közönséges. Életmódja az előzőhöz hasonló. kora tavasszal virágokról és virágzó cserjékről, míg más évszakokban kifolyó fánedvről, öreg tuskók mohája alól, korhadó avarból és gombákból gyűjtötték. Többször gyűjtötték a *Lasius brunneus* hangyafaj társaságában, de nem myrmecophil

nigra (GRAVENHORST, 1806)

V á l t o z a t a:

1. Ritkán az egész csáp sárga. — A törzsalak között fordul elő
ab. **luteicornis** ROUBAL, 1928

- 13 (10) A csáp teljesen világos, sárgászörös. A potroh első 2 látható hátlemezőnek két oldalán 1—1 világos bársonyfolt van.

- 14 (15) Az előtor hátának pontozása sűrű és egyenletes, a közterek erősebben bőrszerűen ráncoltak. A test egész felületét a rokon fajoknál erősebb, sűrűbb és hosszabb szőrözet borítja. A szárnyfedőkön a pontozás a sűrű bőrszerű ráncoltság ellenére szembetűnő. A potroh pontozása finoman szemecskézett. Aedoeagus: 26. ábra: C. 3,5—4 mm.

Előfordul Közép- és Dél-Európában, Észak-Európa déli területein. Faunaterületünkről csak néhány adatunk van a középhegység, dombvidék és az Alföld területeiről. Irodalmi adatok szerint főleg tyúkólakban, galambdúcokban és veréb-fészkekben él. Fényre repül (V—VI. és X—XI.)

puberula (BERNHAUER, 1903)

- 15 (14) Az előtor hátának pontozása egyenetlen, főleg a közepén fényes, pontozatlan felületek vannak, a pontok köztereinek ráncoltsága kevésbé jelentős. A test felületét rövidebb és kevésbé sűrű szőrözet borítja. Az előtor nagyobb kiterjedésben és a potroh csúcsa vöröses sárgásbarna. A szárnyfedők pontozása alig látható. A potroh egyszerűen, finoman pontozott. Aedoeagus: 26. ábra: A. 3—4 mm.

Előfordul Közép-Európában. Irodalmi adatok szerint a borz föld alatti építményeiből néha tömegesen került elő. Faunaterületünkről előfordulása várható (V—VI. és X—XI.)

[**melis** (HANSEN, 1940)]

- 16 (5) A fejen a pontszemek előtt bemélyedések nincsenek. Kisebb, világos színű fajok.

- 17 (28) Karcsú, lapos testű, csaknem párhuzamos oldalú fajok. Fejük szélesebb, mint 1 szárnyfedő szélessége. A szárnyfedők hosszabbak, mint szélességük együttesen (4. alnem: *Dropephylla* MULSANT & REY, 1880).

- 18 (19) A szárnyfedők korongján a pontozás szabályos sorokba tömörült. Sárgászörös, a fej fekete, a szárnyfedők a varratnál, valamint a csúcsuk előtt kisebb-nagyobb kiterjedésben feketések, a mellvég és a potroh csúcsa barna, ritkán az egész potroh fekete. A csápok —néha csak a tövük —, a tapogatók és a lábak sárgászörösek. A fej nagy, az összetett szemek az egész oldalát elfoglalják, így a halánték hiányzik, felülete erősen és sűrűn pontozott, a homlok két oldalán 1—1 nagyon finom, a pontszemek környékét elérő hosszanti rovátka van, amelyekben finom él húzódik (24. ábra: D). A csápok rövidek, a csúcsuk felé mérsékelten vastagodók, az utolsó előtti ízük 2-szer olyan széles, mint amilyen hosszú. 2,5—3 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, Dél-Európa hegyvidékein. Fauna-területünkön elterjedt és közönséges. Tavasszal virágzó cserjékről, más évszakokban főleg lombos fák korhadékából, leváló kérge alól, öreg tuskóiból gyűjtötték. Meleg alkonyatokon repülve rajzik

ioptera (STEPHENS, 1832)

- 19 (18) A szárnyfedőkön a pontozás rendezetlen, legfeljebb szabálytalan pontsorok nyoma figyelhető meg.
- 20 (25) Az előtor mindig, a fej nagyobb kiterjedésben esetenként sárgászörös. A csápok utolsó előtti íze több mint 2-szer olyan széles, mint amilyen hosszú.
- 21 (22) Az előtor hátának oldalai egyenletes ívben kerekítettek, legfeljebb hátrafelé kissé erősebben elszűkülnek a kerekített tompaszögű hátsó szögletekig. A halánték rövid. Teste boltozott. Sárgászörös, a fej, a pajzsocska környéke, a szárnyfedők csúcsi fele és a potroh csúcsa barnásfekete. A potroh első 3 látható hátlemeze az oldalain sűrű, finom szőrözettel borított. 2 mm.

Előfordul Délkelet-Európában. Életmódjáról nincsenek adataink. Fauna-területünkön irodalmi adat szerint Trencsénben, Bolesó Péhón gyűjtötték

[luzei (HUBENTHAL, 1911)]

- 22 (21) Az előtor harántos, szív alakú, oldalai a hátsó szögletek előtt kikanyarítva elszűkítettek. A test lapos. A halánték jól fejlett. 2 mm-nél nagyobb fajok.
- 23 (24) A szárnyfedők felülete erősen ráncolt. A fej, a potroh csúcsa és a szárnyfedők varratszöglete feketés, egyébként sárgászörös. Feje fényes, az összetett szemek domborúak és kiugrók, a halánték kerekített, felülete erősen és mérsékelten, sűrűn pontozott, elöl sima, a csáp eredési pontja mellett 1—1 rövid benyomat van. A csápok karcsúak, csak a 6. íztől vastagodók. Az előtor háta durván és sűrűn pontozott, korongja viszonylag lapos, közepén 2 jelentős hosszanti benyomat húzódik. A szárnyfedők csaknem 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, durván, a csúcsuk felé ráncoltan pontozottak. 3—3,5 mm.

Előfordul Közép- és Dél-Európában, a magasabb hegyvidékeken, főleg kaszálókon. Faunaterületünkön, bár több lelőhelyét említi az irodalom, bizonyító példányokat csak az Északi-Kárpátokból (Bártfa, Fenyőháza) ismerünk

[*scabriuscula* (KRAATZ, 1858)]

- 24 (23) A szárnyfedők felülete csak alig észrevehetően ráncolt. Egyszínű sárgászörös, legfeljebb a pajzsocskánál és a szárnyfedők csúcs-szegélyénél sötétedő. Az összetett szemek laposabbak (24. ábra: E), a csáp rövidebb, az előtor háta kevésbé durván és sűrűn pontozott, fényesebb, korongján 2 jelentős hosszanti benyomat húzódik. A szárnyfedők korongján a pontozás többé-kevésbé helyenként sorokba tömörül, legfeljebb a csúcs közelében észlelhető ráncoltság. 3 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, valamint Délkelet-Európában. Faunaterületünkön nagyon ritka, bár több irodalmi adata ismert, bizonyító példány csak az Északi-Kárpátokból (Fenyőháza) van. Főként luc, ritkábban más fenyők kérge alatt, öreg tuskóiban, ledőlt, korhadó törzseiben él; állítólag lombos fák korhadékából is előkerült (VI—IX.)

[*linearis* (ZETTERSTEDT, 1828)]

- 25 (20) Az egész test egyenletesen világosabb vagy sötétebb barna. Az utolsó előtti csápíz alig 2-szer olyan széles, mint amilyen hosszú.

- 26 (27) A szárnyfedők pontozása erős és sűrű, korongján sorokba rendezett. Teste karcsú és lapos, felületét finom szürke szőrözet borítja. Szurokfekete, az előtor háta vagy csak az oldalai barnák, az 5 első csápíz és a lábak sárgák. A fej meglehetősen finoman és szórtan pontozott, a csáp eredési pontjai között kétoldalt jelentősen benyomott, a homlok két oldalán 1—1 különösen finom, a pontszemek felé tartó hosszanti rovátka fut, amelyben él húzódik (26. ábra: E). Az előtor kissé harántos oldalai hátrafelé kissé erősebben szűkítettek, mint előre felé, felülete sűrűn és finoman pontozott. 2—2,5 mm.

Előfordul Nyugat-, Dél- és Közép-Európában, a Földközi-tenger keleti medencéjének partvidékén, Észak-Afrikában, a Kaukázusban és Kisázsiaiban. Főleg fenyők, ritkábban lombos fák kérge alatt él. Faunaterületünkön ritka, Északi- és Keleti-Kárpátok (Kis-Kriván, Pop Iván, Ungvár), valamint a dunántúli dombvidék (Siófok)

vilis (ERICHSON, 1840)

- 27 (26) A szárnyfedők pontozása finomabb és szórtabb, helyenként elmosódó, sorok nyomai sem ismerhetők fel. A test szélesebb, de kevésbé lapos. Szurokfekete vagy szurokbarna, az előtor oldalai vörösbarnák, a szárnyfedők vöröses vagy sárgásbarnák, a pajzsocska környéke és a csúcsok előtti keskeny területek sötétebbek, a csápok töve, a tapogatók és a lábak sárgák. Az előtor az oldalain erősebben kerekített, felülete sokkal erősebben pontozott (26. ábra: D). 2,5 mm.

Előfordul Nyugat- és Közép-Európában, Észak-Európa déli területein. Fakéreg alatt, egérjáratokban és virágzó cserjéről gyűjtötték, nagyon ritka. A szomszédos Ausztriában több lelőhelyről ismert, nyugati határvidékeinkről előkerülése várható

[*gracilicornis* (FAIRMAIRE & LABOULBÉNE, 1856)]

- 28 (17) A test tojásdad, harántosan domború. A fej olyan széles, mint a szárnyfedő. A szárnyfedők nem hosszabbak, mint együttes szélességük (5. alnem: *Hapalaraea* s. str.). — Sárgászöld, a fej, a szárnyfedők csúcsa és a potroh hátlemezeinek a közepe nemritkán barnás. A test felülete finoman szőrözött. A fej mérsékelten sűrűn és finoman, elöl szórtan pontozott, a homlok két oldalán a pontszemek felé irányuló hosszanti rovátka és benne él húzódik. A csáp 6. ízéig kissé szélesebb, mint az 5., az 5 utolsó íz nagyobb, mint a megelőzők. Az előtor harántos, az oldalai a közepükön tompaszögben megtörtek, előre felé enyhén kerekítettek, hátrafelé kikanyarítva elszűkülnek, felülete meglehetősen erősen és szórtan pontozott és szőrözött. A hímek hátulsó lábának csípője hatalmasan fejlett, balta alakú, hosszabb, mint a comb fele. A potroh 6. haslemeze hátulsó szegélyének közepén 2 hosszú, kiugró fogacska van, előttük a szegély mélyen, félhold alakúan benyomott. 2,5—3 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, helyenként Dél-Európában és Észak-Amerikában. Faunaterületünkön ritka, a magasabb hegyvidéken és a Közép-hegység néhány pontján (Bükk és Zempléni-hegység, Észak-Borsodi Karszt) találták. Öreg lombos fák (tölgy, bükk, juhar) korhadékában, avarjában, gombás kérge alatt és madárfészkekben él. Kora tavasszal virágokról gyűjtötték

pygmaea (GYLLENHAL, 1810)

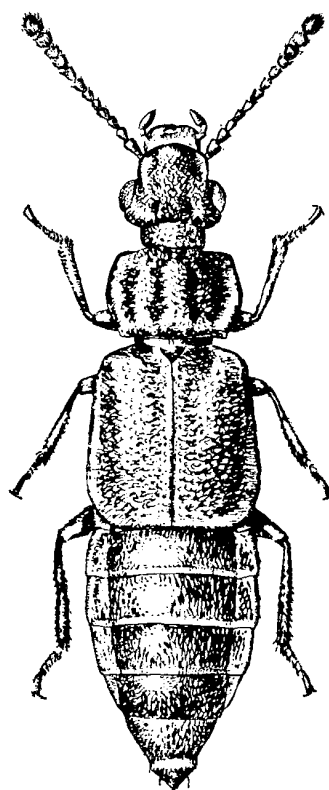
5. nem: *Omalium* GRAVENHORST, 1802

Testük megnyúlt, lapos, felülete kopasz vagy jelentéktelenül szőrözött. A fej sokkal keskenyebb, mint az előtor, hátul nyakszerűen befűződött, elöl a csáp eredési pontjai között benyomott, a homlok felhajló oldalszegélye hátrafelé kiemelkedő lécek alakjában az összetett szemek belső szegélyénél végződik. A fejtetőn a pontszemek jól fejlettek, előttük gödör vagy gyakrabban élesen bevágott rovátka húzódik. A csáp a csúcsáig fokozatosan vastagodó, első 2 ízéig kissé megvastagodott. A rágók rövidek, a bal egyszerű, a jobb oldali belső élének közepén fogacska van. Az állkapcsi tapogató meglehetősen hosszú, végíze 2—3-szor olyan hosszú, de nem keskenyebb, mint a megelőző íz. Az ajaktapogató rövid. Az előtor harántos, hátának korongján 2 mély hosszanti benyomat húzódik. A szárnyfedők sokkal hosszabbak, mint az előtor. A potroh oldalai szélesen felhajlók, a csúcsa tompán kihegyesedik. A mellközép a középső csípők között élezett. A lábak viszonylag rövidek, a lábszárak külső éle finoman tövises. A hátulsó lábfej nem hosszabb a hátulsó lábszár felénél, karomíze hosszabb vagy legalább olyan hosszú, mint a megelőző íz együttesen (27. ábra).

A nem közel 140 leírt faja az egész földkerekségen elterjedt, a palaearktikus régióban mintegy 50 fordul elő. Életmódjuk változatos, többségük korhadó növényi törmelék között, gombákban, kifolyó fanedven, mohapárnákban és ritkán virágokon él. Nagy részük meleg alkonyatokon repülve rajzik. Faunaterületünkön 15 faj él, 3 további faj előkerülése pedig várható.

- 1 (20) A fejtető pontozása szórt, jól elkülönült beszúrt pontokból áll. A pontszemek előtt kerek, gödörforma benyomat van.

- 2 (3) A halánték hosszabb, mint az összetett szemek felülről látható hosszanti átmérője (26. ábra: H). Világosabb vagy sötétebb vörösbarna, feje fekete, a csápok, tapogatók és a lábak sárgászörösek. A fej erősen és sűrűn, a nyaktájékon sűrűbben és ráncolva pontozott, elöl nagyobb kiterjedésben sima, nem pontozott. Az előtor harántos, erősen és szórtan pontozott, a lapos oldalak első harmadában csak néhány durva pont látható, a korongján 2 mély, hosszanti benyomat húzódik. A szárnyfedők alig 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, nagyon durván és sűrűn pontozottak. 4—5 mm.

27. ábra. *Omalium caesum* GRAVENHORST ♂ (eredeti)

Előfordul a tág értelemben vett Közép-Európában. Faunaterületünkön a magasabb hegyvidéken gyakoribb, a Közép-hegységben ritkább (Kőszegi-hegység, Pilis-hegység). Leginkább kisemlősök föld alatti építményeiben, fészkeiben, barlangok bejáratában, ritkábban korhadó növényi törmelék, trágya alól gyűjtötték

validum KRAATZ, 1858

V á l t o z a t a :

1. Fekete, csak a csápok csúcsa, a lábak, valamint a szárnyfedők és a potroh szegélye rozsdabarna. — Nem gyakori ab. **fustingi** REITTER, 1895

- 3 (2) A halánték jelentősen rövidebb, mint az összetett szemek felülről látható hosszátmérője.
- 4 (9) Az előtor hátának ellaposodó oldalai a közepüktől a hátulsó szögletekig fényesek vagy legalább olyan fényesek, mint a korong.

- 5 (6) A fej oldalainak elülső, párkányszerűen kiemelkedő szegélye rövid és befelé hajló, a csáp eredési pontja fölött csak az összetett szemek belső szegélyének magasságáig ér. A halánték nagyon rövid és sűrűn pontozott (28. ábra: C). Fekete, az előtor oldal- és tőszegélye vöröses, a szárnyfedők és a potroh csúcsa vörösbarna, a csápok — néha csak a tövük —, a tapogatók és a lábak sárgászörösek. A csáp utolsó előtti íze erősen harántos. Az előtor harántos, finomabban és sűrűn pontozott. A szárnyfedők alig 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, pontozásuk sűrű és főként a csúcs felé ráncolt. 3—3,5 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, Szibériában. Faunaterületünkről több irodalmi adata ismert, a példányok azonban a nagyon hasonló *O. rivulare* (PAYKULL) fajnak bizonyultak, így előfordulása újabb megerősítést igényel. Korhadó növényi anyagok között, trágyában és gombákban, valamint kisemlősök föld alatti építményeiben él

[septentrionis C. G. THOMSON, 1856]

- 6 (5) A fej oldalainak elülső, párkányszerűen kiemelkedő szegélye hosszú, a csáp eredési pontja fölött befelé irányuló lécszerű alakjában eléri a fejtetőt. A halánték pontozása szórt.
- 7 (8) Az előtor hátának pontozása szórt, a szárnyfedők pontozása seholsem folyik össze ráncokba. Fekete, a fej és az előtor fénylő, az előtor hátának oldal- és tőszegélye gyakran vöröses, a szárnyfedők és a potroh csúcsa barna vagy sárgásbarna, a csápok töve és a lábak sárgászörösek. A halánték lekerekítve elszűkített, a fejtetőn 2 mély, háromszög alakú benyomat van (28. ábra: D). Az előtor harántos, oldala a hátulsó szöglet előtt ellaposodó és sima, az alapja előtt gyenge harántos rovátka húzódik, így a tőszegély hurkaszerűen kiemelkedő. A szárnyfedők 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, durván és meglehetősen sűrűn, de sohasem ráncolva pontozottak. 3,5—4 mm.

Előfordul Európában, a Kaukázusban és Észak-Amerikában. Faunaterületünkön elterjedt, közönséges. Korhadó növényi anyagok alatt, korhadó tuskókban, kisemlősök föld alatti építményeiben és néha virágokról gyűjtötték. Erdőszegélyeken meleg alkonyati órákban gyakran repülve rajzik. Az év minden hónapjában gyűjtötték

rivulare (PAYKULL, 1789)

V á l t o z a t a :

1. Csápjai egészen sötétek. — Csak Csehországból ismert

[ab. *obscuricorne* POPP, 1922]

- 8 (7) Az előtor hátának felülete sűrűn pontozott. A szárnyfedők erősen és sűrűbben pontozottak, mint az előtor, a csúcscsúszegély közelében a pontozás gyengén ráncolva összefolyó. Fekete, a szárnyfedők barnák, a csáp teljesen — ritkán csak a tövén — sötét, a lábak sárgászörösek. A halánték nagyon rövid, a fejtetőn a pontszemek előtt 1—1 rövid, görbült hosszanti rovátka van (26. ábra: F). Az előtor harántos, oldalai csaknem egyenletesen lekerekítettek. 2,5 mm.

Előfordul Európában, Észak-Amerikában, Mandzsúriában és Algériában. Faunaterületünkön elterjedt, de ritkább faj. Korhadó növényi anyagok alatt, hal

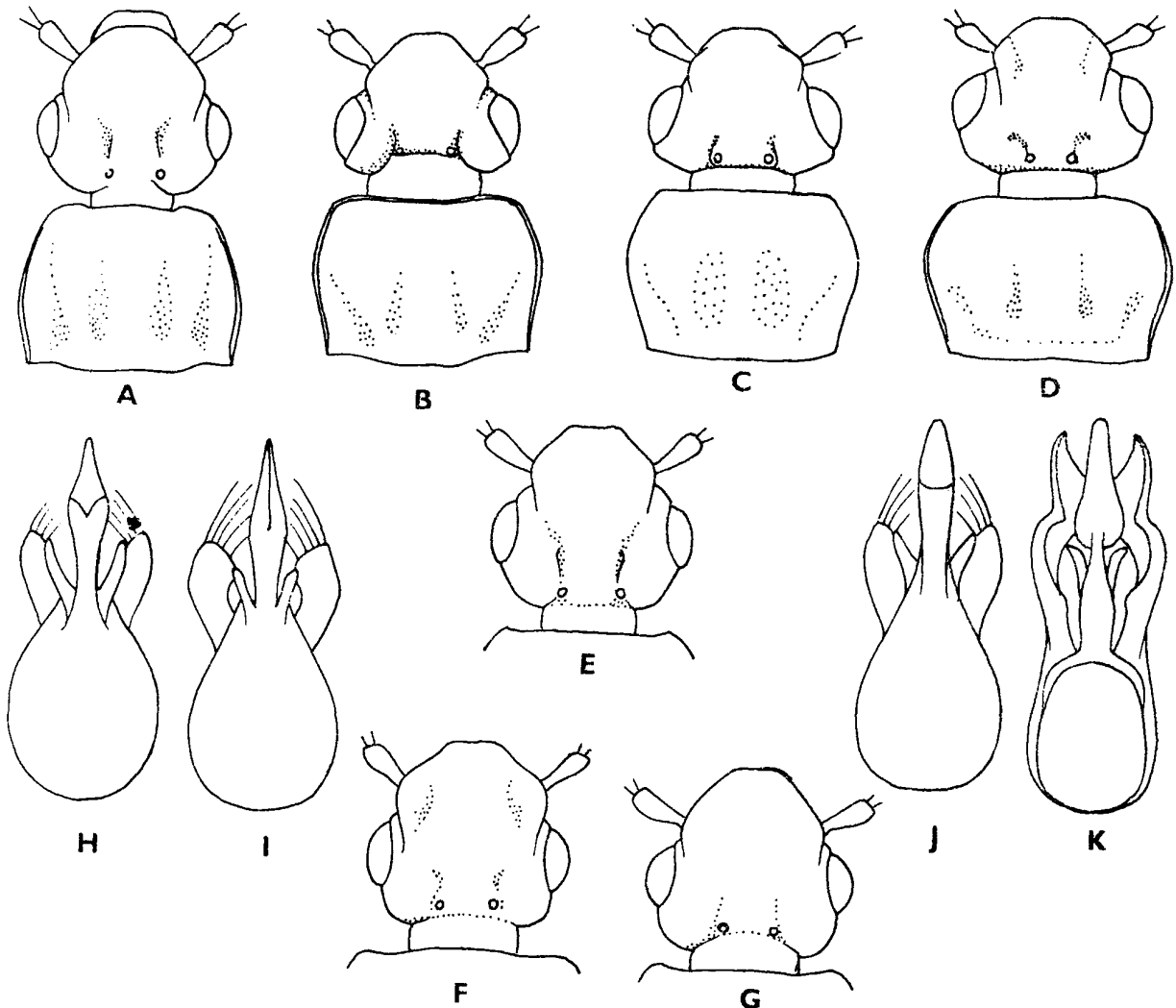
és béka hullákon, baromfi trágyán, rókavárakban, tavasszal virágzó cserjékről gyűjtötték, meleg estéken repülve rajzik

oxyacanthae GRAVENHORST, 1806

- 9 (4) Az előtor hátán a közepétől a hátulsó szögletekig húzódó, ellaposodó oldalai sűrűn pontozottak, a pontok köztéri borszerűen ráncoltak, feltűnően kevésbé fénylők, mint a korong.
- 10 (11) A fejtető pontozása erősen szórt. A csáp 6. íze jelentősen hosszabb, mint amilyen széles. Fekete, a csápok töve és a lábak sárgászörösek. A test felülete fényes. Az előtor háta előrefelé gyengén szűkített, hátul az oldalain a borszerű ráncoltság gyenge. 3—3,3 mm.

Előfordul a Földközi-tenger és az Atlanti-óceán partvidékén. Faunaterületünkéről előfordulását a Bucsecsről közölték, ami feltehetően téves határozáson alapul. Esetleges előfordulása újabb bizonyítást igényel

[impar MULSANT & REY, 1880]

28. ábra. A: *Omalium excavatum* STEPHENS, B: *O. allardi* (FAIRMAIRE & BRISOUT), C: *O. septentrionis* THOMSON, D: *O. rivulare* (PAYKULL) feje és előtora — E: *O. caesum* GRAVENHORST ♂, F: *O. rugatum* REY ♂, G: *O. littorale* KRAATZ ♂ feje — H: *O. caesum* GRAVENHORST ♂, I: *O. rugatum* REY ♂, J: *O. littorale* KRAATZ ♂, K: *O. ferrugineum* KRAATZ ♂ ivarszerve: K: felülnézetben, a többi alülnézetben (A—G: eredeti, H, I, J, K: LOHSE nyomán)

- 11 (10) A fejtető pontozása sűrűbb, a pontok mélyen beszúrtak.
- 12 (13) Feje fekete (28. ábra: B), az előtor színe feltűnően világosabb. A szárnyfedők színe a sárgásbarnától a feketéig változó, potroha feketésbarna, de oldalai és csúcsa sárgásbarna, a csápok töve, a szájszervek és a lábak sárgásvörösek. Teste karcsú. A szárnyfedők bőrszerű ráncoltsága erőteljes, közötté a pontozás finom, de felismerhető. 2,8—3 mm.

Előfordul Nyugat- és Dél-Európában, Közép-Európa nyugati területein, valamint Északnyugat-Afrikában. Faunaterületünkről csak az Északi-Kárpátokból (Liptó megye: Koritnyca) ismert; újabb előfordulásai várhatók

[allardi FAIRMAIRE & BRISOUT, 1859]

- 13 (12) A fej mindig világosabb, az előtor színétől nem tér el élesen. A szárnyfedőkön a bőrszerű ráncoltság ellenére a pontozás szembetűnőbb.
- 14 (15) Az előtor hátának oldalai a közepük előtt gyengén kerekítve kiszélesedők. A csáp a csúcsa felé erősen megvastagodott, utolsó előtti íze harántos. Fekete, a szárnyfedők barnák, a csáp első íze sárgásvörös, lábai sárgásbarnák, a combok néha sötétebbek. Feje erősen harántos, finoman és sűrűn pontozott, a közterek finoman ráncoltak, a halánték rövid, hátulsó szöglei csaknem derékszögűek, az összetett szemek domborúak, kiugrók. Az előtor erősen harántos, erősebben pontozott, hátulsó szöglei előtt a bőrszerű ráncoltság szembetűnő. A szárnyfedők durván pontozottak és ráncoltak. A potroh erősebben fénylő. 2,5—3 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában. Faunaterületünkről csak a dunántúli dombvidékről (Siófok) ismert. Korhadó növényi anyagok, moha, ürülék alatt és gombákban él

brevicollé THOMSON, 1869

- 15 (14) Az előtor hátának oldalszegélye a közepe előtt gyengébben kerekítve szélesedik ki. A csáp a csúcsa felé mérsékelten vastagodó, utolsó előtti íze kevésbé harántos.
- 16 (19) Az előtor erősen harántos. A szárnyfedők feketék. A combok barnák.
- 17 (18) A halánték rövid. Teste karcsú és kicsi. Feje keskeny, a szárnyfedők és az előtor erősebben boltozott. A szárnyfedők csak a csúcsi negyedükben ráncoltak. Fekete, a potroh csúcsa vörösbarna, a lábak — a térdízületek kivételével — feketék, ritkán a lábszár vörösbarna. Az előtor gyengébben harántos, hátrafelé az oldalain erősebben kimetszett, korongján 2, aránylag sekély hosszanti benyomat van. 2—2,5 mm.

Előfordul Közép-Európa déli, magasabb hegyvidékein. Faunaterületünkön a Tátrából és Erdélyből (Negoj, Bucsecs) ismert; ritka szubalpin faj. Kövek alatt, gombákból, rothadó széna és galambtrágya alól gyűjtötték

[funebre FAUVEL, 1869]

- 18 (17) A halánték viszonylag hosszú. Teste széles és nagyobb. A csáp zömökebb, az előtor szélesebb és laposabb, a szárnyfedők egész felülete sűrűbben és erősebben ráncolt és pontozott. 2,6—2,8 mm.

Előfordul Erdélyben és a Magas-Tátrában. Életmódja az előző fajhoz hasonló

[deubeli BERNHAUER, 1914]

- 19 (16) Az előtor gyengén harántos. A szárnyfedők vörösbarnák, a lábak sárgászörösek. Karcsú és kis méretű, az előtor háta hátrafelé erősen elszűkül, korongján 2 erősebben bemélyedt hosszanti benyomat húzódik (26. ábra: G). A szárnyfedők viszonylag rövidek, erősen és ráncolva pontozottak. 1,5—2 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, helyenként Dél-Európában is. Korhadó növényi törmelékben, madárhullákról és gombákból gyűjtötték. Fényre repül. Faunaterületünkről még nem mutatták ki, de a szomszédos Ausztriában elterjedt, bár ritka fajnak bizonyult, így előfordulása nálunk is várható (VIII.)

[exiguum GYLLENHAL, 1810]

- 20 (1) A fejtető pontozása sűrű, a pontok mélyen beszúrtak, a pontszemek előtti benyomatok rovátkaszerűek, bevágottak. Az előtor hátának korongján 2 hosszanti benyomat húzódik.

- 21 (22) Az előtor háta a közepétől hátrafelé nem, előre felé erősen elkeskenyedik, oldalszegélyei főleg a hátulsó szögletek előtt feltűnően szélesek. Fekete, fényes, az előtor hátának oldalszegélyei és a szárnyfedők barnák, a csáp barnásfekete vagy vörösbarna, a lábak barnászörösek. A fej erősen és sűrűn pontozott, amely az összetett szemek belső szegélye mellett hosszanti ráncokba folyik össze, ugyanakkor az elülső szegély sima (28. ábra: A). A szárnyfedők 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, laposak, korongjukon sekély ferde rovátka húzódik, a varratnál ugyancsak lapos bemélyedés van. 3,5 mm.

Előfordul Európában, a Kaukázusban, Nyugat-Szibériában, Észak-Afrikában és Grönlandon. Faunaterületünkön a hegyvidéken és ritkábban a dombvidéken gyűjtötték. Korhadó növényi anyagok alatt, komposztban, egér és vakond járataiban, fészkeiben, kövek alatt él. Meleg alkonyatokon repülve rajzik, fényre repül

excavatum STEPHENS, 1832

- 22 (21) Az előtor háta közepén a legszélesebb, előre felé, de főleg hátrafelé szűkülve keskenyedő. Oldalszegélye mérsékelten széles.

- 23 (24) A szárnyfedők alig hosszabbak, mint az előtor, hátrafelé erősen kiszélesednek. A potroh 4. hátlemezén nincsenek bársonyfoltok. Feje fekete, potroha barnás, szelvényei világosabban szegélyezettek, az előtor háta vörösbarna, szárnyfedőik sárgásbarnák, a csápok és a lábak sárgászörösek, a tapogatók sötétebbek. A fej nagy, harántos, gyengén fénylő, az összetett szemek kicsik, domborúak, a halántékok ívesen kerekítettek, hosszabbak a szemek hosszátmérőjénél.

Az előtor harántos, a derékszögű hátulsó szögletek előtt öblösen szűkített, laposra nyomott, pontozása olyan, mint a feje. 3 mm.

Előfordul Erdélyben, a Bucsecsről írták le. Életmódjáról nincsenek adataink

[lokayi FLEISCHER, 1897]

- 24 (23) A szárnyfedők jelentősen hosszabbak az előtornál, hátrafelé csak mérsékelten szélesednek ki. A potroh 4. látható hátlemezén 2 világos bársonyfolt van.
- 25 (26) A pontszemek előtt a fejtetőn gyenge benyomatok vannak, csak apró pontszerű gödörke alakjában jelentkeznek. Vöröses barnás-sárga, a csáp a csúcsa felé barnás. A fej finoman, de nagyon sűrűn pontozott, elülső szegélyénél sima, a csápok eredési pontjai között kétoldalt benyomott, a halánték csak fele olyan hosszú, mint az összetett szemek hosszátmérője. Az előtor a közepe mögött nagyon enyhén, öblösen keskenyedő, erősen harántos, korongja boltozott, a 2 hosszanti benyomat sekély, pontozása kissé erősebb, de nem annyira sűrű, mint a feje. A szárnyfedők 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, durván és sűrűn pontozottak. 2,5—3 mm.

Előfordul Görögországban, Kisázsiában, Olaszországban, Dalmáciában, Hercegovinában és Magyarországon. Faunaterületünkön főként a Dunántúlon terjedt el, mind a hegy-, mind a dombvidéken. Életmódjáról alig van adatunk, 1 alkalommal avarból rostálva gyűjtötték (III—V.)

cinnamomeum KRAATZ, 1858

- 26 (25) A pontszemek előtt a fejtető benyomatai élesek, rovátkaszerűek.
- 27 (30) Az előtor mindig, a szárnyfedők gyakran sárgászörösek. A szárnyfedők csaknem 1,5-szer olyan hosszúak, mint az előtor.
- 28 (29) A potroh meglehetősen erősen fénylő, pontozása szembetűnő. A szárnyfedők mérsékelten sűrűn, de durván pontozottak. Rozsdavörös, a fej fekete. A fej különösen erősen, a fejtetőn ráncolva pontozott, elől sima, a halánték olyan hosszú, mint az összetett szemek hosszátmérője, hátulsó szögletei kerekítettek. Az előtor harántos, oldalai hátrafelé gyengén elszűkülnek, korongján 2 mély, hosszanti benyomat van, erősen és sűrűn pontozott, az alapja előtt gyengén lapított, oldalai közepén 1—1 gödörszerű benyomat van. Aedoeagus: 28. ábra: K. 3,5 mm.

Előfordul Dél- és Közép-Európa főleg keleti területein, a magasabb hegyvidéken, ahonnan azonban messze lehatol a síkságig. Faunaterületünkön mindenütt ritka, a hegy- és dombvidéket lakja. Korhadó növényi anyagok, moha alatt él

ferrugineum KRAATZ, 1858

- 29 (28) A potroh csaknem fénytelen, pontozása nagyon finom, alig észlelhető. A szárnyfedők sűrűn, de mérsékelten erősen pontozottak. Vörösbarna, a fej fekete, a tapogatók és a lábak sárgászörösek, néha

a tapogatók csúcsa sötétebb. A fej pontozása az előző fajhoz hasonló, a halántékok egyenletesebb ívben kerekítettek. Az előtor erősen harántos, hátulsó szöglei derékszögűek, korongjának hosszanti benyomatai gyengén fénylők. 3 mm.

Előfordul Közép-Európa délkeleti területein. Faunaterületünkön az Alföldön (Budapest, Szeged), a Dunántúlon (Siófok, Velencei- és Vértes hegység, Zamárdi), a Felvidéken (Kassa), a Zempléni-hegységben (Sátoraljaújhely) és a Kárpátokban (Máramaros), ritka. Erdei avarban él, rostálással gyűjtötték

imitator LUZE, 1906

- 30 (27) Az előtor mindig, a szárnyfedők gyakran feketék vagy barnás-feketék.
- 31 (32) A fej pontozása az élesen bevágott rovátkák között sűrű, de nem ráncolt, a pontokat mindenütt keskeny, de jól látható, fénylő köztér választja el. A halántékok a derékszögű hátulsó szögletekig csaknem párhuzamosak (28. ábra: G). Az előtor elülső szöglete jelentősen, szögletesen kihúzott. Aedoeagus: 28. ábra: J. 2,7—3 mm.

Előfordul az Északi- és Keleti-tenger partvidékén, legalábbis onnan írták le. Korábban a nagyon hasonló *O. caesum* GRAVENHORST faj változatának tartották, ezt látszik igazolni az is, hogy faunaterületünkön a leírásnak teljesen megfelelő példányok kerültek elő (Budapest, Kecskemét, Öszöd, Pápa, Szeged) a korábban feltételezett törzsalak példányai között, sohasem sós vagy szikes területekről

littorale KRAATZ, 1858

- 32 (31) A fej pontozása az élesen bevágott rovátkák között ráncokba folyik össze. A halántékok hátulsó szöglei kerekítettek, az előtor elülső szöglei csak jelentéktelenül előrehúzottak.
- 33 (34) Feje keskeny. A csáp töve — ritkán csak az 1. íze — feketésbarna, csúcsa mindig világos. A halánték megnyúlt, pofa alakú (28. ábra: E). A szárnyfedők pontozása finomabb, a közterek finoman bőrszerűen ráncoltak. Aedoeagus: 28. ábra: H (27. ábra). 2,5—3,5 mm.

Előfordul Európában, a Kaukázusban és Észak-Amerikában. Faunaterületünkön elterjedt, közönséges. Korhadó növényi anyagok alatt, kisemlősök föld alatti fészkeiben, tavasszal virágzó cserjékről gyűjtötték. Meleg alkonyati órákban repülve rajzik

caesum GRAVENHORST, 1806

V á l t o z a t a:

1. A csáp teljesen sárga. — A törzsalak között fordul elő

ab. *flavicorne* ROUBAL, 1930

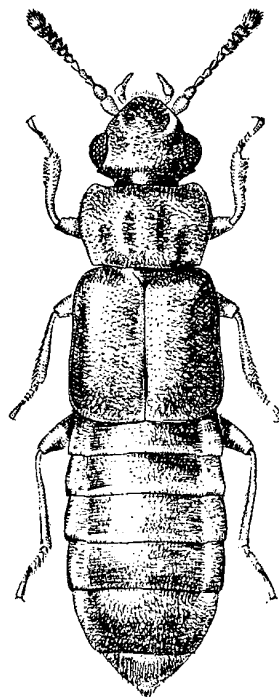
- 34 (33) Feje szélesebb. A csáp első 5 íze élesen határoltan világossárga; nagyon ritkán előfordulhat, hogy a tőíz sötét. A halántékok rövidek, a nyak befűződéséig egyenletes, töretlen ívben kerekített (28. ábra: F). A homlok bevágott rovátkái mélyek és szélesebbek. A szárnyfedőkön a bőrszerű ráncoltság csak a csúcs közelében feltűnőbb. Aedoeagus: 28. ábra: I. 2,5—3,5 mm.

Előfordul Európában. Montán faj. de helyenként mélyen lehúzódik a dombvidékre. Zártabb erdőállományok avarjából gyűjtötték. Faunaterületünkön elterjedt, ritkább faj. Feltehető, hogy a régebbi irodalmi adatok nagy része, amely az *O. caesum* GRAVENHORST fajra vonatkozott, erre értendő

rugatum REY, 1880

6. nem: *Phloeonomus* HEER, 1839

Kifejezetten lapos, csaknem párhuzamos oldalú, apró fajok. Fejük széles, hátul nyakszerűen befűződött, az összetett szemek nagyok. A felső ajak elülső szegélye egyenesen levágott. A csáp 2. íze megvastagodott, az utolsó 6 íze harántos, így kissé bunkószerűen elkülönült. Az állkapcsi tapogató végíze

29. ábra. *Phloeonomus pusillus* (GRAVENHORST) ♀ (eredeti)

2-szer olyan hosszú, mint amilyen széles, az alapján jóval keskenyebb, mint az előző íz a csúcsán (18. ábra: J). Az előtor harántos, hátrafelé rendszerint erősebben keskenyedik, mint előre felé, korongján 3 erősebb vagy gyengébb hosszanti benyomat húzódik, amelyek ritkán hiányoznak. A szárnyfedők az előtornál hosszabbak, felületük pontozásának sűrűsége és erőssége változó. A hátulsó lábfej alig hosszabb, mint a hátulsó lábszár fele, karomíze feltűnően hosszú, csaknem 2-szer olyan hosszú, mint a 4 megelőző együttesen. A lábszárak külső éle gyengén tövises (29. ábra).

A nem több mint 50 leírt faja közül 10 palaearktikus elterjedésű. Öreg korhadó fák kérge alatt, tuskóiban, főként xylophag rovarok járataiban élnek. Faunaterületünkön 7 faja él, közülük 5 faj előfordulása már Magyarországon is bizonyított.

- 1 (10) Az előtor hátának korongján 2 sekélyebb vagy mélyebb, de mindig jól látható, hosszanti benyomat húzódik.

- 2 (5) A fej és az előtor hátának felülete jelentősen pontozott, a közterek meglehetősen fényesek, a hosszanti benyomatok gyengén fejlettek. A szárnyfedőkön a pontok közterei finoman ráncoltak (1. alnem: *Xylostiba* GANGLBAUER, 1895).
- 3 (4) Az állkapcsi tapogató fekete. Szurokfekete vagy barna, a szájszervek, kivéve az állkapcsi tapogatót, a csápok 5 első íze és a lábak sárgásvörösek, a szárnyfedők kiterjedtebb sárgásbarna vállfoltokkal, a potroh többnyire a csúcán, de néha egészen vörösbarna. Az előtor több mint felénnyel szélesebb, mint amilyen hosszú, hátrafelé szűkített, meglehetősen erősen és szórtan pontozott. A szárnyfedők 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, valamivel erősebben és sűrűbben pontozottak. A potroh csaknem sima. 3—3,5 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, Szibériában. Fenyők, ritkábban lombos fák (bükk, tölgy, juhar, dió) leváló, korhadó kérge alatt és elhagyott szújáratokban található. Egyes kutatók szúbogarak ellenségének tartják, mások azonban ezt cáfolják. Faunaterületünkön Erdélyben és a Kárpátokban fordul elő; csak Trencsénből vannak bizonyító példányaink (III—V. és X—XI.)

[*monilicornis* (GYLLENHAL, 1810)]

- 4 (3) Az állkapcsi tapogató világos, sárgásvörös. Sötét gesztenyebarna, a szárnyfedők világosabb sárgásbarnák, sötétebb csúcshétekkel, a potroh hátlemezei a hátulsó szegélyükön világosabbak. Csápja rövidebb és zömökebb, mint az előző fajé, amelyhez egyébként nagyon hasonló. 2,5 mm.

Előfordul Délkelet-Európában és Közép-Európa déli területein. Montán, szubalpin faj. Elsősorban bükk és juharfák kérge alatt, öreg korhadó, a *Lasius brunneus* hangyafajtól lakott tuskóiban, ritkán moha alatt él. Faunaterületünkön nagyon ritka, Erdélyben és Horvátországban, de főleg a Kárpátokban találták

[*bosnicus* BERNHAUER, 1902]

- 5 (2) A fej és az előtor hátának felületéről a pontozás hiányzik, vagy ha megvan, az erős bőrszerű ráncoltság miatt nehezen észlelhető. Az előtor hátának hosszanti benyomatai erőteljesek. Apró fajok (2. alnem: *Phloeonomus* s. str.).
- 6 (7) Az előtor a közepén a legszélesebb, oldalszegélyei itt megtörtek, tompaszögben kiugróak, mögötte hátrafelé erősen elszűkülnek. Feketésbarna, néha a fej fekete, a csápok, a szájszervek és a lábak sárgásvörösek. A csáp rövid, 3. íze a csúcán nem szélesebb, mint amilyen hosszú. A szárnyfedők alig hosszabbak, mint együttesen szélesek, sűrűn és durván pontozottak, szőrözöttek. A potroh bőrszerűen ráncolt, fénytelen. 1,3—1,6 mm.

Előfordul Közép-Európában. Főként fenyők, ritkábban lombos fák kérge alól és mohapárnákból gyűjtötték. Faunaterületünkön ritka, Erdélyből, Horvátországból, valamint a Zempléni- és Vértes hegységből került elő (IV—VII. és IX—XI.)

minimus (ERICHSON, 1839)

- 7 (6) Az előtor a közepe előtt a legszélesebb, kerekített oldalai a közepe mögött egyenes vonalban szűkülnek el.
- 8 (9) A csápok a csúcsuk felé sötétedők. Az előtor hátának hosszanti benyomatai sekélyek, szélesen elválasztottak (38. ábra: A). Sötét vagy világosbarna, feje fekete, a szájszervek, a csápok töve és a lábak világos sárgásvörösek. A fejet, az előtor hátát és a szárnyfedők felületét nagyon finom bőrszerű ráncoltság borítja, emiatt fénytelenek vagy csak gyengén, selymesen fénylők. A szárnyfedők több mint 1,5-szer olyan hosszúak, mint az előtor és jelentősen hosszabbak, mint az együttes szélességük. A potroh fénylő, csaknem sima. Aedoeagus: 32. ábra: C (29. ábra). 2—2,3 mm.

Előfordul csaknem az egész palaearktikus régióban és Észak-Amerikában Fenyők, ritkábban lombos fák kérge alatt, főként szújáratokban él. Szúellenségnek tartják. Faunaterületünkön elterjedt, de nem közönséges

pusillus (GRAVENHORST, 1806)

- 9 (8) A csáp egyszínű, világos sárgásvörös. Az előtor hátának hosszanti benyomatai mélyek, keskenyen elválasztottak (32. ábra: B). Testalak és színezet tekintetében az előző fajhoz nagyon hasonlít, az előtor hátrafelé enyhébben szűkül, fényesebb, a szárnyfedők keskenyebbek, pontozásuk szembetűnőbb. Aedoeagus: 32. ábra: D. 1,7—2 mm.

Előfordul Közép- és Dél-Európában. Életmódja az előző fajjal megegyező. Faunaterületünkön ritka

punctipennis C. G. THOMSON, 1867

- 10 (1) Az előtor hátának korongján nincsenek hosszanti benyomatok, legfeljebb a középvonala kissé bemélyedt (3. alnem: *Phloeostiba* THOMSON, 1861).
- 11 (12) Az előtor elülső szegélyének a közepén kétoldalt 1—1 jellegzetes kiemelkedő dudor, mögöttük 1—1 gödör van, amelyek hátrafelé rovátkaszerűen folytatódhatnak. Fekete, a szárnyfedők barnák vagy sárgásbarnák, a pajzsocska fekete, a csápok töve, a szájszervek és a lábak sárgásvörösek. A test felülete csaknem kopasz, fényes. Az előtor korongja csaknem sík, gyakran pontozatlan rövid bemélyedt középvonala van. A szárnyfedők 1,5-szer olyan hosszúak, mint az előtor, mérsékelten finoman és sűrűn pontozottak. 2,5—3 mm.

Előfordul Európában, Szibériában és a Bajkálon túli területeken. Korhadó, nedves fakéreg alatt, főként frissen döntött fenyő, bükk, tölgyfa törzseken gyűjtötték. Faunaterületünkön elterjedt, de az Alföldön nagyon ritka, itt csak Ócsáról ismert (V—VIII.)

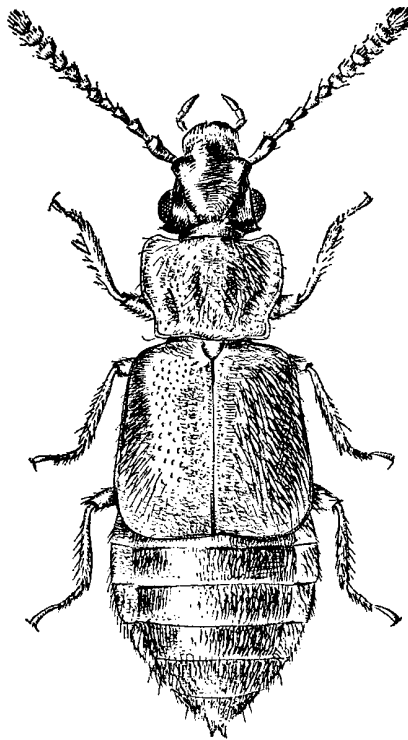
planus (PAYKULL, 1792)

- 12 (11) Az előtor hátának elülső szegélye egyszerű. Az előző fajhoz nagyon hasonló, de kisebb, szárnyfedői sötétebbek, a csápok csúcsa többnyire sötét, a szájszervek és a lábak sárgásvörösek. Az előtor hátának korongja nagyon finoman, kissé erősebben pontozott, mint a

szárnyfedőké, de a pontozás így is mindenütt szórta, mint az előző faj esetében. 2—2,5 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, a Kaukázusban, Szibériában és Észak-Amerikában. Faunaterületünkön nagyon ritka, az irodalom a Kárpátokon kívül Magyarországról is (Simontornya) említi; bizonyító példányunk csak Erdélyből (Nagycsűr) van. Életmódja olyan, mint az előzőké, de csak fenyőfélékről említik (IV—VI. és IX—X.)

lapponicus (ZETTERSTEDT, 1838)

30. ábra. *Carcinocephalus mehadiensis* (BERNHAEUER) ♀ (eredeti)

7. nem: *Carcinocephalus* BERNHAUER, 1903

Testük lapos, hátrafelé enyhén kiszélesedő, felületét finom szőrözet borítja. A fej az előtornál lényegesen keskenyebb, előre felé erősen elszűkül, az összetett szemek mögött hirtelen befűződött, a rövid halánték fogszerűen oldalra kihúzotttnak tűnik. Az összetett szemek belső oldala mellett a fejtetőn 3 mély, előre felé összetartó rovátka húzódik, ezek lefelé kanyarodva összefutnak, majd a szemeket hátul körülvé, ívelt barázdába torkoltnak. A homlok a fejtetőtől harántbarázdával elválasztott. A pontszemek egymástól távolabb állnak, mint az összetett szemektől. A csáp első 5 íze hosszabb, mint amilyen széles, a továbbiak harántosak és hosszan pillázottak. Az állkapcsi tapogatók karcsúak, végük 3-szor olyan hosszú, mint a megelőző. Az ajaktapogató rövid. Az előtor harántos, hátának oldalszegélye a hátulsó szöglek előtt kikanyarított, korongján 2 mély hosszanti benyomat húzódik. A szárnyfedők az előtornál hosszabbak, hátrafelé kiszélesedők. A lábak viszonylag rövidek. A hátulsó lábfejek karomíze sokkal hosszabb, mint a 4 megelőző együttesen (30. ábra).

Európában 4 fajuk ismert, amelyek a magasabb hegyvidéken, vastag avarrétegek alatt élnek, az agyagos talajokat kedvelik. Faunaterületünkön 2 faja él.

- 1 (2) Az összetett szemek kicsik és laposak, felülről alig láthatók. Az előtor felényivel szélesebb, mint amilyen hosszú, a szárnyfedők röviddek, az előtornál legfeljebb felényivel hosszabbak. Világos barnás-vörös, feje kissé sötétebb, a csápok, a tapogatók és a lábak világossárgák. A potroh, főleg az oldalain sűrűn és finoman pontozott. 3—3,5 mm.

Előfordul a Balkán-félsziget északi részén és Dél-Erdélyben (Bodzai-hegység). *Anophthalmus*-fajok társaságában gyűjtötték

[merkli (EPPELSHEIM, 1883)]

- 2 (1) Az összetett szemek nagyok és oldalra kiugrók. Az előtor több mint felényivel szélesebb, mint amilyen hosszú. A szárnyfedők pedig legalább 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor. A test sárgás vörösbarna, a szájszervek, a csápok és a lábak világossárgák. A potroh különösen finoman és szórtan pontozott (30. ábra). 3,5 mm.

Előfordul a Bánságban, Mehádián gyűjtött példány alapján írták le. Életmódja nem ismert, feltehetően az előző fajhoz hasonló

[mehadiensis (BERNHAEUER, 1902)]

8. nem: *Porrhodites* KRAATZ, 1858

Teste karcsú és lapos, felületét lesimuló, finom szőrözet borítja. Feje az összetett szemek mögött szűkített, a halánték gyengén fejlett, hátul nem befűződött (49. ábra: A). A pontszemek egymástól távolabb állnak, mint az összetett szemektől, előttük távolabb, a homlokon 2 jellegzetes mély gödörke van, a homlok a csáp eredési pontjai között kétoldalt benyomott. A csáp karcsú, 2. íze 2-szer olyan hosszú, mint a 3. íz. Az állkapcsi tapogató erős, végíze kúposan kihegyesedő, az ajaktapogató rövid. Az előtor kissé keskenyebb, mint a szárnyfedők, harántos korong alakú, oldalai és hátulsó szögletei kerekítettek. Felülete gyengén boltozott, az alapja előtt harántrovátka húzódik, amely a középtől csaknem a hátulsó szögletekig húzódó, ívelt oldalrovátkában folytatódik. A pajzsocska nagy, háromszögletű, pontozott. A szárnyfedők csaknem 3-szor olyan hosszúak, mint az előtor, hátrafelé gyengén kiszélesedők, a mellfedők a hátulsó harmadukban enyhe ívben lefelé hajlanak. A lábak karcsúk, a lábszárak külső éle finoman tövises.

A nem egyetlen ismert faja Közép-Európa északi területein, Szibériában és Észak-Amerikában él, előkerülése faunaterületünkről várható.

- — Fekete, a szárnyfedők, gyakran az előtor is, sárgásbarna, a csáp első íze barna, a lábak világosabb sárgásbarnák. A test felületét lesimuló szürkéssárga szőrözet borítja. A hímek elülső lábfejének ízei kiszélesedettek, a potroh 5. hátlemezőjének a csúcshégye közepén mélyen beöblösödő, és kisebb dudor van rajta. 3 mm.

Korhadó növényi anyagok, trágya alatt él. Faunaterületünkről még nem mutatták ki, de előkerülése várható

[fenestralis (ZETTERSTEDT, 1828)]

9. nem: *Orochares* KRAATZ, 1858

A test karcsú, felülete kopasz. A fej közvetlenül az összetett szemek mögött hátrafelé elszűkül, de nem befűződött. A pontszemek egymástól távolabb vannak, mint az összetett szemektől, előttük a homlokon 2 mély gödör van, a csáp eredési pontja között ívelt harántbenyomat húzódik (49. ábra: B). Az állkapcsi tapogató erős, végíze megnyúlt, az ajaktapogató rövid. A csáp karcsú, a csúcsáig fokozatosan vastagodó, 2. íze valamivel rövidebb, mint a 3. íz. Az előtor sokkal keskenyebb, mint a szárnyfedők, kissé szélesebb, mint amilyen hosszú, hátrafelé kissé elszűkül, a hátulsó szögletei kerekítettek, oldalszegélye elől nagyon keskeny, hátrafelé szélesebb és felhajló, a korongtól sekély rovátka választja el. Ez a rovátka az oldalak közepétől a hátulsó szögletek felé húzódik, előttük ívelten befelé görbül, úgyhogy a hátulsó szögletek felhajlónak látszanak. A szárnyfedők megnyúltak. A lábai karcsú, lábszárai finoman tövisesek. A hátulsó lábfej kissé hosszabb, mint a hátulsó lábszár fele.

A nem ez ideig ismert 2 faja Közép- és Észak-Európában, valamint Észak-Amerikában fordul elő. Magyarországon 1 faja él.

- — Fénylő fekete, az előtor oldalai néha, a szárnyfedők sárgásbarnák, a csápok töve és a lábak sárgák. A fej és az előtor nagyon finoman, a szárnyfedők sűrűn pontozottak. 3,5—4 mm.

Előfordul Nyugat- és Közép-Európában, valamint Észak-Amerikában. Kertekben, korhadó növényi anyagokban, komposzt, trágya, ürülék alatt él, meleg alkonyatokon repülve rajzik. Faunaterületünkön ritka (Siófok, Simontornya, Zebegény) (III—IV. és X.)

angustatus (ERICHSON, 1840)

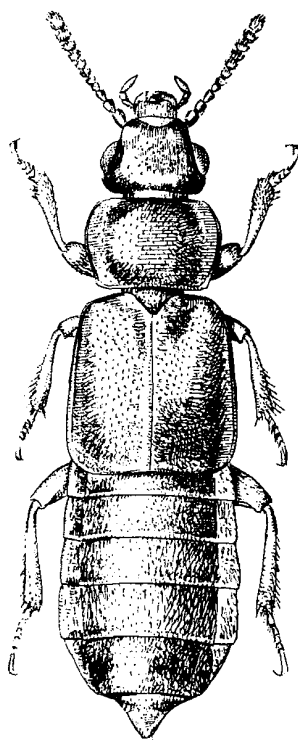
10. nem: *Xylodromus* HEER, 1839

Testük megnyúlt, csaknem párhuzamos oldalú, meglehetősen lapos. A fej nagy, hátul befűződött, a halánték jól fejlett, hátulsó szöglete lekerekített vagy derékszögű. A pontszemek nagyon kicsik, előttük semmiféle benyomattal nyoma sincs. A csáp rövid, zömök, 2. íze olyan vagy valamivel hosszabb, mint a 3., a további ízek harántosak. A felső ajak elülső szegélye erősen kimetszett, gyakorlatilag kétlebenyűnek látszik. A rágók belső éle egyszerű, nem fogazott. Az állkapcsi tapogatók rövidek, a végíz sokkal hosszabb, mint a megelőző, kihegyesedő (18. ábra: K). Az ajaktapogató nagyon kicsi. Az előtor harántos, a tompaszögű hátulsó szögletekig gyengén elszűkül, az oldalai finoman szegélyezettek, korongja laposan boltozott. A szárnyfedők sokkal hosszabbak, mint az előtor, lécszerű oldalszegélyük csaknem egyenes. A potroh csaknem párhuzamos, oldalai szélesen felhajlók. A középmell nem élezett. A lábak rövidek, a lábszárok szórtan és finoman tövisesek. A hátulsó lábfej 1/3-dal rövidebb, mint a hátulsó lábszár, 4 első íze fokozatosan hosszabbodó, a karomíz rövidebb a megelőzők együttes hosszánál (31. ábra).

A palaearktikus régióban a nem 9 faja ismert. Életmódjuk változatos, többségük öreg fákban, azok kérge alatt él. Faunaterületünkön 5 faja fordul elő.

- 1 (4) A csáp sötét, csak a végíze világos. A test elülső fele kopasz, erősen fénylő, barna vagy fekete. A fej olyan széles, mint az előtor.

- 2 (3) A halánték valamivel hosszabb a szemek hosszátmérőjénél, a nyak befűződéséig párhuzamos (32. ábra: I). Az előtor a tompaszögű hátulsó szögletek előtt kissé elszűkül, pontozása eléggé sűrű és egyenletes, a pontok beszúrtak. A szárnyfedők pontozása sűrű, a közterek a csúcs közelében finoman, bőrszerűen ráncoltak. A potroh az ugyancsak finom bőrszerű ráncoltság között finoman pontozott, felületét finom, lesimuló, sárgás szőrözet borítja. 3,2 mm.

31. ábra. *Xylodromus concinnus* (MARSHAM) ♂ (eredeti)

Előfordul Közép-Európában és helyenként Dél-Európában, valamint a Kaukázusban. Főleg hörsögfészkekben, egérjáratokban, ritkábban ürgefészkekben és mormotavárakban él. A téli hónapokban, kora tavaszig gyűjtötték. Faunaterületünkön ritka

affinis GERHARDT, 1877

- 3 (2) A halánték erősebben fejlett, hátrafelé megnyúlt és oldalra kiugró, hátulsó szöglete a csúcson kerekített (32. ábra: H). Az előző fajhoz nagyon hasonló, a fej és az előtor pontozása szórtabb, a szárnyfedőké sekélyebb, csak a hátulsó szegély közelében hosszirányban ráncolt. Az előtor hátának korongján 2 nagyon sekély, hosszanti benyomat van. A csápok karcsúbbak. 3—3,2 mm.

Előfordul Erdélyben. Egyetlen ismert lelőhelye a Bucsecs, ahonnan leírták; életmódja ismeretlen

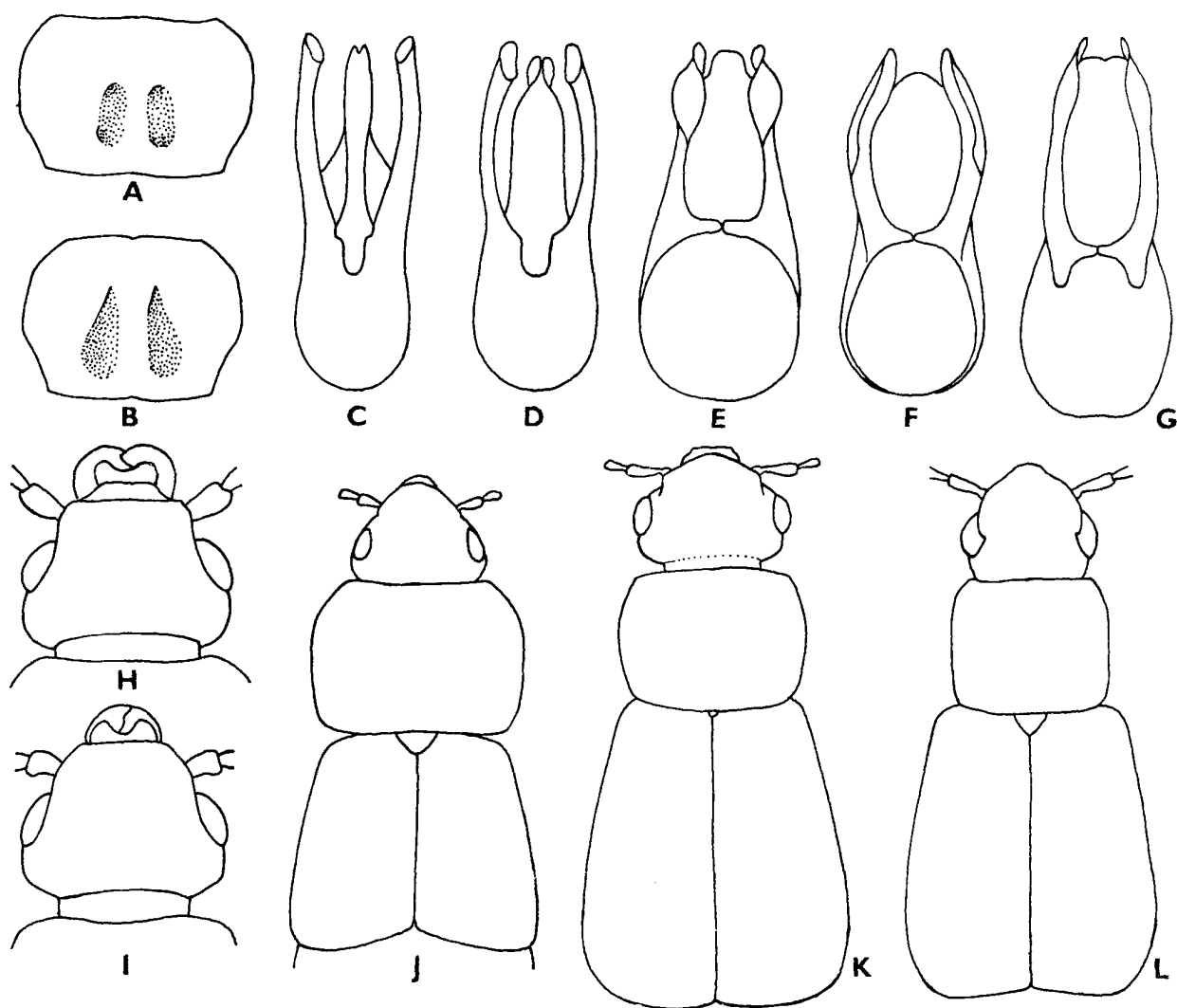
[*fleischeri* LOKAY, 1917]

- 4 (1) A csáp világos. A test elülső fele jól láthatóan finom szőrözettel borított, világos sárgásbarna, többé-kevésbé fénylő. A fej legfeljebb olyan széles, mint az előtor.

- 5 (6) A csáp viszonylag karcsú, 4. és 5. íze nem szélesebb, mint amilyen hosszú. A fej meglehetősen finoman és sűrűn pontozott, elől 2 kicsi benyomattal. A halánték olyan hosszú, mint az összetett szemek hosszátmérőjének a fele. Az előtor fényes. A szárnyfedők 1,5-szer olyan hosszúak, mint az előtor, szórtabban, de durvábban pontozottak. 2,5 mm.

Előfordul Közép- és Dél-Európában, Észak-Európa deli területein és a Kaukázusban. Öreg lombos fák kérge alatt, tuskóiban, avar alatt, ritkábban moha alatt, gombákban és virágzó cserjéken találták. Alkonyatkor repülve rajzik. Gyűjtötték IV–VI. és X–XI. hónapokban. Faunaterületünkön elterjedt, a nem leggyakoribb faja, közönségesnek azonban nem nevezhető

testaceus (ERICHSON, 1840)

32. ábra. A: *Phloeonomus pusillus* (GRAVENHORST), B: *Ph. punctipennis* THOMSON előtora — C: *Ph. pusillus* (GRAVENHORST) ♂, D: *Ph. punctipennis* THOMSON ♂, E: *Arpedium quadrum* (GRAVENHORST) ♂, F: *A. brachypterum* GRAVENHORST ♂, G: *A. macrocephalum* (EPPELSHEIM) ♂ ivarszerve alulnézetben — H: *Xylodromus fleischeri* LOKAY, I: *X. affinis* GERHARDT feje — J: *Arpedium brachypterum* GRAVENHORST, K: *A. macrocephalum* (EPPELSHEIM), L: *A. quadrum* (GRAVENHORST) feje, előtora és szárnyfedői (H, I: LOKAY, C, D, E, F, G: LOHSE nyomán, a többi eredeti)

- 6 (5) A csáp zömökebb, 5. íze kissé szélesebb, mint amilyen hosszú. A test sötétebb, a fej és az előtor rendszerint barnás. A test felületét borító szőrözet rövidebb.
- 7 (8) Az előtor hátának pontozása finomabb és szórtabb, a közterek fényesebbek, szőrözete alig észlelhető. A szárnyfedők pontjai elől szabadon állók, a hátulsó harmadban azonban hosszanti ráncokba folynak össze. Az előtor korongja néha sötétebb, a szárnyfedőkön a pajzsocska környéke és a csúcsszegély, ritkán az egész szárnyfedő feketés (31. ábra). 3 mm.

Előfordul Európában, a Kaukázusban, újabb adatok szerint Észak-Amerikában, Grönlandon és Novaja Zemlján is. Korhadó növényi anyagok és moha alatt, egérjáratokban, fészkekben, néha virágzó cserjéken találták. Fényre repül. Faunaterületünkön elterjedt, de nem közönséges (II—V.)

concinus (MARSHAM, 1802)

- 8 (7) Az előtor hátának pontozása finomabb, de sűrűbb, a közterek a finom bőrszerű ráncoltság miatt fénytelenek, a szőrözet jelentős, szembetűnő. A szárnyfedők valamennyi pontja szabadon áll, a közterek azonban a finom bőrszerű ráncoltság miatt alig fénylők, vagy fénytelenek. Színezete, testének alakja olyan; mint az előző fajé, de kissé nagyobb. 3—3,5 mm.

Előfordul Európában, Szibériában és Egyiptomban. Erdőkben, avar és moha alatt, vadetetőken, korhadó fatörmelék között él. Meleg alkonyatokon repülve rajzik, fényre repül. Faunaterületünkön elterjedt, de nem közönséges (V—X.)

depressus (GRAVENHORST, 1802)

11. nem: *Philorinum* KRAATZ, 1858

Testük keskeny és meglehetősen lapos, felülete finoman szőrözött. A fej közvetlenül az összetett szemek mögött elszűkített, hátul nem befűződött, felülete csaknem sima. A pontszemek nagyon kicsik, előttük a homlok benyomott (45. ábra: F). A rágók meglehetősen karcsúak, belső élük nem fogazott, külső élük azonban a közepe táján sekélyen kimetszett. Az állkapcsi tapogató rövid, végíze kihegyesedő. Az ajaktapogató nagyon kicsi. Az előtor harántos, kissé keskenyebb, mint a szárnyfedők, korong alakú, oldalai kerekítettek, hátulsó szögletei ugyancsak kerekítettek vagy tompaszögűek, csaknem lapos, az oldalak szegélye igen finom. A szárnyfedők hosszabbak, mint az előtor, hátrafelé nem vagy alig szélesednek ki, oldalaik csaknem egyenesek. A lábak rövidek és karcsúak, a lábszárak nem tövisesek. A hátulsó lábfej olyan hosszú, mint a hátulsó lábszár, 1. íze megnyúlt, olyan hosszú, mint a következő 3 íz együttesen.

A nem 5 fajt ismerjük a palaearktikus régióból. A magasabb hegyvidéken, virágokon élnek. Faunaterületünkön 1 faj fordul elő, 1 további faj előfordulása csaknem bizonyosnak tekinthető.

- 1 (2) Szurokfekete, az előtor és a szárnyfedők gyakran barnák vagy sárgásbarnák, a csápok töve, a szájszervek és a lábak sárgák. A fej

keskenyebb az előtornál, meglehetősen erősen és sűrűn pontozott. Az előtor harántos, hátulsó szöglei kerekítettek. A szárnyfedők csaknem 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, annál erősebben, de kevésbé sűrűn pontozottak. 2—2,5 mm.

Előfordul Nyugat- és Dél-Európában, helyenként Közép-Európa nyugati területein. Főleg tavasszal a hegyvidéken, virágzó *Sarothamnus*-, *Cytisus*-, *Genista*-fajokról gyűjtötték. Nyugati határvidékünk hegyeiről előkerülése várható

[*sordidum* (STEPHENS, 1832)]

- 2 (1) Egyszínű fekete, a csápok töve és a lábak sárgák. A fej csaknem olyan széles, mint az előtor. A csáp zömökebb, mint az előző faj esetében, ízei harántosabbak és rövidebbek. Az előtor és a szárnyfedők alakja, méretei és pontozása az előző fajjal csaknem teljesen megegyező. 2,3 mm.

Előfordul Erdélyben (Brassó, Függőkő) és állítólag Görögországban. Életmódjáról nincsenek adataink

[*hopffgarteni* EPPELSHEIM, 1892]

12. nem: *Phyllodrepoidea* GANGLBAUER, 1895

Teste megnyúlt és lapos. Feje közvetlenül a meglehetősen nagy, oldalra kiugró összetett szemek mögött elszűkített, hátul erősen befűződött. A pontszemek jól fejlettek, előttük 1—1 hosszúkás gödörke van, a homlok két oldalán a csápok eredési pontjai között ugyancsak 1—1 kicsi benyomat van. Az előtor hátának korongján a közepén 2 kisebb gödörke előfordulhat, de az oldal-szegélyek mellett soha. A szárnyfedők korongján kissé ferdén befelé irányuló pontsorok húzódnak, a pontok rovátkaszerű hosszanti bemélyedésekben ülnek. A lábszárak külső éle feltűnően erősen tövises (33. ábra).

A nem egyetlen ismert faja a tág értelemben vett Közép-Európában, helyenként Észak és Dél-Európa hegyvidékein és Magyarországon fordul elő.

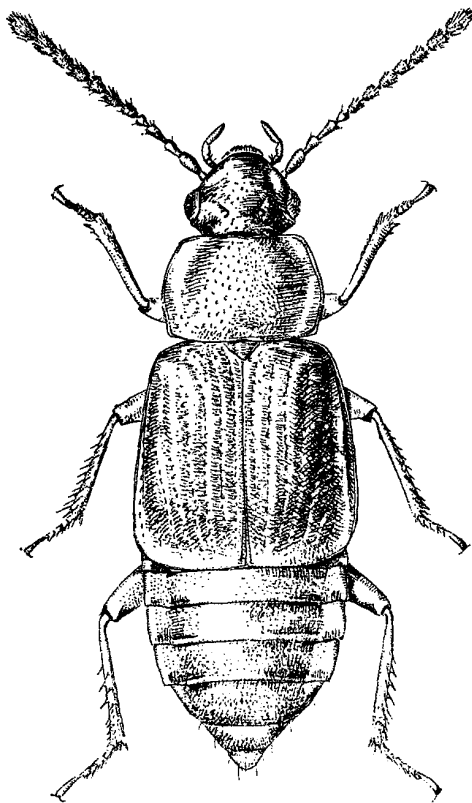
- — Szurokfekete vagy barna, az előtor hátának oldalai, a szárnyfedők vállai vörösbarnák, az első 4 csápíz, a szájszervek és a lábak sárgás-vörösek. A szárnyfedők alig 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, korongjukon a 7—8 ferde, bemélyedt pontsor között a közterek finomabban, többé-kevésbé rendezetten pontozottak (33. ábra). 4,5—5 mm.

Lombos fák kérge és moha alatt, öreg tuskókban él. Kora tavasszal és késő ősszel gyűjtötték. Faunaterületünkön ritka. Erdélyben (Bálványos, Bihar, Bucsecs, Herkulesfürdő, Kerci-hegység, Súlyomkő), Horvátországban (Ludbreg, Sljeme), a Budai-hegyekben (Érd), a Zempléni-hegységben (Pálháza) és az Alföldön (Feketeerdő) gyűjtötték

crenata (GRAVENHORST, 1802)

13. nem: *Deliphrum* ERICHSON, 1839

Testük meglehetősen lapos és széles. A fej finoman pontozott, hátul erősen befűződött, a halánték jól fejlett. A pontszemek előtt 1—1 feltűnő gödörke vagy rovátka húzódik, mögöttük bevágott harántbarázda van. A homlok a csápok eredési pontjai között kétoldalt benyomott, oldalszegélye sohasem olyan kiterjedt a csáp töve fölött, mint a hasonló *Lathrimaeum*-fajok

33. ábra. *Phyllo Drepoidea crenata* (GRAVENHORST) ♂ (eredeti)

esetében, szájszervek viszont nagyon hasonlítanak. A csáp rövid, utolsó előtti íze legfeljebb olyan széles, mint amilyen hosszú. Az előtor harántos, sokkal szélesebb, mint a fej, finoman pontozott, oldalai kerekítettek, középen a szegélyük mellett 1—1 gödörke van, amelyekből a tőszegély felé barázdaszerű, belülről jól határolt bemélyedés húzódik, így az oldalszegély a többi nemtől eltérően kettős élűnek látszik. A szárnyfedők az előtornál lényegesen hosszabbak, hátrafelé nem vagy alig szélesednek ki. Valamennyi lábszár a külső élén feltűnően tövises (34. ábra).

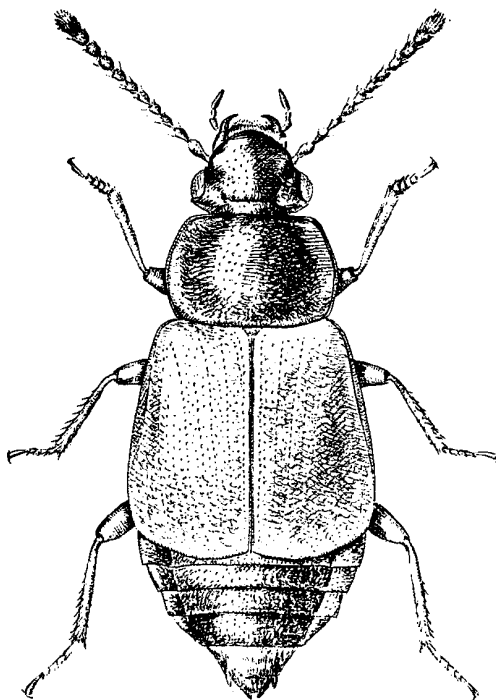
A nem ez ideig ismert 6 faja a holarktikus régióban terjedt el. Korhadó növényi anyagokban, gombákban élnek. Faunaterületünkön 2 faja fordul elő.

- 1 (2) A csáp meglehetősen rövid, utolsó előtti íze legfeljebb olyan hosszú, mint amilyen széles. Halántékja nincs. Az összetett szemek mögött, azok mögé és alá húzódó szemléc van (1. alnem: *Deliphrum* s. str.). — Fekete, a fej és az előtor nagyon gyengén, fémesen fénylő, az előtor hátának oldal- és tőszegélye vörösbarna, a szárnyfedők sár-

gásbarnák, a csápok töve és a lábak sárgászörösek. Az előtor harántos, csaknem 2-szer olyan széles, mint amilyen hosszú, középvonala rovátkaszerű. A szárnyfedők 1,5-szer olyan hosszúak, mint az előtor. A potroh finoman és szórtan pontozott (34. ábra). 3—3,5 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, valamint Szibériában. A hegyvidék erdeiben, kéreg és korhadó növényi törmelék alatt, kifolyó fanedven, trágyában él. Alkonyatkor repülve rajzik. Faunaterületünkön ritka, főleg az Északi-Kárpátok előhegyeiben találták, de előkerült már a Bükk hegységből, sőt Budapestről is (III—V. és IX—XI.)

tectum (PAYKULL, 1789)

34. ábra. *Deliphrum tectum* (PAYKULL) ♂ (eredeti)

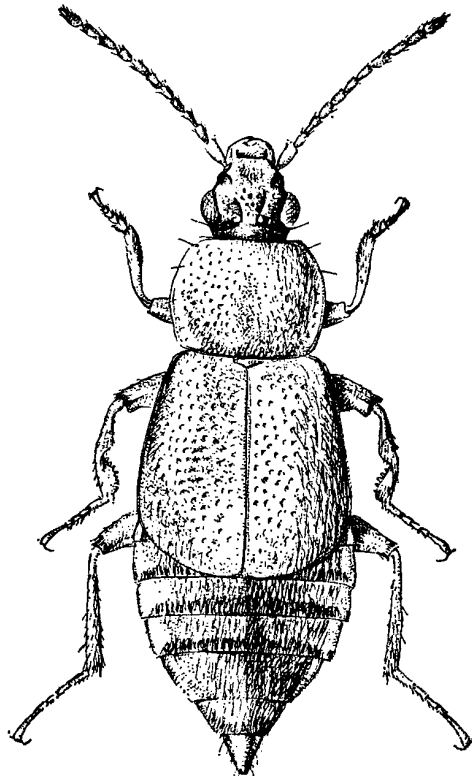
- 2 (1) A csáp hosszabb és karcsúbb, ízei hosszabbak, mint amilyen szélesek. A fejen a halánték jól fejlett, hátulsó szöglete kerekített (2. alnem: *Arpediopsis* GANGLBAUER, 1895). — Fekete, a szárnyfedők barnák, az 1. csápíz vörösbarna, a lábak sárgászörösek. Az előtor harántos, 1,5-szer olyan széles, mint amilyen hosszú. A szárnyfedők 2,5-szer olyan hosszúak, mint az előtor. A potroh csaknem sima. 4,5—5,5 mm.

Előfordul a tág értelemben vett Közép-Európában. A hegyvidék lakója, 800—1300 m magasságban a leggyakoribb. Korhadó széna és trágya alatt él, napsütéses téli napokon röpköd. Faunaterületünkön csak Táttra-Lomnicról ismert

[*algidum* ERICHSON, 1840]

14. nem: *Amphicroum* KRAATZ, 1858

Testük megnyúlt, felületét felálló szőrözet borítja. A fej viszonylag kicsi, hátul enyhén befűződött, a halánték rövid és felálló szőrözettel borított. A homlok oldalszegélye a csáp eredési pontja felett felhajló, elülső szegélye beöblösödő, felülete lapos, az összetett szemek között a pontszemek felé jelentős ferde rovátkák húzódnak. A pofákon a szemek alatt ferdén hátrafelé irányuló él húzódik. A csáp karcsú, a csúcsa felé gyengén vastagodó. A rágók nem fogazottak. Az állkapcsi tapogató végíze hosszabb, tompán kihegyesedő.

35. ábra. *Amphicroum canaliculatum* (ERICHSON) ♂ (eredeti)

Az ajaktapogató kicsi. Az előtor keskenyebb, mint a szárnyfedők, előre felé kissé erősebben szűkül el, mint hátrafelé, korongján finom középvonal húzódik, az oldalszegély elöl keskeny, hátrafelé fokozatosan kiszélesedik és felhajló, rajta néhány hosszabb pillaszőr van. A szárnyfedők a potrohnál feltűnően rövidebbek, hátrafelé mérsékelten kiszélesedők, mellfedőik elöl nagyon szélesek, hátrafelé erősen elkeskenyednek. A potroh széles, oldalai szélesen felhajlók. A lábak viszonylag hosszúak, a lábszárak külső éle nagyon szórtan tövises, a lábfejek hosszan pillázottak. A hátulsó lábfej karcsú, alig rövidebb a hátulsó lábszárnál, 1. íze olyan hosszú, mint a következő 3 íz együttesen, de kissé rövidebb, mint a karomíz (35. ábra).

Az ez ideig ismert 15 fajuk közül 3 él Európában. A hegyvidéken, kövek, növényi korhadék alatt fordulnak elő. Faunaterületünkön 2 faja található.

- 1 (2) Az előtor korongjának közepén keskeny barna hosszanti vonal húzódik. A hímek elülső lábszára csaknem egyenes. A nőstények potroha világos. Sárgászöld, a fej, a mellvég és a hímek potroha fekete,

a csáp a csúcsa felé sötétebb. A hímek elülső combja megvastagodott, belső élükön a közepük előtt erős fog van, középső lábszáraik erősen görbültek, belső oldaluk a csúcs előtt kivágott és pillázott, a hátulsó lábfej 1. íze megvastagodott (35. ábra). 4,5—5 mm.

Előfordul Közép- és Délkelet-Európában. Montán, szubalpin faj. Virágzó cserjékről gyűjtötték. Faunaterületünkön Erdélyben, Horvátországban, a Kárpátokban és a Kőszegi-hegységben találták (V—VI.)

canaliculatum (ERICHSON, 1840)

- 2 (1) Az előtor korongjának közepe nagy kiterjedésben barna. A hímek elülső lábszára erősen görbült. A nőstények potroha világos. Sárgásbarna, a fej, a mell és a hímeken a potroh is fekete. A csáp a csúcsa felé sötét. 4—4,5 mm.

Előfordul Európa magasabb negyvidékein. Elsősorban virágokról és virágzó cserjékről (*Primula*-fajok, éger és fenyőfák), ritkábban hegyi patakok hordalékából, tavak partján, nedves, növényi törmelék közül gyűjtötték. Faunaterületünkön csak a Velebit-hegységből és Brassóból ismert

[hirtellum (HEER, 1839)]

15. nem: **Lathrimaeum** ERICHSON, 1839

Testük rövid és széles, a szárnyfedők megnyúltak, a potrohot csaknem beborítják. A fej hátul befűződött, az összetett szemek mögött, azoktól hátra és lefelé húzódó szemléc van. A pontszemek előtt 1—1 széles és sekély, a csápok eredési pontjai között 1—1 mélyebb, hosszanti benyomat húzódik. A csáp eléri a test fele hosszát, a csúcsa felé vastagodó. A felső ajak elülső szegélyén bőrszerű hártvás szegély van, amely a közepén beöblösödik. A rágók rövidek, nem fogazottak. Az állkapcsi tapogató végíze több mint 2-szer olyan hosszú, mint az előző íz. Az előtor harántos, 2-szer olyan széles, mint a fej, oldalai teljes hosszúságokban felhajlók, mellettük a közepén 1—1 meglehetősen mély, kerek gödör van. A lábak viszonylag rövidek és karcsúak, a lábszárak nagyon finoman és szórtan tövisesek. A hátulsó lábfej 1. íze alig hosszabb mint a 2. íz (36. ábra).

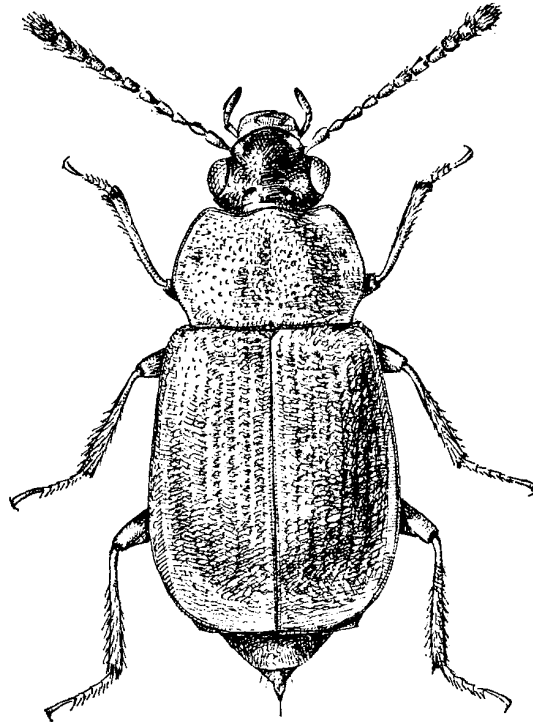
A nem közel 30 ismert faja a palaearktikus és a nearktikus régióban terjedt el, közülük 9 Európában és Észak-Afrikában fordul elő. Többségük korhadó növényi anyagok alatt és gombákban él. Faunaterületünkön 4 faj előfordulása igazolt, 2 további előkerülése várható.

- 1 (2) Az előtor hátának közepén elől élesen bevágott középvonal húzódik, mögötte gyenge, félhold alakú harántbenyomat van. Lapos, fénylő, szurokfekete, a szárnyfedők szurokbarnák, a mellfedők, a csápok töve, a tapogatók és a lábak vörössesárgák. A fej fele olyan hosszú, mint az előtor, a homlok benyomata elől széles és mély, hátul ellaposodó. A csáp karcsú, 3. íze csaknem 2-szer olyan hosszú, mint a 2. íz. Az előtor felényivel szélesebb, mint amilyen hosszú, elülső szegélye gyengén beöblösödő, a hátulsó egyenesen levágott, a hátulsó szögletei élesek, korongja meglehetősen erősen pontozott. A szárnyfedők csaknem 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor,

hátrafelé kissé kiszélesedők, csúcsszegélyük ferdén befelé irányuló egyenes vonallal levágott, a korong pontozása finom, részben sorokba rendezett, a sorok közötti apróbb pontok többé-kevésbé sorba rendezettek. 3,8 mm.

Előfordul a Beszkidekben, a Kárpátokban és a Szudétákban. Montán, inkább alpesi faj, hegyi patakok partján moha és kövek alatt és hófoltok közelében él. Faunaterületünkön a Magas-Tátrából ismert.*

[prolongatum ROTTENBERG, 1837]

36. ábra. *Lathrimaeum melanocephalum* (ILLIGER) ♀ (eredeti)

- 1 (2) Az előtor hátának korongján a középvonal legfeljebb sekély és egyenletesen bemélyedt vagy hiányzik, de mögötte soha sincs félhold alakú benyomat.
- 3 (4) Az előtor elülső szegélye mélyen beöblösödő, elülső szögletei előre húzóttak. A szárnyfedők nagyobb pontjai és a közöttük levő finomabb pontok sorokba rendezettek. Vöröses sárgásbarna, a fej enyhén fémfényű fekete. A csápok töve, a tapogatók és a lábak sárgás-vörösek. A fej mérsékelten erősen és sűrűn pontozott. Az előtor 2-szer olyan széles, mint amilyen hosszú, kerekített oldalai a hátulsó szögletek előtt jelentősen beöblösödnek, felülete durván, de nem túl sűrűn pontozott. A szárnyfedők 2,5-szer olyan hosszúak, mint az előtor, csaknem párhuzamos oldalúak (36. ábra). 3,5—4 mm.

* Korábban az *Arpedium* ERICHSON nemhez sorolták, így a régebbi irodalmi adatok is ott említik.

Előfordul Észak- és Közép-Európában. Erdőkben, fakorhadék, avar, rothadó gombák alatt él. Faunaterületünkön ritka, Horvátországban, a Kárpátokban (Bártfa, Máramaros, Trencsén), Erdélyben (Bihar, Puj), a Dunántúlon (Kőszegi-hegység, Siófok) gyűjtötték

melanocephalum (ILLIGER, 1794)

- 4 (3) Az előtor elülső szegélye gyengén beöblösödő, a kerekített csúcsú elülső szögletek alig előrehúzóttak. A szárnyfedőkön a pontozás finom, lehet sorokba rendezett is.
- 5 (6) Teste fekete (alul is), legfeljebb az előtor hátának oldalszeg élye sárgászörösek, a csáp barna, ritkán a tőíz világosabb, a lábak sárgásbarnák. Lapos. A fej nagyon sűrűn pontozott. Az előtor oldalszegélyei szélesen felhajlók, a korong tövén 1—1 jelentős ferde benyomat van, felülete finoman és sűrűn pontozott. A szárnyfedők rövidek, lapítottak, hátrafelé kissé kiszélesedők, felületükön a pontozás finom és sűrű, de rendszertelen. 2,4—2,6 mm.

Előfordul Közép- és Észak-Európában. Tű- és lomblevelű erdőkben, hegyi patakok és folyók partján korhadó növényi anyagok és gombák alatt él. Faunaterületünkről még nem került elő, de a szomszédos Ausztria közeli területein (Bécsi-erdő) már megtalálták, így előfordulása várható

[fusculum ERICHSON, 1839]

- 6 (5) A test világos, vöröses barnássárga (alul is), legfeljebb a fej és a potroh sötétebb, barnásfekete.
- 7 (10) A csáp első 2 íze karcsú de a csúcs felé kiszélesedő. Az 1. íz több mint 2-szer olyan hosszú, mint amilyen széles, fordított csónkakúp alakú, a 2. íz 2-szer olyan hosszú, mint amilyen széles, a csúcsa felé fokozottabban kiszélesedő. Az előtor oldalszegélyei egyszerűek.
- 8 (9) A szárnyfedők rövidek, legfeljebb kétszer olyan hosszúak, mint az előtor, hátrafelé feltűnően kiszélesedő, trapéz alakú, pontozásuk nem sorokba rendezett. Egyszínű, világos sárgás vagy vöröses, a fej ritkán kissé sötétebb, a csápok a csúcs felé sötétedők. Az előtor legfeljebb 1,5-szer szélesebb, mint amilyen hosszú, hátulsó szögletei csaknem derékszögűek. 3—3,5 mm.

Előfordul Nyugat- és Közép-Európában, valamint Észak-Európa déli területein. Nedves, lápos, ritkábban homokos erdei talajokon, avar, mohapárnák, gombák alatt található. Faunaterületünkről csak irodalmi adatai ismertek, az Északi-Kárpátokból (Csorba) és Erdélyből (Cibini-hegység, Resica), előfordulása újabb megerősítést igényel (III—V. és X—XI.)

[unicolor (MARSHAM, 1802)]

- 9 (8) A szárnyfedők 2,5-szer olyan hosszúak, mint az előtor, oldalaik csaknem párhuzamosak, boltozottak, pontozásuk többé-kevésbé sorokba rendezett. Világosabb vagy sötétebb sárgásbarna, a fej és a potroh fekete vagy szurokbarna, a csápok töve, a tapogatók és a lábak világos sárgászörösek. Az előtor 2-szer olyan széles, mint amilyen hosszú, hátulsó szögletei tompaszögűek. 3—3,5 mm.

Előfordul a holarktikus régióban. Nedves, főleg gombás avar, moha alatt, kifolyó fanedven, kisebb állati hullákon, ritkábban fészkekben él. Faunaterületünkön elterjedt és közönséges

atrocephalum (GYLLENHAL, 1827)

V á l t o z a t a i:

1. A fej és a potroh alig világosabb az előtornál és a szárnyfedőknél vagy teljesen vörösséssárga. — A törzsalak között, gyakori ab. **concolor** DELAHON, 1914
2. A szárnyfedők korongja sötétebb, barnás. — A törzsalak között, de ritka (Ungvár, Galgóc) [ab. **nigripenne** KOLBE, 1915]

- 10 (7) A csáp első 2 íze vastagabb, az 1. íz tojásdad, 1,5-szer olyan hosszú, mint amilyen széles, a 2. íz alig hosszabb, mint amilyen széles, golyószerű. Az előtor hátának oldalszegélye a szórtan álló, finom rovátkák miatt egyenetlen, hullámos. Kicsi és karcsú, világos vöröses sárgásbarna, a csápok, a tapogatók és a lábak sárgák. Az előtor kevésbé harántos, oldalai a derékszögű hátulsó szögletek előtt gyengén beöblösödők, boltozott, erősen és rendezetlenül pontozott, középšovátkája igen sekély. A szárnyfedők hátrafelé alig kiszélesedők. 3—3,2 mm.

Előfordul Erdélyben, Moldovában, Bulgáriában és Szerbiában. Korhadó avar alól gyűjtötték. Faunaterületünkön (Herkulesfürdő, Vrdnik, Kis-Majtény), előkerülése a Nyírségből várható

[**ganglbaueri** LUZE, 1905]

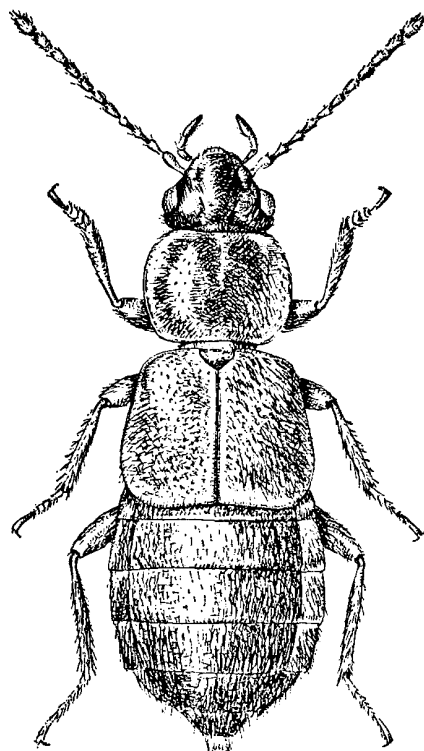
16. nem: **Arpedium** ERICHSON, 1839

Testük megnyúlt vagy rövid és széles. A fej a kiugró összetett szemek mögött nyakszerűen befűződött, a halánték jól fejlett, szögletei kerekítettek. A pontszemek előtt gödör vagy rovátka van, a csápok eredési pontjai között kétoldalt 1—1 benyomat húzódik. A csáp karcsú, a csúcs felé alig vastagodó, 3. íze hosszabb, mint a 2. íz. A felső ajak elülső szegélye közepén beöblösödő, bőrszerű hártvaszegélyt visel. A rágók rövidek, a bal egyszerű, a jobb belső szegélye közepén erős fogacska van. Az állkapcsi tapogató végíze felényivel hosszabb, mint a megelőző íz, fokozatosan hegyesedő. Az előtor harántos, keskenyebb vagy szélesebb, mint a szárnyfedők, korongján a közepe előtt 1—1 gödör van. A szárnyfedők hosszabbak az előtornál, hátrafelé enyhén kiszélesedők, oldalai egyenesek. A lábak többé-kevésbé karcsúak, a lábszárak nem vagy nagyon finoman tövisesek. A hátulsó lábfejek hosszabbak, mint a hátulsó lábszárak fele, 1. ízük jelentősen hosszabb, mint a 2. (37. ábra).

A nem 14 faja ismert Európából és Ázsiából. Montán, szubalpin fajok, hegyi patakok partján, hófoltok közelében, korhadó növényi anyagok és mohapárnák alatt élnek. Az alnemeket újabban több kutató önálló nemeknek tekinti. Faunaterületünkön 3 faj ismert, közülük 1 faj Magyarországon is előfordul.

- 1 (2) Az előtor hátának hátulsó szögletei éles derékszögűek. A fejtetőt a nyaktájtól finom harántbarázda választja el. Az állkapcsi tapogató végíze jelentősen meghosszabbodott (1. alnem: **Deliphrosoma** REITTER, 1907). — Rövid, széles és lapos, a test felülete kopasz. Fekete, a szárnyfedők barnák, az előtor hátának oldalai és a potroh csúcsa

sárgásbarna, a csáp csúcsa szurokfekete, töve és a tapogatók barnásak, a lábak sárgászörösek, a combok barnák. A fej nagy, a halánték ívelt. A pontszemek előtt 1—1 előre felé széttartó, hátul ívszerűen egyesülő ferde rovátka van. Az előtor erősen harántos. A szárnyfedők több mint 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, hátrafelé kiszélesedők (32. ábra: K), korongjukon bemélyedt pontsorok húzódnak. A hímek elülső lábszára a tövi harmada előtt befelé kiszélesedik. Aedoeagus: 32. ábra: G. 4—4,5 mm.

37. ábra. *Arpedium brachypterum* GRAVENHORST ♂ (eredeti)

Előfordul az Alpokban és a Balkán-félsziget magasabb hegységeiben. Hegyi patakok parti törmelékében, hófoltok közelében, moha, növényi korhadék alatt él. Faunaterületünkön irodalmi közlés alapján csak az Északi-Kárpátokból (Kis-Kriván) ismerjük

[*macrocephalum* (EPPELSHEIM, 1873)]

- 2 (1) Az előtor hátának hátulsó szögletei tompaszögűek vagy kerekítettek. A fej hátul befűződött, de harántbarázda nincs. Az állkapcsi tapogató végíze nem feltűnően hosszabb.
- 3 (4) A test felülete kopasz. A fej erősen pontozott. A potroh csaknem sima (2. alnem: *Arpedium* s. str.). — Fekete, fényes, az előtor hátának szegélyei, a szárnyfedők csúcshégye barnászörös, a szájszervek, a csápok és a lábak sárgászörösek. A pontszemek előtt 2 mély, gödör alakú benyomat van. Az előtor harántos, 1/3-dal szélesebb, mint amilyen hosszú, csaknem négyzetes, oldalai előre felé mérsékelten összetartók. A szárnyfedők csaknem 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, hátrafelé gyengén kiszélesedők (32. ábra: L), pontozásuk

durva, csak helyenként sorokba rendezett. A hímek elülső combja megvastagodott, elülső lábszárak belső élének közepén tompa fog van. Aedoeagus: 32. ábra: E. 4,5—5,5 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, Szibériában, valamint Észak-Amerikában. A hegy- és dombvidéken, ritkán a síkságon is előfordul; erősen nedves helyeken, kövek, moha, korhadó növényi anyagok és árvízi törmelék alatt él. Faunaterületünkön elterjedt, de nem gyakori (III—V. és IX—XI.)

quadrum (GRAVENHORST, 1806)

V á l t o z a t a :

1. A fej és az előtor sokkal szélesebb, a szárnyfedők lényegesen rövidebbek és hátrafelé erőbben kiszélesednek, pontozásuk kuszáltabb. Magashegységi alak, egyesek önálló fajnak tekintik. Faunaterületünkön csak a Magas-Tátrában (Javorina) ismert [ssp. *alpinum* FAUVEL, 1872]

- 4 (3) A test felületét rövid, meglehetősen durva serték borítják. Feje sima, legfeljebb néhány szórt pont van rajta. Potroha erősen és sűrűn pontozott (3. alnem: *Eucnecosum* REITTER, 1909). — Szurokfekete, az előtor és a szárnyfedők gyakran vörösbarnák, a szájszervek, a csápok és a lábak sárgászörösek. A pontszemek előtt 2 rövid, élesen bevágott rovátka van. Az előtor kissé szélesebb, mint amilyen hosszú, harántos négyszögű. A szárnyfedők felényivel hosszabbak, mint az előtor, hátrafelé gyengén kiszélesedők (32. ábra: J). A hártvás szárnyak hiányoznak vagy csökevényesek. A hímek elülső lábszára a belső oldalán kiszélesedett, rajta tompa fog van. Aedoeagus: 32. ábra: F. (37. ábra). 3,5—4 mm.

Előfordul Közép- és Észak-Európában, a Kaukázusban és Szibériában. Boreoalpin fajnak tartják. A magas hegyvidéken, tőzegmohás lápokon, hófoltok közelében él, árvízi hordalékból az alacsonyabb hegyekből is előkerült. Faunaterületünkről csak a Magas-Tátrából vannak példányaink (III—V. és VI—VIII.)

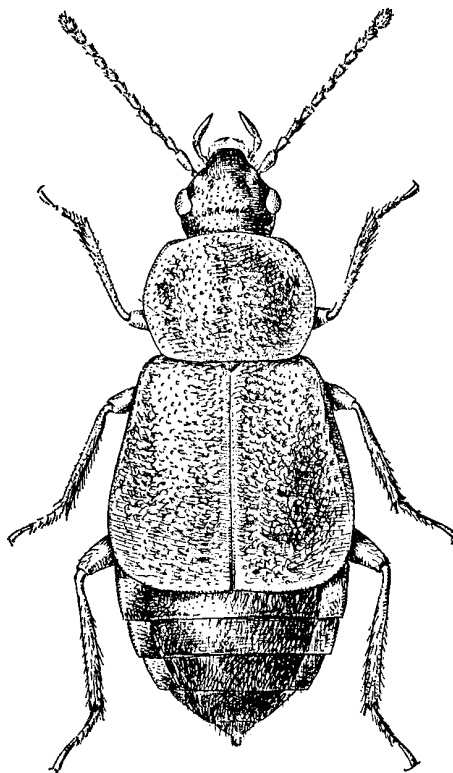
[*brachypterum* GRAVENHORST, 1802]

17. nem: *Olophrum* ERICHSON, 1839

Testük többnyire rövid és széles, többé-kevésbé boltozott, felülete fénylő. A fej hátul nem befűzött, a fejtetőn esetleg gyenge harántbenyomat van, a pontszemek előtt bemélyedés nincs. Az összetett szemek laposak vagy kiugrók, a hátulsó szegélyükkel közel párhuzamosan futó szemléc csak ritkán hiányzik. A csáp meglehetősen karcsú, a csúcsáig gyengén vastagodó, 3. íze a tövén keskeny, a csúcsáig fokozatosan vastagodó. A felső ajak szegélye bőrszerű, közepén kimetszett. A rágók erősek, csúcsukon görbültek, csak néhány faj esetében van fogacska a jobb oldali belső élen. Az állkapcsi tapogató karcsú, végíze 2-szer olyan hosszú, mint a megelőző. Az ajaktapogató kicsi. Az előtor harántos, 2-szer olyan széles, mint a fej. A szárnyfedők legfeljebb felényivel hosszabbak az előtornál, hátrafelé kiszélesedők. A lábak meglehetősen karcsúak, a lábszárak nem tövisesek, a hátulsó lábfej fele olyan hosszú, mint a hátulsó lábszár, 1. íze alig hosszabb, mint a 2., karomíze rövidebb, mint a 4 megelőző együttesen (38. ábra).

A nem közel 50 ismert fajának mintegy a fele Közép- és Észak-Európában fordul elő. Többségük nedves, korhadó növényi törmelék között él. Faunaterületünkön 8 faj él, közülük 5 előfordulása Magyarországon bizonyított.

- 1 (14) A fejen az összetett szemek hátulsó szegélye mellett szemléc húzódik.
- 2 (11) Az előtor háta az oldalain, a hátulsó szögletek előtt nem kika-nyarított.

38. ábra. *Olophrum assimile* PAYKULL ♀ (eredeti)

- 3 (8) A szemléc finom vagy erős, a szemek hátulsó szegélyétől távolabb fut, legalább olyan távolságra, mint az összetett szem 3 facettájának a szélessége (39. ábra: I). Az előtor hátának hátulsó szögletei lekerekítettek vagy kerekített tompaszögűek, de sohasem élesen szögletesek.
- 4 (7) Egyszínű, világos, többnyire vörösbarna fajok. Az előtor oldalai, ha világosabbak is, sohasem ütnek el élesen a korong színétől.
- 5 (6) Az előtor háta a közepe mögött a legszélesebb (39. ábra: A). Szurok- vagy vörösbarna, a szájszervek, a csápok és a lábak vörösesbarnák. Az előtor oldalai előrefelé erősebben elszűkülnek, mint hátrafelé. Aedoeagus parameronjának csúcsa: 40. ábra: A. 5—6 mm.

Előfordul Közép-Európa nyugati és Észak-Európa déli területein. Nedves erdei talajokon, moha, növényi törmelék, avar, fűgyökerek között, tőzegmoha lápokon él. Faunaterületünkről csak „Hungária” és Pinnye lelőhelyű példányaink vannak (IV—V. és IX—X.)

piceum (GYLLENHAL, 1810)

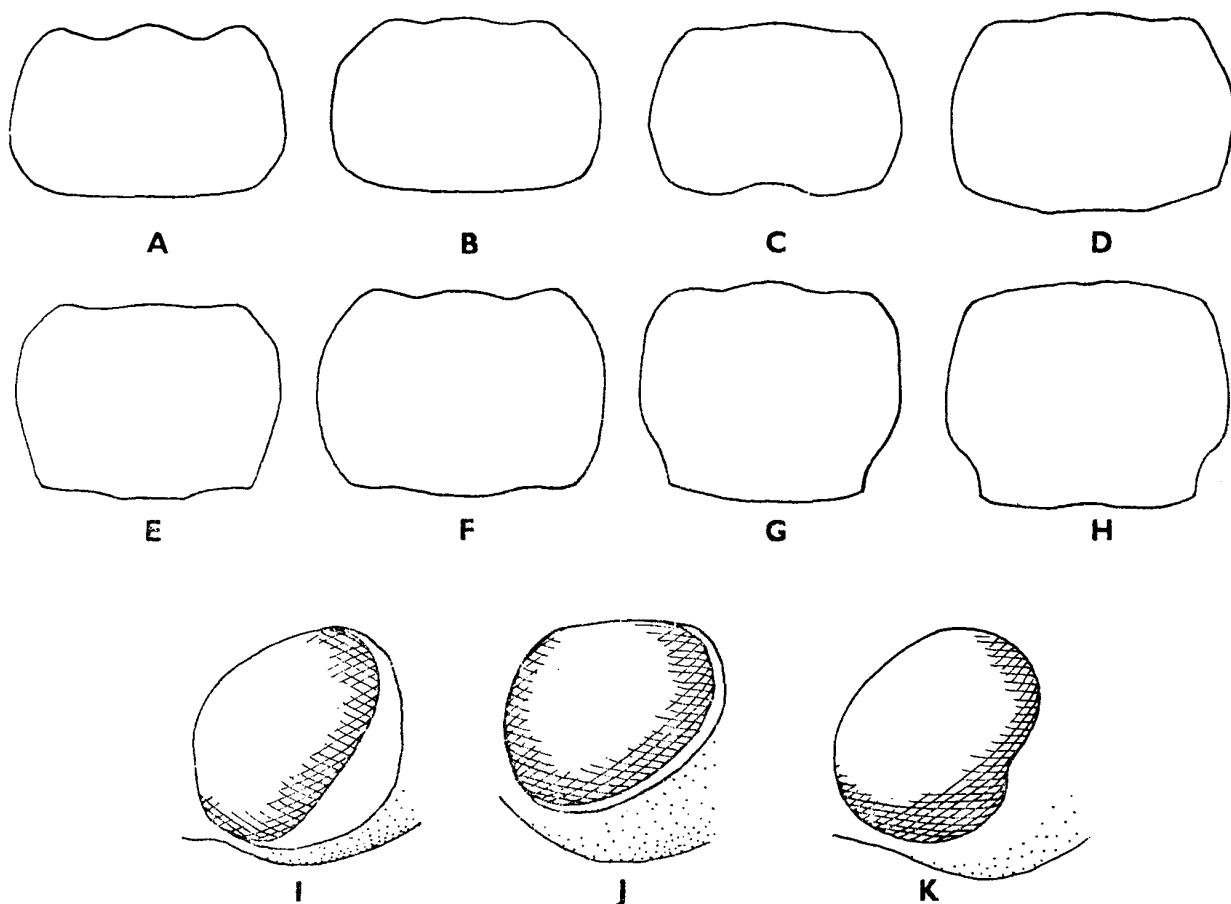
- 6 (5) Az előtor háta a közepén a legszélesebb (39. ábra: B). Színe a sárgásbarnától a vörösbarnáig változó, ritkábban egészen sötét, barnásfekete. A csápok töve többnyire világosabb. Az előtor hátának oldalai egyenletesen íveltek. Aedoeagus parameronjának csúcsa: 40. ábra: B. 5—6 mm.

Előfordul Ausztriában, Dél-Bajorországban és Magyarországon. Főleg a Duna és mellékfolyóinak partközelében, nedves növényi törmelék között él. Faunaterületünkön ritka (Pinnye, Sibinj)

austriacum SCHEERPELTZ, 1929

- 7 (4) Sötét színű, feketésbarna, az előtor hátának oldalszegélyei szélesen sárgászörösek, a korong feltűnően sötétebb. Karcsú és lapos. A csápok, a tapogatók és a lábak sárgásbarnák. Az előtor enyhén harántos, oldalai a közepén csaknem párhuzamosak, az elülső szögletek kevésbé kerekítettek, mint a hátulsók (39. ábra: C). A csáp rövid és erős, 4—6. ízei 2—2,5-szer hosszabbak, mint amilyen szélesek. Aedoeagus parameronjának csúcsa: 40. ábra: C. 4—4,5 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, valamint a Kaukázusban. Kisebb folyóvizek hordalékában, láptalajokon, *Carex*-fajok gyökerei között, ritkábban

39. ábra. A: *Olophrum piceum* (GYLLENHAL), B: *O. austriacum* SCHEERPELTZ, C: *O. fuscum* (GRAVENHORST), D: *O. viennense* SCHEERPELTZ, E: *O. puncticolle* EPPELSHEIM, F: *O. assimile* (PAYKULL), G: *O. alpinum* (HEER), H: *O. reticulatum* SCHEERPELTZ előtora felülnézetben — I: *O. piceum* (GYLLENHAL), J: *O. puncticolle* EPPELSHEIM, K: *O. assimile* (PAYKULL) szeme oldalnézetben (A—K: eredeti)

avar és moha alatt él. Faunaterületünkön irodalmi adat szerint Zsolna környékén fordul elő (III—V.)

[*fuscum* (GRAVENHORST, 1806)]

- 8 (3) A szemléc nagyon finom, szorosan a szemek hátulsó szegélye mellett húzódik, az elválasztó köztér legfeljebb olyan széles, mint az összetett szem egyetlen facettájának szélessége (39. ábra: J).
- 9 (10) Az előtor $1/3$ -dal szélesebb, mint amilyen hosszú, az elülső szegélye erősen beöblösödő, az elülső szögletek erősen előrehúzóttak, korongja boltozott, hátulsó szögletei tompaszögűek, a közepén a legszélesebb (39. ábra: E). A fej, a mell és a potroh szurokfekete, az előtor és a szárnyfedők barnák, de oldal- és csúcsszegélyük, valamint a potroh csúcsa vörösbarna, a csápok — néha csak a tövük —, a tapogatók és a lábak sárgászörösek. *Aedoeagus parameronjának* csúcsa: 40. ábra: E. 4—4,5 mm.

Előfordul a Bánságban, Boszniában és Hercegovinában, Dél-Szlavóniában, Erdélyben, Kelet-Szerbiában és Magyarországon. Korhadó növényi törmelék, avar alatt él. Faunaterületünkön az Alföld és a Dunántúl néhány pontjáról ismert, nem gyakori

puncticollis EPPELSHEIM, 1880

- 10 (9) Az előtor felényivel szélesebb, mint amilyen hosszú, az elülső szegélye enyhén beöblösödő, elülső szögletei erősen kerekítettek, alig előrehúzóttak, korongja lapos, hátulsó szögletei tompaszögűek, közepén a legszélesebb (39. ábra: D). Feketésbarna, a fej és a potroh mélyfekete, a szárnyfedők világos vörösbarnák, de oldal- és csúcsszegélyeik világosabbak, a csápok töve, a tapogatók és a lábak világos sárgásbarnák. A hímek elülső lábszárai a csúcsukon tompa fogban kiszélesedtek. *Aedoeagus parameronjának* csúcsa: 40. ábra: D. 4—5 mm.

Előfordul Közép-Európa délkeleti területein. Vízparton, nedves növényi törmelék között él. Faunaterületünkön az Alföldön, a Dunántúlon, Horvátországban és a Közép-hegység néhány pontján gyűjtötték. Nem gyakori

viennense SCHEERPELTZ, 1929

- 11 (2) Az előtor oldalai a hátulsó szögletek előtt jelentősen kikanyarítva szűkülnek el.
- 12 (13) Az előtor $1/4$ -del szélesebb, mint amilyen hosszú, oldalai előre felé erősen kerekítettek, oldalszegélye keskeny, a hátulsó szögletek előtt gyengén felhajló (39. ábra: G). Sötét, barnásfekete, az előtor oldalszegélyei és a szárnyfedők csúcsszegélye világos, vörösbarna, a csápok töve, a lábak sárgászörösek. A szárnyfedők a törzsalaknál legalább $3/4$ -del hosszabbak, mint az előtor. *Aedoeagus parameronjának* csúcsa: 40. ábra: G. 4—6 mm.

Előfordul Közép-Európa magasabb hegységeiben. Leginkább 1200—1800 m magasságban, égeresekben, nedves moha, avar alatt gyűjtötték. Faunaterületünkön ritka (Bihar, Mehádia, Tencsén) (VIII.)

[*alpinum* HEER, 1839]

Változata:

1. A szárnyfedők 1/5-del hosszabbak, mint az előtor. A szárnyak csökevényesek vagy hiányoznak. — A törzsalak között él

[var. *parvipenne* SCHEERPELTZ, 1929]

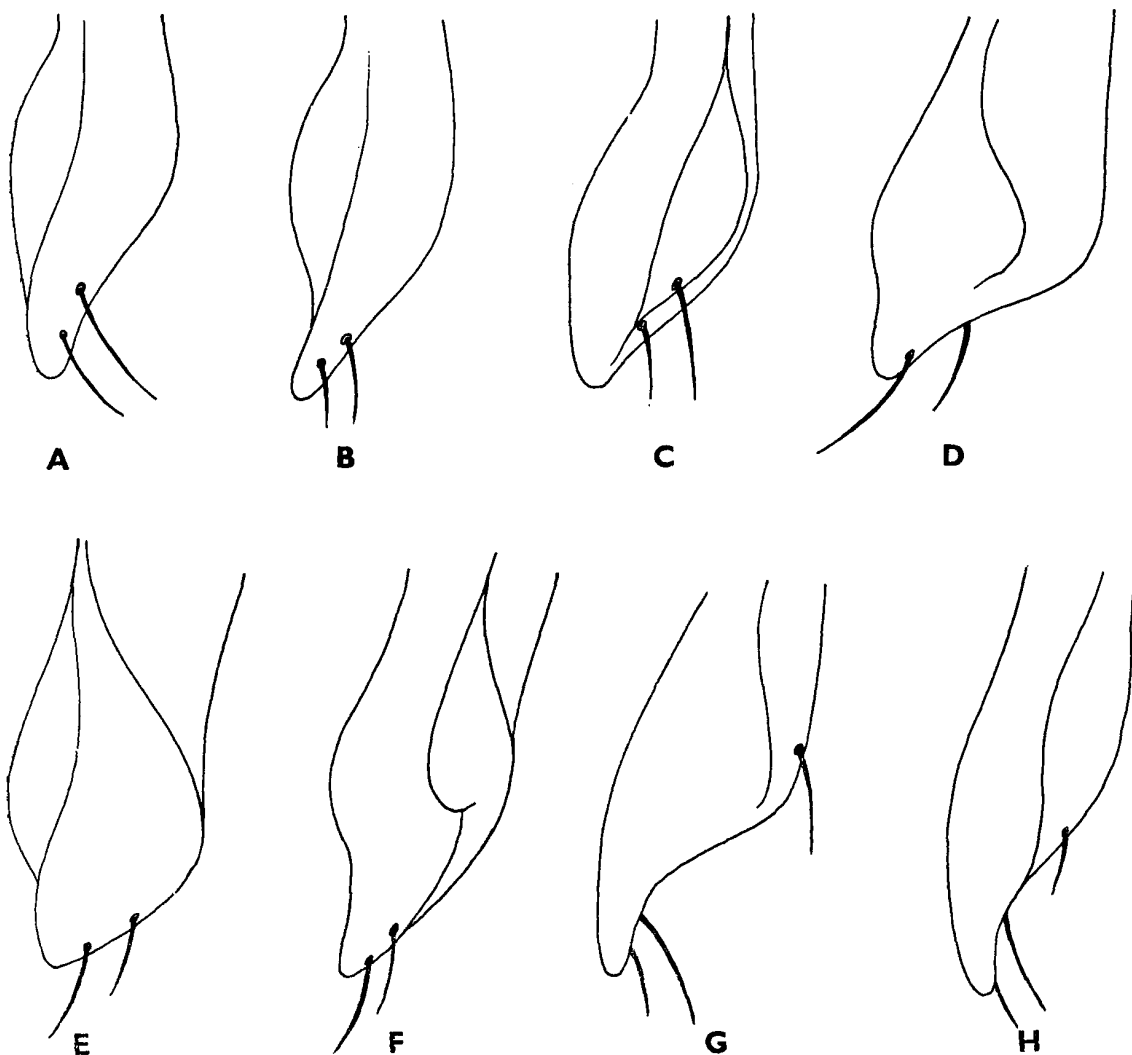
- 13 (12) Az előtor csak 1/5-del szélesebb, mint amilyen hosszú, elől csaknem párhuzamos oldalú, oldalszegélyei szélesebbek, hátul erőbben felhajlók (39. ábra: H). A csápok és a lábak sötét vörösbarnák, színezete egyebekben olyan, mint az előző fajú. Aedoeagus parameronjának csúcsa: 40. ábra: H. 4—5 mm.

Előfordul a Keleti-Alpokban, a Kárpátokban, Erdélyben és a Szudétákban. Életmódja olyan, mint az előző fajú. Faunaterületünkön Bihar, Máramaros, Pietrosz, Tatra lelőhelyeken gyűjtötték, ritka

[var. *reticulata* SCHEERPELTZ, 1929]

Változata:

1. A szárnyfedők 1/5-del hosszabbak, mint az előtor. A szárnyak csökevényesek vagy hiányoznak. — A törzsalak között fordul elő

[var. *curtipennis* SCHEERPELTZ, 1929]

40. ábra. A: *Olophrum piceum* (GYLLENHAL) ♂, B: *O. austriacum* SCHEERPELTZ ♂, C: *O. fuscum* (GRAVENHORST) ♂, D: *O. viennense* SCHEERPELTZ ♂, E: *O. puncticolle* EPPELSHEIM ♂, F: *O. assimile* (PAYKULL) ♂, G: *O. alpinum* (HEER) ♂, H: *O. reticulata* SCHEERPELTZ ♂ ivarszerv parameronjának csúcsa oldalnézetben (A—H: SCHEERPELTZ nyomán)

- 14 (1) A fejen az összetett szemek hátulsó szegélye mellett nem húzódik szemléc (39. ábra: K). Vöröses sárgásbarna, meglehetősen fényes, a mellvég és a potroh barna, a csápok és a lábak világos sárgásbarnák. A fej meglehetősen erősen és szórtan pontozott. Az előtor lapított, közepe előtt a legszélesebb, az elülső szegélye kétoldalt gyengén öblös, hátulsó szögletei tompaszögűek (39. ábra: F). A szárnyfedők felényivel hosszabbak, mint az előtor. *Aedoeagus parameronjának* csúcsa: 40. ábra: F (38. ábra). 3,5—5 mm.

Előfordul Közép- és Észak-Európában, valamint Délkelet-Európában és a Kaukázusban. Nedves talajokon, növényi korhadék alatt és egérjáratokban gyűjtötték. Faunaterületünkön Erdélyben, Horvátországban és a Kárpátokban gyakori, másutt csak szórványosan találták (Bátorliget, Ócsa, Szigetvár) (III—V.)

assimile (PAYKULL, 1800)

18. nem: *Acidota* STEPHENS, 1829

Testük megnyúlt, lapos, oldalai csaknem párhuzamosak, felületük fénylő, a nőstényeké finoman pillázott. A fej viszonylag kicsi, a kiugró összetett szemek alatt és mögött finom szemléc húzódik, a homlok oldalszegélye felhajló, a fejtető harántosan benyomott. A csáp erős, 1. íze megvastagodott, 3. íze jelentősen hosszabb, mint a 2. íz. A rágók rövidek és erősek, nem fogazottak. Az állkapcsi tapogató megnyúlt, végíze 2—3-szor olyan hosszú, mint a megelőző. Az ajaktapogató kicsi. Az előtor olyan széles, mint a szárnyfedők, oldalszegélyei teljes hosszukban felhajlók, kétoldalt a közepük mellett 1—1 gödörforma benyomat van. A szárnyfedők hosszabbak, mint az előtor, oldalai csaknem párhuzamosak, korongjukon többé-kevésbé sorokba pontozottak. A potroh megnyúlt, párhuzamos oldalú, felülete feltűnően durván pontozott. A lábak rövidek, a lábszárak a csúcsuk felé kiszélesedettek, külső élük tövises. A hátulsó lábfej rövidebb, mint a hátulsó lábszár, 1. íze hosszabb, mint a 2. íze (41. ábra).

Az ez ideig ismert 10 faja közül 5 a palaearktikus régióban fordul elő. Nedves, korhadó növényi törmelék alatt élnek. Faunaterületünkön 3 faja ismert.

- 1 (2) A fejpajzs elülső szegélye hurkaszerűen megvastagodott és kiemelkedő, mögötte barázdaszerű bemélyedés húzódik. Világos vagy sötétebb vörösbarna, a szájszervek, a csápok és a lábak sárgásvörösek. Az előtor kissé harántos, rövid, a korongján sima középvonal előfordul, de hosszanti benyomatok nincsenek. A szárnyfedők több mint 1,5-szer olyan hosszúak, mint az előtor, korongjukon 6—8 bemélyedt pontsor húzódik. 4,5—7 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, a Kaukázusban, Szibériában, Észak-Amerikában és Izlandon. Erdei tisztásokon, tőzegmoha lápokon, korhadó növényi törmelék, moha, kövek alatt él. Faunaterületünkön csak Erdélyből és a Kárpátok vonulatából ismert. Montán, szubalpin faj

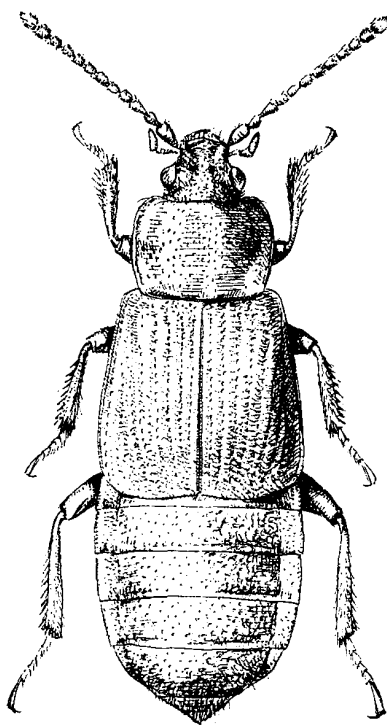
[*crenata* (FABRICIUS, 1792)]

- 2 (1) A fejpajzs elülső szegélye a közepén lapos. A csáp rövidebb.

- 3 (4) Az előtor hátulsó szegélye előtt a korongon sima kiemelkedés van, amelynek két oldalán 1—1 benyomat húzódik. Az összetett szemek kicsik. Sárgászörös vagy vörösbarna. Az előtor keskenyebb, mint a szárnyfedők (41. ábra). 4,5—5 mm.

Előfordul Közép- és Észak-Európa déli területein, helyenként Dél-Európában és Algériában. Erdőkben, korhadó avar, tuskók, moha alatt, valamint egérjáratokban él. Faunaterületünkön elterjedt, de nem gyakori (IV—V. és IX—X.)

cruentata MANNERHEIM, 1830

41. ábra. *Acidota cruentata* MANNERHEIM ♂ (eredeti)

- 4 (3) Az előtor hátának tőszegélye előtt kiemelkedő sima felület nincsen, a korong alig észrevehetően benyomott. A test, a fej hátulsó első harmadát kivéve, amely fekete, sárgászörös. Az előtor erősen harántos. hátulsó szögletei csaknem derékszögűek. 5 mm.

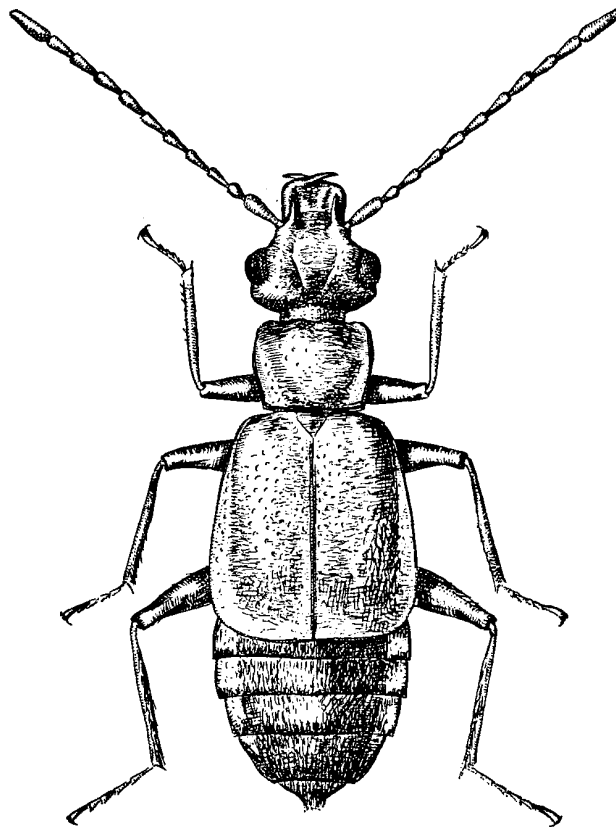
Előfordul Horvátországban (Sljeme: Biskra). Életmódja ismeretlen

[**clandestina** LUZE, 1905]

19. nem: *Anthophagus* GRAVENHORST, 1802

Az alcsalád valamennyi nemétől egyértelműen megkülönbözteti, hogy az összes lábfején a karmok között, azok tövében 1—1 hártyszerű lemez van (18. ábra: H, I). A fej hátul befűződött, a halánték jól fejlett. A pontszemek előtt 1—1 mély, előre felé széttartó hosszanti rovátka húzódik. A csápok eredési pontjai között többnyire jelentős harántbarázda van. A csáp megnyúlt és karcsú, a csúcs felé nem vagy nagyon gyengén vastagodó. A rágók belső élén erős előreálló fog van, amely a hímeken hatalmasan fejlett, fogacskázott és görbült. Az állkapcsi tapogató karcsú, végíze kihegyesedő, olyan vagy hosz-

szabb, mint az utolsó előtti íz. Az előtor többé-kevésbé harántos, de a tövén keskenyebb, mint a szárnyfedők. A szárnyfedők sokkal hosszabbak, mint az előtor, hátrafelé néha kissé kiszélesedők, a mellfedők szélesek. A potroh széles, oldalai szélesen felhajlók, a hímek 6. haslemeze a csúcsán enyhén beöblösödik. A lábak karcsúak, a lábszárak nem vagy csak ritkán tövisesek. A hátulsó lábfej 1. íze hosszabb, mint a 2. íz, a karomíz rövidebb, mint az előző 4 íz együttesen (42. ábra).

42. ábra. *Anthophagus bicornis* (BLOCK) ♂ (eredeti)

A nem palaearktikus elterjedésű, 30 ismert faja többségében Európa magas hegységeiben fordul elő. Virágzó cserjéken és bokrokon élnek. Faunaterületünkön 9 faj előfordulása bizonyított, 4 további előkerülése várható.

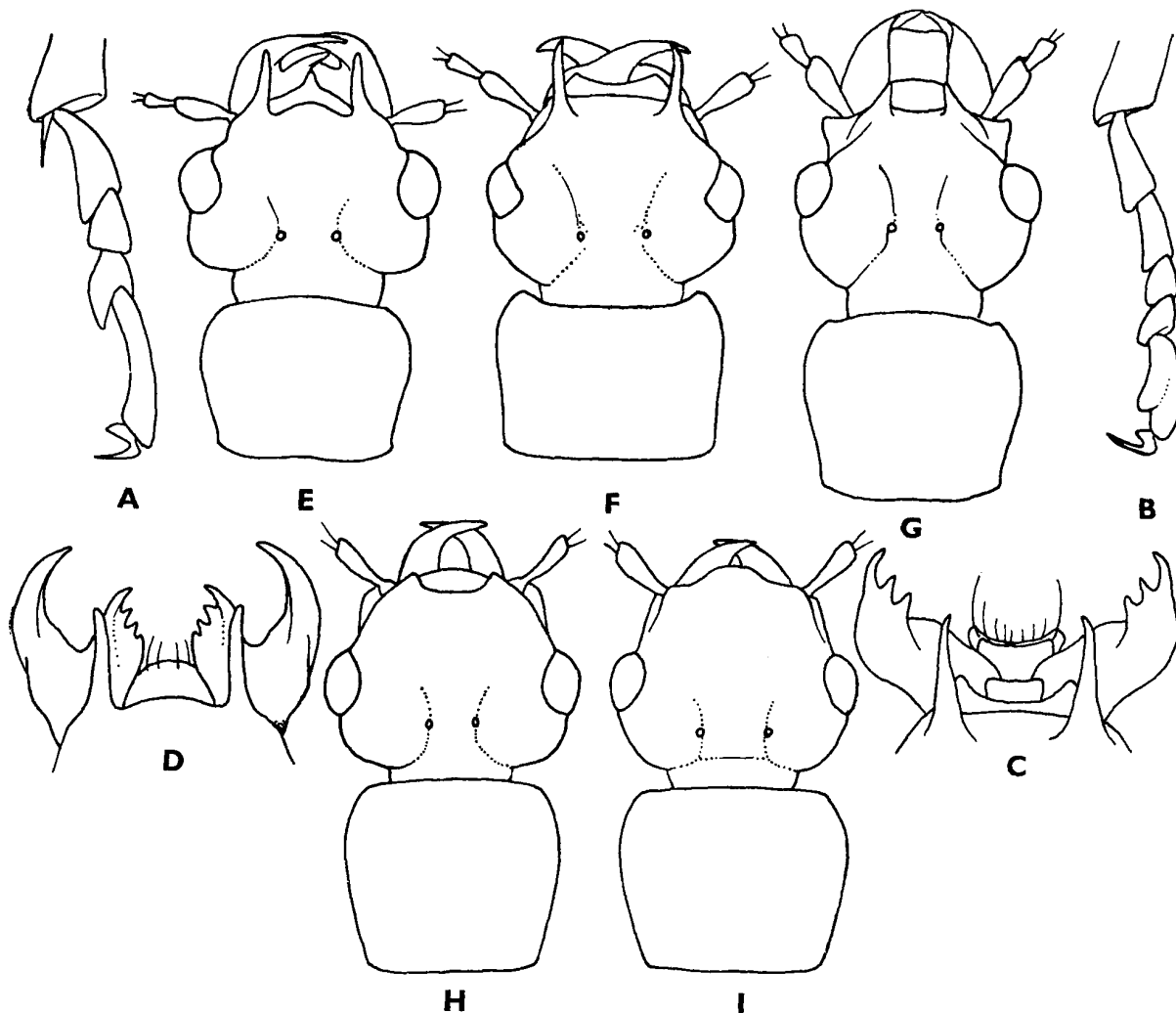
- 1 (8) A fej és az előtor háta fényes, a pontok közterei nagyon finoman bőrszerűen ráncoltak. Az előtor hátának oldalszegélye az elülső harmadban lehajló, így az elülső szögletek felülről nem láthatók. A hátulsó lábfej karomíze oldalról nézve párhuzamos oldalú, egészen a csúcsig (43. ábra: A) (l. alnem: *Phaganthus* REY, 1880).
- 2 (3) A fej hátulsó fele feltűnően sötétebb, mint az előtor háta. A hímek elülső lábfeje erősebben kiszélesedett. Sárgászörös, a fej hátulsó fele, a pajzsocska és a környéke, a mell és a potroh hátlemezeinek közepe barna, a szárnyfedőkön a varrat mentén futó, hátul kihegyesedő fekete foltot találunk. Az előtor alig szélesebb, mint amilyen hosszú, hátul enyhén kikanyarítva elszűkül. A szárnyfedők 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor. Aedoeagus: 44. ábra: H. 4—5 mm.

Előfordul Nyugat- és Közép-Európában. Montán, szubalpin faj. Főleg *Senecio*-fajok virágairól gyűjtötték. Faunaterületünkről még nincs kimutatva, előkerülése azonban nyugati határvidékeinkről várható; a szomszédos Burgenland területéről már gyűjtötték

[*scutellaris* ERICHSON, 1839]

- 3 (2) A fej és az előtor egyszínű, a hímek elülső lábfejei nem szélesedtek ki feltűnően.
- 4 (5) Az összetett szem hosszátmérője olyan hosszú, mint a halánték. Sárgászörös, a fej és az előtor háta kissé sötétebb, a potroh töve a csúcsig feketés, a szárnyfedők keskeny oldalszegélye és a varrata fekete. A test felülete durván és szórtan pontozott, erős felálló szőrözet borítja, oldalain néhány hosszabb, elkülönült pillaszőr van. Aedoeagus: 44. ábra: F. 4,5—6 mm.

Előfordul Nyugat- és Közép-Európában. Montán faj, főként erdei patakok, pocsolyák partján, nedves kavics, durvább homok, növényi törmelék alatt él, de

43. ábra. A: *Anthophagus* (*Phaganthus*) sp., B: *A.* (*Anthophagus* s. str.) sp. hátsó lábfeje oldalnézetben — C: *A. bicornis* (BLOCK) ♂, D: *A. alpinus* (FABRICIUS) ♂ rágója felülnézetben — E: *A. alpinus* (FABRICIUS) ♂, F: *A. bicornis* (BLOCK) ♂, G: *A. forticornis* KIESENWETTER ♂ — H: *A. fallax* KIESENWETTER ♂ és I: ♀ feje és előtora (A—I: eredeti)

gyűjtötték virágzó cserjékről is. Faunaterületünkről csak 3 „Hungária” lelőhelyű példányunk bizonyítja az előfordulását (V—VII.)

praeustus MÜLLER, 1821

- 5 (4) Az összetett szem hosszátmérője felülről nézve rövidebb, mint a halánték.
- 6 (7) A csáp rövid, 4. íze legfeljebb 1,5-szer olyan hosszú, mint amilyen széles. Az előtor harántos. Sárgászörös, csak a potroh csúcsa barnás. Aedoeagus: 44. ábra: G. 5 mm.

Előfordul az Alpokban (Franciaország és Ausztria), valamint Erdélyben. Vízparti bokrokról, de leginkább tölgycserjékről gyűjtötték. Faunaterületünkön csak Erdélyből (Retyezát, Zernesti-hegység) ismert (VI—X.)

[rotundicollis HEER, 1839]

V á l t o z a t a :

1. A szárnyfedők csúcsa előtt elmosódott körvonalú, fekete folt van. — A törzsalak között él **[ab. brevicollis KIESENWETTER, 1872]**

- 7 (6) A csáp karcsúbb, 4. íze legalább 2-szer olyan hosszú, mint amilyen széles. Az előtor kevésbé harántos. Világos rozsdavörös, a fej, az előtor háta sötétebb, a potroh töve rendszerint fekete, ritkán azonban az is világos. Aedoeagus: 44. ábra: I. 4,5—5,5 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában. Virágzó cserjékről (berkenye, galagonya, kökény) gyűjtötték. Faunaterületünkön a Kárpátokból, a Dunántúlról, Budapest környékéről és Fiuméből ismert, nem gyakori

caraboides (LINNÉ, 1758)

- 8 (1) A fej és az előtor háta fénytelen, a pontok közttereiben erős bőrszerű ráncoltság húzódik. Az előtor hátának oldalszegélye nem lehajló, így teljes hosszában az elülső szögletekkel együtt felülről végig jól látható. A hátulsó lábfej karomíze a csúcsa felé fokozatosan vastagodó (43. ábra: B).
- 9 (18) A halánték a nyak befűződése előtt többé-kevésbé szögletes, így a fej csaknem négyszögletes. Az összetett szemek domborúak, oldalra kiugrók. A hímek elülső lábfejeinek karomíze nem hosszabbodott meg (2. alnem: *Anthophagus* s. str.).
- 10 (11) A fej és az előtor háta fekete, csak az előtor hátának keskeny oldalszegélye sárga, a mell és a potroh fekete, a szájszervek, a csápok töve és a lábak sárgák. A hímek feje valamivel szélesebb, mint az előtor, a nőstényeké keskenyebb, a homlokon elől kétoldalt 1—1 előreálló szarv van (43. ábra: E). A hímek rágói hatalmasan fejlettek, belül a tövüktől induló, középen be- és felfelé irányuló, görbült, szarvszerű fogat viselnek (43. ábra: D). A lábfejeiken a karomízek mindig sötétek. Aedoeagus: 44. ábra: A. 3,5—4 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában. Boreoalpin elterjedésű fajnak tekintik. Főleg virágzó cserjékről és virágokról (*Cirsium*-, *Genciana*-, *Rhododendron*-, *Trollius*-fajok) gyűjtötték, de előkerült mormota várakból is. Faunaterületünkön Erdélyben és a Kárpátokban él; Budapest: Sashegyről ismert példányunk előfordulása újabb megerősítést igényelne (VI—VII.)

alpinus (FABRICIUS, 1792)

V á l t o z a t a :

1. Narancssárga, a fej és az előtor barnás. A karomízek sötétek. -- Ritka, előfordul a Magas-Tátrában és Máramarosban

[var. *pseudosudeticus* KOCH, 1934]

- 11 (10) Az előtor háta világos, ritkán a korongja közepén kisebb-nagyobb sötét folt van.

- 12 (13) A csáp megnyúlt, karcsú. Nagyobb fajok. A test felületét rövid, de jól látható, felálló szőrözet borítja. Sárgászöld, a szárnyfedők sárgák, gyakran fekete foltokkal, a mell és a potroh fekete, a potroh oldalszegélyei és a csúcsa ritkábban vöröses. A fej és az előtor színe változó. A hímek feje kissé szélesebb, a nőstényeké keskenyebb az előtornál. Előrehúzott homlokszarvaik erőteljesek (43. ábra: F). A hímek rágója hatalmasan fejlett, belső oldalán a középtől a csúcs felé szögletesen megtört, be- és felfelé görbült szarvszerű foga van (43. ábra: C). Aedeagus: 44. ábra B (42. ábra). 5,5—6 mm.

Előfordul Közép- és Dél-Európában, valamint a Balkán-félszigeten. Virágokon (*Spiraea*-, *Rhododendron*-, *Umbelliferae*-fajok), cserjéken (berkenye, galagonya, rekettye) gyűjtötték. Faunaterületünk hegyvidékein elterjedt, de nem közönséges (V—IX.)

bicornis (BLOCK, 1799)

V á l t o z a t a i :

1. A fej és az előtor háta vörösbarna. — Előfordul a Kárpátokban, Erdélyben, Horvátországban, a Bakony és Bükk hegységben **forma typica**
2. A fej és az előtor háta a korong közepén fekete. — A törzsalak között él
ab. *marginicollis* EPPELSHEIM, 1889
3. A fej és az előtor háta teljesen fekete vagy szürkibarna. — A törzsalak között, de ritka
ab. *nivalis* REY, 1880
4. A fej és az előtor háta fekete vagy barna, a szárnyfedőkön fekete harántsáv van. — Előfordul: Bihar-hegység, Magas-Tátra, Tiszabogdány
[ab. *subfasciatus* LUZE, 1902]
5. A fej, az előtor háta, az elülső szögletek kivételével, a lábak, csápok és tapogatók feketék. — Faunaterületünkön még nem került elő
[ab. *nigrinus* EPPELSHEIM, 1889]

- 13 (12) A csáp rövidebb. Kicsi fajok.

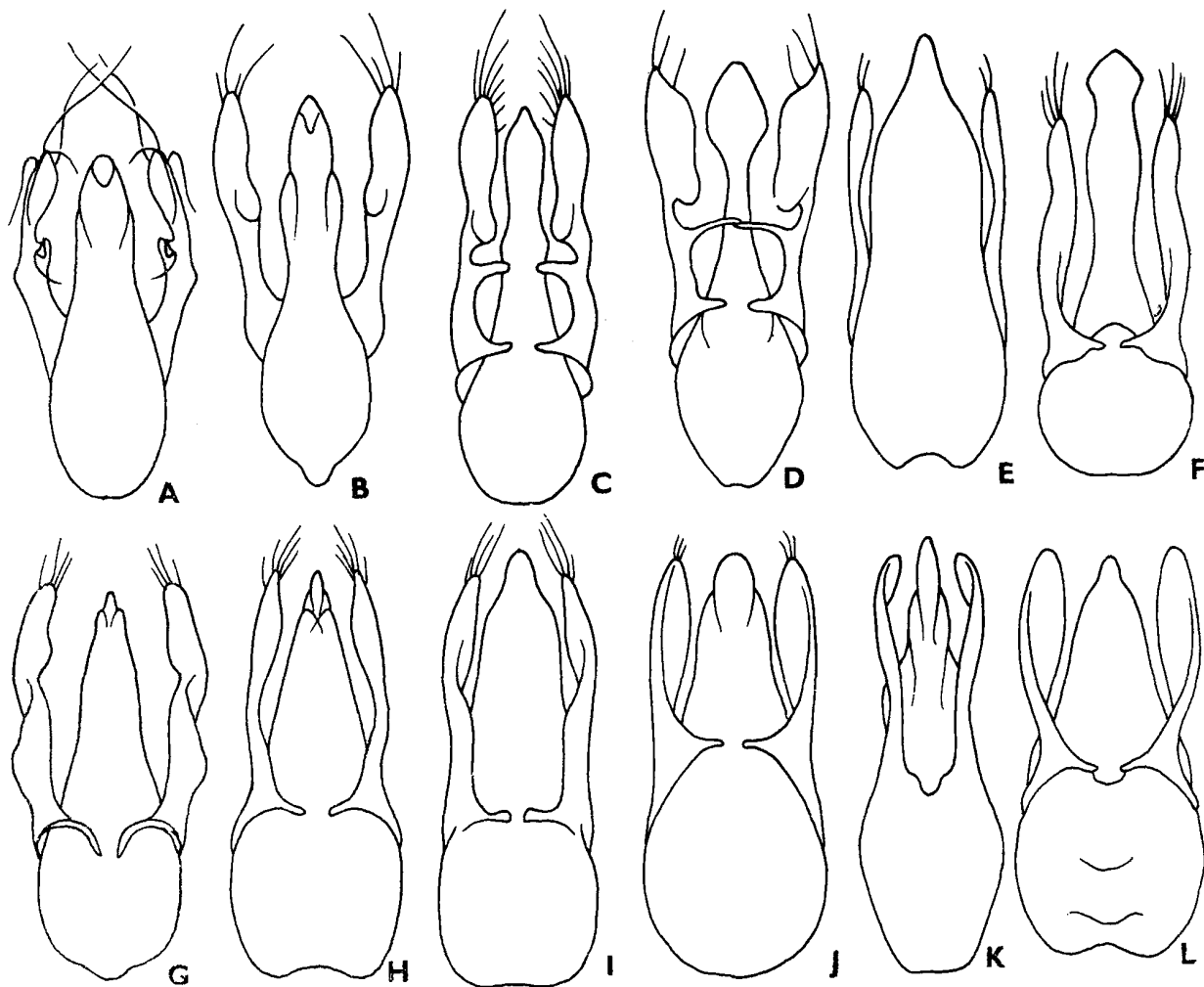
- 14 (15) A szárnyfedők rövidek, legfeljebb felénnyel hosszabbak, mint az előtor. A test felülete kopasz. Sárgászöld, a fej barna, a mell és a potroh fekete, de a nőstényeken a csúcsa vörös, a csáp töve sárga. A hímek feje valamivel szélesebb, a nőstényeké olyan széles, mint az előtor. A hímek rágói hatalmasan fejlettek, belül a közepük előtt,

belülről kifelé görbülő szarvszerű fog van, a homlok elülső szögletei ugyancsak szarvszerűen előrehúzottak. Valamennyi láb karomíze sárga. 3,5—4 mm.

Előfordul Közép-Európa magasabb hegyvidékein. Irodalmi adatok szerint virágokról és *Carex*-fajokról gyűjtötték. Faunaterületünkön a Kárpátokból és Dél-Erdélyből ismert

[*sudeticus* KIESENWETTER, 1846]

- 15 (14) A szárnyfedők 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor. A test felületét jelentős, de rövid szőrözet borítja.
- 16 (17) A hímek homlokszarvai a fej elülső szegélyén kissé túlérnek. A csáp karcsúbb, végíze csaknem 2-szer olyan hosszú, mint a megelőző íz. Viszonylag nagy és széles. Sárgászörös, a mell és a potroh fekete. A hímek feje kissé szélesebb, a nőstényeké keskenyebb, mint az elő-

44. ábra. A: *Anthrophagus alpinus* (FABRICIUS) ♂, B: *A. bicornis* (BLOCK) ♂, C: *A. forticornis* KIESENWETTER ♂, D: *A. fallax* KIESENWETTER ♂, E: *A. alpestris* HEER ♂, F: *A. praeustus* MÜLLER ♂, G: *A. rotundicollis* HEER ♂, H: *A. scutellaris* ERICHSON ♂, I: *A. caraboides* (LINNÉ) ♂, J: *A. melanocephalus* HEER ♂, K: *A. angusticollis* MANNERHEIM ♂, L: *A. omalinus* ZETTERSTEDT ♂ ivarszerve: E: felülnézetben, a többi alulnézetben (C és D: eredeti, a többi KOCH nyomán)

tor (43. ábra: G). A hímek rágói kissé erősebbek. A pofák alulsó szögletei a hímeken felülről jól láthatóan oldalra kiugrók. Aedoeagus: 44. ábra: C. 4,5—5 mm.

Előfordul Közép-Európa magas hegységeiben. Cserjékről (tölgy és fűz) virágokról (*Rhododendron*) gyűjtötték. Faunaterületünkön a Magas-Tátrában, Lillafüreden és Szilicén gyűjtötték. Ritka

forticornis KIESENWETTER, 1846

- 17 (16) A hímek homlokszarvai nem érnek túl a fej elülső szegélyén. A csáp rövidebb, végíze csak 1/3-dal hosszabb, mint a megelőző íz. A hímek feje olyan széles, a nőstényeké keskenyebb, mint az előtor (43. ábra: H, I). A fejen a pofák alulsó szögletei alig kiugróak. A lábfejek karomíze mindkét ivar esetében sárga. Színezete az előző fajjal megegyező. Aedoeagus: 44. ábra: D. 3,5 mm.

Előfordul az Alpok egész területén. Faunaterületünkön még nem mutatták ki, de várható; Bécs környékéről már ismert

[**fallax** KIESENWETTER, 1848]

- 18 (9) A halánték a nyakbefűződésig egyenes vonalban szűkül el. A fej alakja harántos ovális. Az összetett szemek nagyok, de laposak, oldalra alig kiugróak (3. alnem: *Dimorphoscelus* KOCH, 1934).

- 19 (20) A fej (45. ábra: A) és az előtor enyhén zöldes fémfényű fekete. Az előtor hátának hátulsó szögletei lekerekített tompaszögűek. A potroh viszonylag erősebben és sűrűbben pontozott. Az előtor oldalszegélyei keskenyen, vörösen áttetszők, a szárnyfedők sárgásbarnák, a szájszervek, a lábak, a csápok egészen vagy csak a tövük sárgászöld. A hímek elülső combja megvastagodott, az elülső lábfeje kiszélesedett, hátulsó lábszára gyengén befelé görbült. Aedoeagus: 44. ábra: E. 4,5—5 mm.

Előfordul Közép-Európa magasabb hegyvidékein. Gyűjtötték az alhavasi övben virágokról, moha, avar, árvízi hordalék alól és mormota várakból. Faunaterületünkön Erdélyben és a Kárpátokból ismert. Magyarországról Mórról van példányunk (V—VIII. és IX.)

alpestris HEER, 1839

V á l t o z a t a :

1. A szárnyfedőkön a közepük mögött fekete volt vagy harántsáv van. — Előfordul: Hargita, Máramaros, Matlárháza [ab. **decorata** C. KOCH, 1934]

- 20 (19) Az előtor háta sárgásbarna, néha a korongja sötétebb, azonban világos szegélyei ilyenkor is szélesek, hátulsó szögletei tompaszögűek vagy derékszögűek. A potroh fényes, nagyon finoman és szórtan pontozott.
- 21 (22) A csáp csúcsa sötét, fekete vagy barna. Sárgászöld, a fej, a mell és potroh fekete, a szárnyfedők a varrat mentén és a pajzsocska mögött feketések, a szájszervek, a lábak és a csápok töve sárga. A csáp rövid és zömök, mindkét ivar esetében a 4. íz rövidebb, mint a 3.

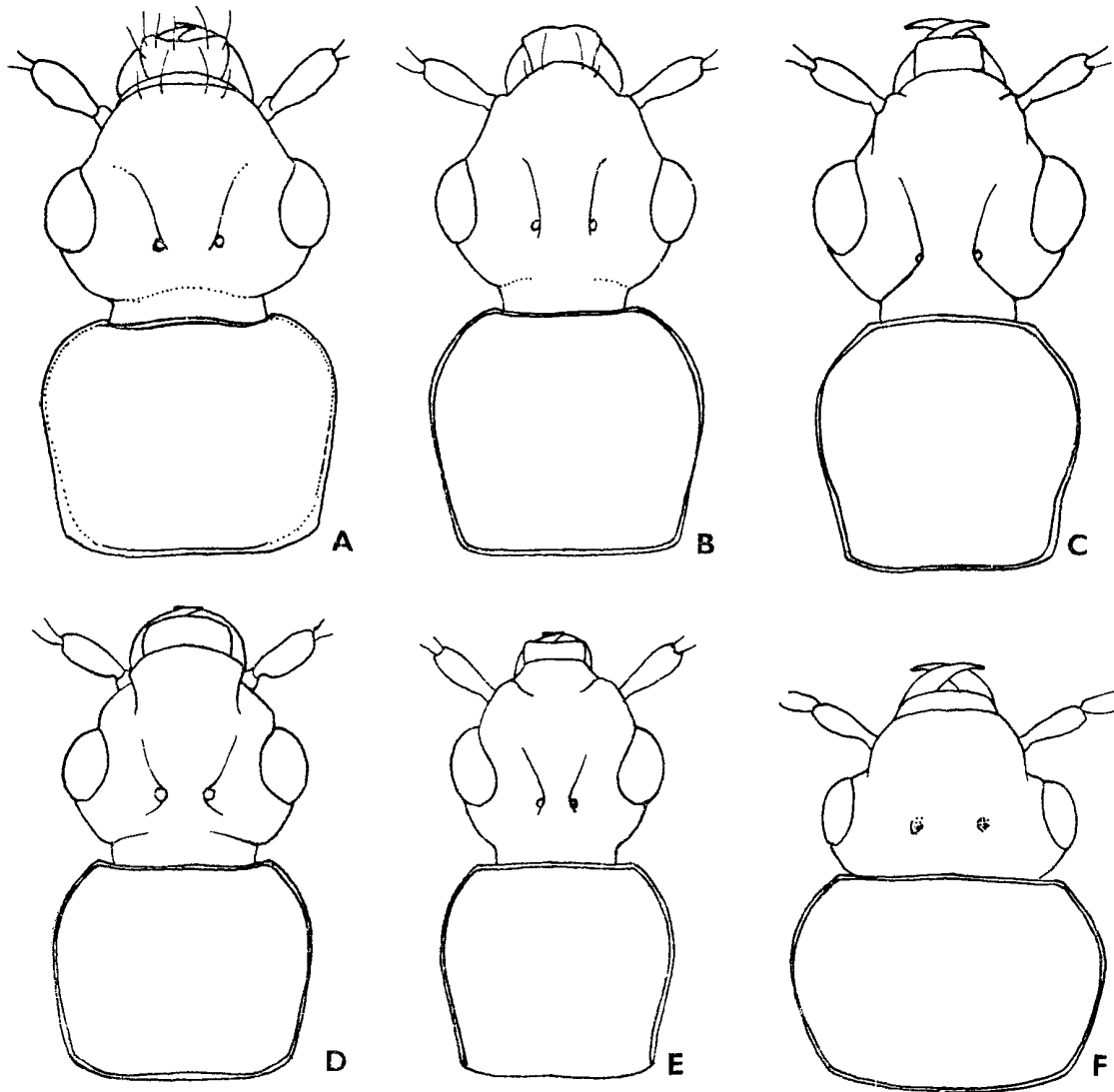
A hímek feje kissé, a nőstényeké jelentősen keskenyebb, mint az előtor, a halánték csaknem egyenes vonalban szűkül hátrafelé (45. ábra: B). Aedoeagus: 44. ábra: J. 2,5—3 mm.

Előfordul Ausztriában, Jugoszláviában, az Alpok területén. Az alhavasi övben, fenyő- és tölgycserjékről és mormota várakból gyűjtötték. Nyugati határvidékeinkről előkerülése lehetséges

[*melanocephalus* HEER, 1839]

22 (21) A csáp teljesen sárga. Nagyobb fajok.

23 (24) Az előtor boltozott, szív idomú. A csáp karcsú, 4. íze legalább olyan hosszú, mint a 3., és 2-szer olyan hosszú, mint amilyen széles. Sárgászörös, a fej, az előtor hátának korongfoltja, a hímek egész potroha, nőstények esetében a töve fekete, a melle barnás. Mindkét ivar feje alig keskenyebb, mint az előtor, a halánték hátrafelé csaknem egyenes vonalban szűkül el (45. ábra: C). Aedoeagus: 44. ábra: K. 3,5—4,5 mm.

45. ábra. A: *Anthophagus alpestris* HEER ♂, B: *A. melanocephalus* HEER ♂, C: *A. angusticollis* MANNERHEIM ♂, D: *A. omalinus* ZETTERSTEDT ♂ és E: ♀, F: *Philorinum sordidum* STEPHENS ♂
feje és előtora felülnézetben (A—F: eredeti)

Előfordul Közép- és Kelet-Európában, a Kaukázusban és Szibériában. A hegyvidéken, vízpartok közelében alacsonyabb cserjékről és virágokról gyűjtötték. Faunaterületünkön a Bakony, Börzsöny és Kőszegi-hegységből ismert (V–IX.) (= *abbreviatus* PANZER, 1793)

angusticollis MANNERHEIM, 1830

V á l t o z a t a :

- I. A szárnyfedőkön elmosódott körvonalú, barnás harántsáv látható. — A törzsalak között él, de ritkább *ab. fascifer* REITTER, 1888

- 24 (23) Az előtor csaknem teljesen lapos, harántos. A csáp zömök, a 4. íze alig olyan hosszú, mint a 3. íz. A fej kicsi, a hímeké is sokkal keskenyebb, mint az előtor, a halánték hátrafelé ívelten szűkített (45. ábra: D és E). Színezete olyan, mint az előző fajé. Aedoeagus: 44. ábra: L. 2,5—3,5 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, valamint Szibériában. Az alhavi régióban a fahatárig virágokról és cserjékről gyűjtötték. Faunaterületünkön Erdélyből és a Kárpátokból ismert*

[*omalinus* ZETTERSTEDT, 1828]

20. nem: *Lesteva* LATREILLE, 1796

Testük megnyúlt, karcsú, felülete finoman szőrözött. A fej keskenyebb, mint az előtor, hátul befűződött, a homlokon 2 hosszanti benyomat vagy gödörke van, a csápok eredési pontjai között harántosan benyomott. Az összetett szemek domborúak, oldalra kiugróak, felületük finoman szőrözött. A csáp karcsú, a csúcsáig nem vagy csak enyhén vastagodott. A rágók erősek és fogazottak. Az állkapcsi tapogató megnyúlt, karcsú, a végíze csaknem 4-szer olyan hosszú, mint a megelőző íz (18. ábra: M). Az ajaktapogató kicsi és karcsú. Az előtor keskenyebb, mint a szárnyfedők, szív alakú, boltozott, az oldalán szegélyezett. A szárnyfedők az előtornál sokkal hosszabbak, hátrafelé kiszélesedők, oldalvonaluk egyenes. A potroh meglehetősen széles, oldalai szélesen felhajlók. A mellközép a közepén finoman élezett. A lábak karcsúk, a lábszárak külső éle nem tövises. A hátulsó lábfej 1. íze jelentősen hosszabb, mint a 2., a karomíz lényegesen rövidebb, mint a megelőzők együttesen (46. ábra).

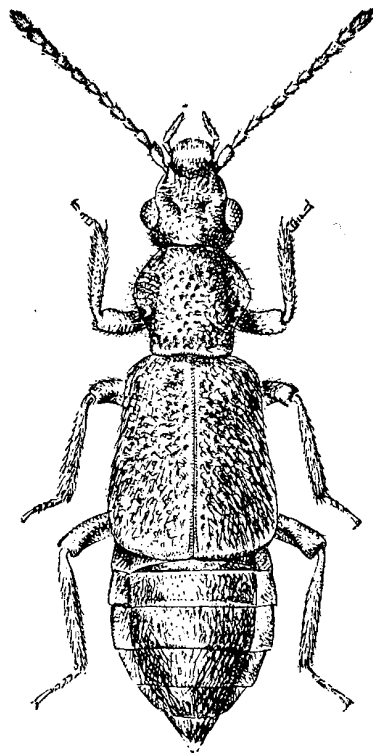
A nem a palaearktikus régióban, valamint Észak-Amerikában terjedt el. A fajok több mint fele Európában él. Többségük montán, szubalpin; hegyi patakok partján, kövek alatt vagy állandóan nedves mohapárnákban élnek. Faunaterületünkön 8 faj él, közülük 3 Magyarországon is előfordul.

- 1 (2) Az előtor hátának oldalszegélye teljesen hiányzik vagy csak az elülső felében látható. Szurokfekete vagy vörösbarna, a szájszervek, a csápok és a lábak rozsdavörösek. Az előtor a közepe előtt erősen kerekítve kiszélesedett, oldalszegélyei mellett 1—1 mély gödörke van. A test felülete durván és sűrűn pontozott (46. ábra). 3,5—4 mm.

* Az *ssp. arrowi* C. KOCH alfaj elkülönítése csak a fej színén alapul; tekintettel a fokozatos átmenetekre, megkülönböztetése nem indokolt.

Előfordul Közép- és Dél-Európában, Észak-Európa déli területein. A hegyvidéken 1200 m magasságig gyűjtötték, főként patakok, vízesések, források közelében, kövek, moha, növényi törmelék alatt. Faunaterületünkön elterjedt, a hegyvidéken gyakori, a dombvidéken ritka (Siófok), a síkságról eddig nem került elő (V–VI.)

punctata ERICHSON, 1839

46. ábra. *Lesteva punctata* ERICHSON ♀ (eredeti)

- 2 (1) Az előtor hátának oldalszegélyei teljeseek, végig jól láthatók.
- 3 (4) Az előtor hátának oldalszegélyei mellett 1—1 feltűnő, mély gödör van. A homlok lapos, csak 2 rövid benyomat húzódik rajta. Szurokfekete vagy vörösbarna, a szájszervek, a csápok és a lábak rozsdavörösek. A test felületének pontozása, különösen elöl, feltűnően durva. 3,5 mm.

A törzsalak előfordul Szicíliában, Dél-Olaszországban és Észak-Afrikában. Faunaterületünkön élő alfaja (több kutató szerint önálló faj, ami azonban erősen vitatott) Nyugat- és Dél-Európában, valamint helyenként Közép-Európában fordul elő. A magas hegyvidék vízpartjain gyűjtötték. Egyetlen ismert irodalmi adata faunaterületünkön: Luhi (VI–VII.)

[*sicula* ssp. *heeri* FAUVEL, 1872]

- 4 (3) Az előtor hátának oldalszegélyei mellett nincsenek mély gödörkék. A homlok felülete a hosszanti barázdák között boltozott, dudorszerűen kiemelkedő. A test felületének pontozása sokkal finomabb, mint az előző faj esetében.
- 5 (6) A hátsó lábfej utolsó íze hosszabb, mint az 1. íze. Szurokfekete, meglehetősen fénylő, a csápok, tapogatók és a lábak barnászvörö-

sek, a csáp első 2 íze gyakran sötét. A test felülete finoman szőrözött. A szárnyfedők több mint 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, hátrafelé mérsékelten kiszélesedők, csúcshégyük levágott, felületük erősen és sűrűn pontozott (49. ábra: E). Aedeagus: 47. ábra: A és B. 3,5—4,5 mm.

Előfordul csaknem egész Európában, a Kaukázusban és Kisázsiaiban. Elterjedésében vízigénye tűnik döntő tényezőnek, a domborzat nem befolyásolja, vízpartokon, nedves növényi törmelék, moha, kövek alatt gyűjtötték. Faunaterületünkön elterjedt, nálunk a nem leggyakoribb faja (IV—V. és IX—X.)

longelytrata (GOEZE, 1777)

Változata:

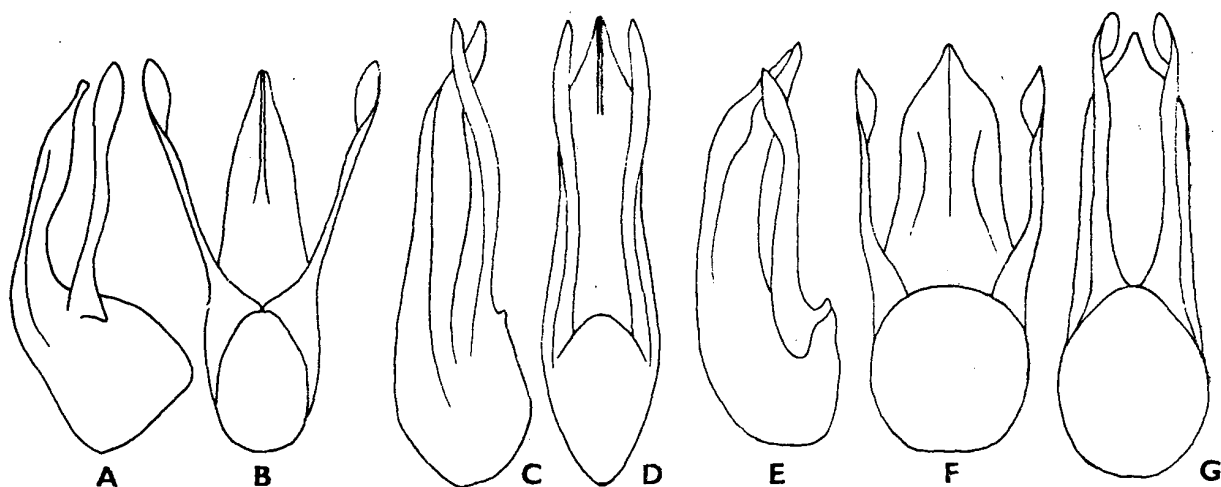
1. A csápok sötétek, sőt a lábak is. Kisebb és finomabban pontozott. — A törzsalak között fordul elő
var. *maura* ERICHSON, 1839

- 6 (5) A hátulsó lábfej utolsó íze nem hosszabb, mint az 1. íze.
- 7 (10) A test felülete erőteljesen pontozott. A szárnyfedők csúcshégye befelé ferdén, de egyenesen levágott, a varratszöglek tompaszögben kivágottak.
- 8 (9) Az összetett szemek felülről látható hosszátmérője hosszabb, mint a halánték (49. ábra: C). Sötét szurokbarnától a feketéig változó színű, a csápok is sötétek. A szárnyfedők megnyúltak, hátrafelé gyengén kiszélesedtek (49. ábra: F). 4—4,8 mm.

Előfordul Közép-Európa magasabb hegyvidékein. Az alhavi övben, hegy patakok partján kövek, növényi törmelék alól gyűjtötték. Faunaterületünkön csak a Keleti-Kárpátokból ismerjük

[*nivicola* FAUVEL, 1872]

- 9 (8) Az összetett szemek felülről látható hosszátmérője rövidebb, mint a halánték (49. ábra: D). A csáp világos. Szurok- vagy vörösbarna, a

47. ábra. A—B: *Lesteva longelytrata* GOEZE ♂, C—D: *L. monticola* KIESENWETTER ♂, E—F: *L. pubescens* MANNERHEIM ♂, G: *L. luctuosa* FAUVEL ♂ ivarszerve: A, C, E: oldalnézetben, B, D, F, G: alulnézetben (A—G: LOHSE nyomán)

test felülete meglehetősen fénylő, szőrözete finom és hosszú. A szárnyfedők alig 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, hátrafelé erősen kiszélesedők (49. ábra: G). Aedoeagus: 47. ábra: C és D. 4 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, helyenként Délkelet-Európában. A fahatár alatt, nedves avarból, vízparton kövek, moha alatt gyűjtötték. Faunaterületünkön Horvátországban és Dél-Erdélyben találták

[*monticola* KIESENWETTER, 1847]

- 10 (7) A test felületének pontozása finom.
- 11 (14) Az összetett szemek felülről látható hosszátmérője hosszabb, mint a halánték.
- 12 (13) A csáp fekete, legfeljebb az 1. íz töve keskenyen vörösbarna. Fekete, a test felületét szürkés, felálló szőrözet borítja, a lábszárak és a combok — az utóbbiak töve ritkán világosabb — barnásfeketék, a lábfejek vörösbarnák. Hártyás szárnyai kifejlődtek. 4 mm.

Előfordul Dél-Európa magasabb hegyein. Faunaterületünkön csak a Paring havason, a Mundra-tó partján gyűjtötték, 2000 m magasságban (VII.)

[*graeca* SCHEERPELTZ, 1931]

- 13 (12) A csápoknak csak a töve sötét, csúcsuk világos, sárgászöld. Fekete, a lábszárak, a lábfejek és a tapogatók csúcsa sárgás vagy rozsdavörös. Az előtor rövid, a hátulsó szögletekig erősen szűkített. A szárnyfedők felényivel hosszabbak, mint az előtor. Aedoeagus: 47. ábra: G. 4—4,3 mm.

Előfordul Közép-Európa magas hegysegeiben. Ritka faj, főként 800—1000 m körüli magasságban, patakpartokon gyűjtötték. Faunaterületünkön irodalmi adatok szerint a Magas-Tátrában és a Fátrában találták

[*luctuosa* FAUVEL, 1869]

- 14 (11) Az összetett szemek hosszátmérője rövidebb, mint a halánték. A halánték domború, kiálló. Fénytelen fekete, a szájszervek, a csápok és a lábak sárgászöldek, a test felületét sűrű szőrözet borítja. A szárnyfedők 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, annál erősebben pontozottak. Aedoeagus: 47. ábra: E és F. 3,5—4 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, helyenként Dél-Európában is. Hideg és gyors folyású hegyi patakok parti kövei, növényi törmeléke, mohapárnái alatt gyűjtötték. Faunaterületünkön a Bükk-hegységből, Erdélyből és az Északi-Kárpátokból ismert (IV—X.)

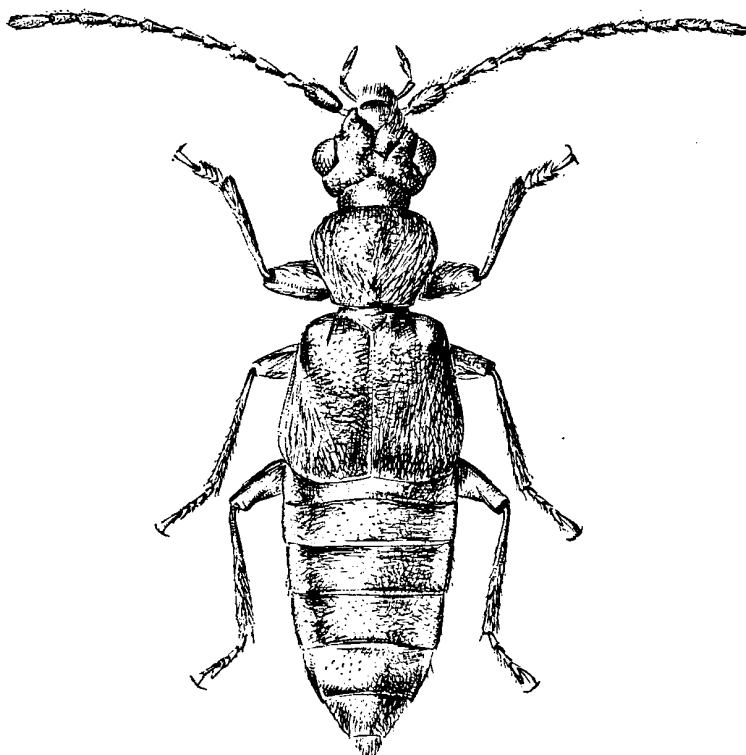
pubescens MANNERHEIM, 1830

21. nem: *Psephidonus* GISTEL, 1856

Testük megnyúlt és lapos. A fej keskenyebb, mint az előtor, a halánték lekerekített, a csápok eredési pontjai között ívelt harántbarázda húzódik, amely a homlokot a fejpajzstól elválasztja. A pontszemek nagyok, előttük 1—1

előrefelé széttartó, mélyen bevágott rovátka húzódik. A csáp végíze több faj hímjén befűződött. Az állkapcsi tapogató utolsó íze rövidebb, mint a csúcsán erősen kiszélesedett megelőző íz. Az előtor szív alakú korongja az oldalszegélyig egyenletesen boltozott. A hímek elülső lábfejízei a karomíz kivételével kiszélesedtek és az oldalaikon pillázottak. A karmok között semmiféle hártyszerű lebeny nincsen (48. ábra).

A nem ismert 30 faja a palaearktikus régió magasabb hegyvidékein él, főként patakok, hófoltok közelében. Faunaterületünkön 6 faja ismert, de Magyarországról még egy se került elő.

48. ábra. *Psephidonus nigritus* (MÜLLER) ♂ (eredeti)

- 1 (6) A szárnyfedők 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor. A pontszemek távolabb állnak egymástól, mint az összetett szemek belső szegélyétől (50. ábra: A).
- 2 (5) A szárnyfedők csak részben feketék.
- 3 (4) A szárnyfedőkön a vállak alatt hosszúkas, hátrafelé húzódó vörös folt van; ha hiányzik, a korong közepe világosabb, vörösen áttetsző. Fekete, fénylő, a csápok, a tapogatók és a lábak szurokbarnák, a lábfejízek vörösek. Aedoeagus: 50. ábra: F. 5—5,5 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában, helyenként Dél-Európa magasabb hegyvidékein, a Kaukázusban és Szibériában. Hegyi patakok, vízesések kövei, mohapárnái alatt él. Faunaterületünkön Erdélyből és a Kárpátokból ismert (= *globulicollis* MANNERHEIM, 1830)

[*plagiatus* (FABRICIUS, 1798)]

- 4 (3) A szárnyfedők alapján közös, nagy, hátrafelé keskenyedő vörös folt van, ritkábban csak a varrat vörös, de a szárnyfedők töve ilyenkor is világosabb. Fekete, a csápok, a tapogatók és a lábak sárgás-vörösek. Aedoeagus: 50. ábra: G. 5—6 mm.

Előfordul Közép-Európa magasabb hegyvidékein. Erősen nedves helyeken, kövek, moha alatt él

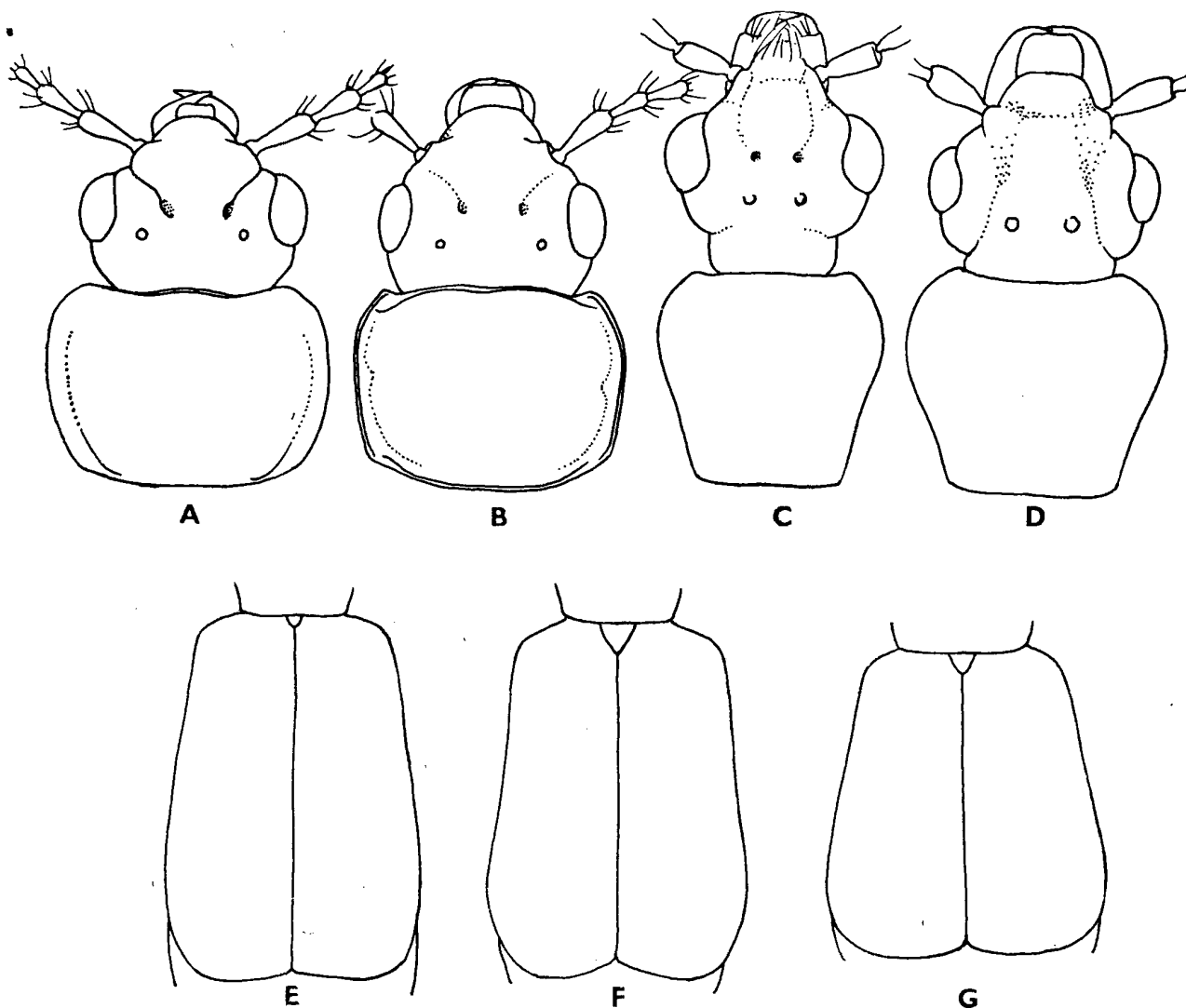
[suturalis (BOISDUVAL & LACODAIRES, 1835)]

Változata:

1. A szárnyfedők közepén közös, nagy vöröses folt van. — A törzsalak között él. Faunaterületünkön ezt az alakot gyűjtötték Segesvár környékén

[ab. concolor (LUZE, 1903)]

- 5 (2) A szárnyfedők egyszínű feketék. Az egész test, így a csápok és a lábak is feketék, legfeljebb a lábszárak csúcsa, az 1. csápíz töve és a lábfejek vörösesek. Aedoeagus: 50. ábra: E (48. ábra). 5—6 mm.

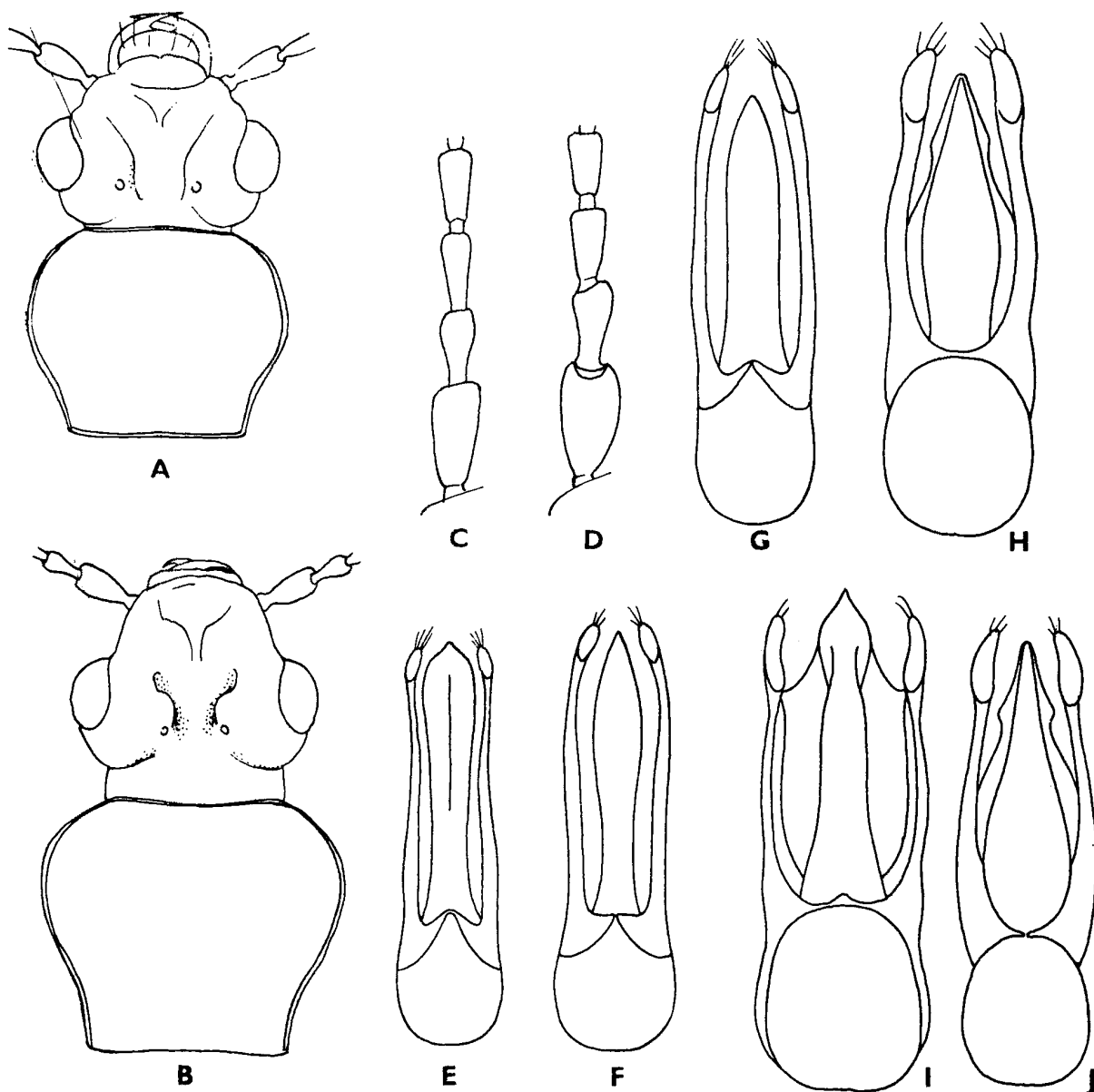

49. ábra. A: *Porrhodites fenestralis* (ZETTERSTEDT), B: *Orochares angustatus* (ERICHSON), C: *Lesteva nivicola* FAUVEL, D: *L. monticola* KIESENWETTER feje és előtora — E: *L. longelytrata* (GOEZE), F: *L. nivicola* FAUVEL, G: *L. monticola* KIESENWETTER szárnyfedői (A—G: eredeti)

Előfordul Észak- és Közép-Európa, valamint Dél-Európa magasabb hegyvidékein, nedves helyeken, kövek és moha alatt. Faunaterületünkön Erdélyből, a Kárpátokból, valamint a Magas-Tátrából ismert

[*nigritus* (MÜLLER, 1821)]

- 6 (1) A szárnyfedők csak 1,5-szer olyan hosszúak, mint az előtor. A pontszemek közelebb állnak egymáshoz, mint az összetett szemek belső szegélyéhez (50. ábra: B).
- 7 (8) A hímek első csápíze feltűnően megvastagodott (50. ábra: D). Az elülső combjaik és lábszáraik ugyancsak megvastagodottak, a lábszár görbült. Szurokbarna vagy szurokfekete, a csápok töve, a tapogatók és a lábak vörösbarnák. Aedoeagus: 50. ábra: I. 6—6,5 mm.

50. ábra. A: *Psephenus nigrita* (MÜLLER), B: *P. puncticollis* (WEISE) feje és előtora — C: *P. danieli* (SMETANA), D: *P. puncticollis* (WEISE) csápjának 4 első íze — E: *P. nigrita* (MÜLLER) ♂, F: *P. plagiatus* (FABRICIUS) ♂, G: *P. suturalis* (BOISDUVAL & LACORDAIRE) ♂, H: *P. danieli* (SMETANA) ♂, I: *P. puncticollis* (WEISE) ♂, J: *P. kunzei* (HEER) ♂ ivarszerve alulnézetben (A, B, D: eredeti, J: LOHSE, a többi SMETANA nyomán)

Előfordul Erdélyben és a Kárpátokban. A fahatár alatt, erősen nedves helyeken él. Ritka faj

[*puncticollis* (WEISE, 1875)]

- 8 (7) A hímek első csápíze nem vastagodott meg (50. ábra: C), az elülső lábak normálisan fejlettek.
- 9 (10) Szurokfekete vagy szurokbarna, a csápok töve, a tapogatók és a lábak sárgászörösek. Hártyás szárnyai kifejlődtek. A szárnyfedők nem hosszabbak, esetleg rövidebbek, mint együttes szélességük. Aedoeagus: 50. ábra: J. 4,5—5,5 mm.

Előfordul Észak- és Közép-Európában. Faunaterületünkön csak a Kárpátokból ismert. Életmódja az előző fajjal azonos (= *globulicollis* auct. nec MANNERHEIM, 1830)

[*kunzeni* (HEER, 1839)]

- 10 (9) Teljesen fekete, a csápok töve és a tapogatók vörösbarnák, a lábak ugyancsak vörösbarnák, gyakran azonban nagyobb kiterjedésben sötétedők. Aedoeagus: 50. ábra: H. 4—5,5 mm.

Előfordul a Magas-Tátrában. Életmódja, mint az előző fajé

[*danieli* (SMETANA, 1959)]

22. nem: *Eudectus* REDTENBACHER, 1857

Kisebb méretű, lapos, zömök fajok. Testük a potroh kivételével erősen és sűrűn pontozott, finom felálló szőrözettel borított. A fej rövid, a halánték valamivel rövidebb az összetett szemek hosszátmérőjénél. A csápok erősek, ízeiket meglehetősen hosszú pillák borítják, az 1. íz erősen megvastagodott, a 3. keskeny. Az előtor hátának oldalai a közepükön erősen, háromszög alakban oldalra kiugrók, így az előtor sokkal szélesebb a fejnél, hatszögűnek tűnik, oldalszegélyei rovátkoltak. A szárnyfedők csaknem párhuzamos oldalúak. A hátulsó lábfej 4 első íze egyenletes hosszúságú, a karomíz rövidebb, mint a megelőző ízek együttesen (51. ábra).

A nem Európában, Japánban és Észak-Amerikában terjedt el, Közép- és Észak-Európában mindössze 3 faja ismert. Többségük fakéreg alatt él. Faunaterületünkön 2 faja fordul elő.

- 1 (2) Rozsdabarna, a csápok és a lábak sárgászörösek. A potroh vagy csak a csúcsa, szurokbarna, a szárnyfedők varrata sötét, többnyire fekete. A test felülete meglehetősen fénylő, szórtan, ritkásan szőrözött (51. ábra). 2,5—3 mm.

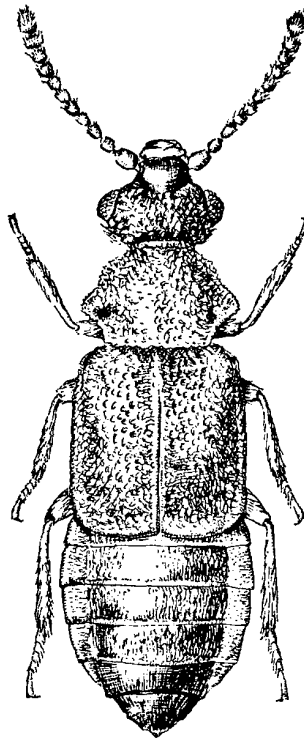
Előfordul Észak- és Közép-Európában, valamint Szibériában. A magasabb hegyvidéken lombos fák (bükk, éger, juhar) öreg tuskóiban, leváló kérge alatt, korhadékban és mohapárnák alatt gyűjtötték. Faunaterületünkön Erdélyben és a Kárpátok vonulatából ismert, példányaink Kászon és Máramaros lelőhelyekről vannak

[*giraudi* REDTENBACHER, 1858]

- 2 (1) Barnásfekete, a csáp 2. íze, a lábszárak és a lábfejek sárgászörösek. A pajzsocska nem pontozott. 2,5—3 mm.

Előfordul a Magas-Tátrában a Tengerszem-csúcson. A leírást követően nem került elő, típus-példányának a sorsa ismeretlen. HOLDHAUS és DEUBEL (1910) megállapították, hogy a leírás tökéletesen illik a Sziléziából leírt *E. gerhardti* PIETSCH, 1894 fajra, amely azonban a leírást követően ugyancsak nem került elő többé

[kulczynskii RYBINSKI, 1902]

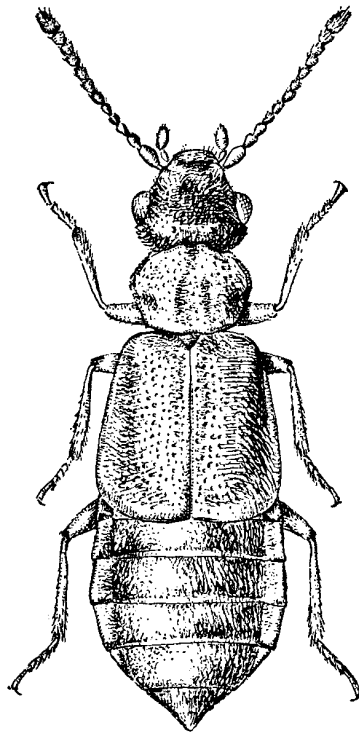
51. ábra. *Eudectus giraudi* REDTENBACHER ♂ (eredeti)

23. nem: *Coryphium* KIRBY, 1834

Teste karcsú és megnyúlt, meglehetősen lapos. Feje kicsi, az előtornál keskenyebb, a pontszemek nagyok, előttük 1—1 mély gödör van. A csápok megnyúltak, a csúcsuk felé fokozatosan kiszélesednek. Az állkapcsi tapogató utolsó előtti íze igen nagy, fordított kúp alakú, erősen megnyúlt, végíze rövid és keskeny, alig észrevehető (52. ábra). Az előtor háta harántos, oldalai íveltek, a hátulsó szögletek a csúcsukon kerekített tompaszögűek, előttük az oldalak enyhén kikanyarítottak, a keskeny felhajló oldalszegély gyengén recézett, mellette a középtájon 1—1 benyomat van, a korongon ugyancsak 2 hosszanti benyomat húzódik. A szárnyfedők legalább 2-szer olyan hosszúak, mint az előtor, hátrafelé gyengén kiszélesedettek, finom lécszerű oldalperemük felülről végig jól látható, felületük sűrűn és durván pontozott. A középső csípők szélesen el vannak választva, a mellközép nyúlványa csaknem végig jól látható. A mellvég hosszú, csaknem olyan, mint a *Coryphiodes*-nem esetében. A potroh felülete finoman pontozott (52. ábra).

Palaearktikus elterjedésű, 5 faja Észak- és Közép-Európában él. A magasabb hegyvidéken, nedves, korhadó növényi törmelék között fordulnak elő. Faunaterületünkön mindössze 1 fajt ismerünk.

- — Szurokfekete vagy barna, a mellfedők mindig, néha a szárnyfedők is, valamint az előtor sárgásbarna, a csápok töve, a szájszervek és a lábak sárgásbarnák, az állkapcsi tapogató utolsó előtti íze sötétbarnás. A test felületét mérsékelten finom, sűrű szőrözet borítja. A hímek elülső lábfejének első 4 íze kiszélesedett, a nőstények hátulsó lábfejének 2 első íze viszont megnyúlt (52. ábra). 3 mm

52. ábra. *Coryphium angusticolle* STEPHENS ♂ (eredeti)

Előfordul Észak- és Közép-Európában, helyenként Dél-Európában is (Olaszország). Montán faj, tűlevelű és lombos fák leváló kérge alatt, tuskóiban, avar és moha alatt, különösen hegyi lápokon gyűjtötték. Faunaterületünkön csak Trencsén és Mehádia lelőhelyekről ismerjük (IV—V. és X—XI.)

[*angusticolle* STEPHENS, 1834]

24. nem: *Coryphioides* BERNHAUER, 1898

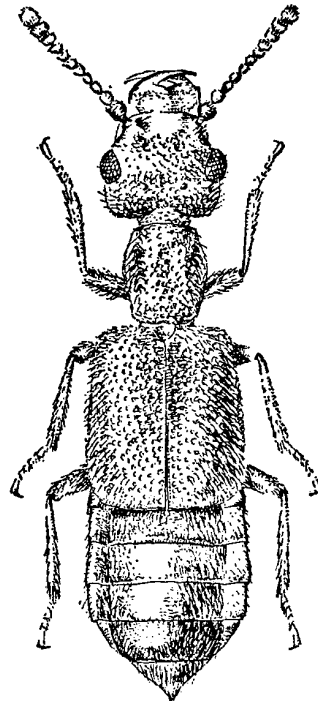
A *Coryphium*-nemhez nagyon hasonló felépítésű, de attól jól megkülönböztethető, mert szárnyfedői sokkal rövidebbek, legfeljebb olyan hosszúak, mint az előtor, feje is rövid, a halánték legfeljebb olyan hosszú, mint az összetett szemek hosszátmérőjének 1/4-e. Hárttyás szárnyaik hiányoznak. A középső csípők csaknem teljes hosszukban egymáshoz nyomottak, így a mellközép nyúlványa szinte láthatatlan, a mellvég rövid.

Mindössze 2 faja ismert Európából. Magashegyi állatok, korhadó növényi anyagok, fűgyökerek között élnek. Faunaterületünkön 1 faja ismert.

- — Mélyfekete, erősen fénylő, felületét nagyon rövid és szórt, szürkés-fehér szőrözet borítja. A szájszervek, az állkapcsi tapogató utolsó előtti ízének kivételével, a lábszárak és lábfejek barnásvörösek. A lábak hosszúak és meglehetősen karcsúk. Az elülső lábfej 4 első íze enyhén kiszélesedett. 2,5 mm.

Előfordul Erdélyben (Bucsecs, Korongyos, Radnai-hegység, Sacu), ahol az alhavasi övben függőkerek között él

[deubeli BERNHAUER, 1898]

53. ábra. *Boreaphilus velox* HEER ♀ (eredeti)

25. nem: *Boreaphilus* C. R. SAHLBERG, 1834

Teste megnyúlt. Feje nagy, szélesebb vagy olyan széles, mint az előtor, hátul nyakszerűen befűződött, a halánték hatalmasan fejlett, hátulsó szögletei lekerekítettek. A homlok széles, boltozott, elől kétoldalt 1—1 fokozatosan mélyülő hosszanti benyomat húzódik rajta. Pontszemei vannak. A csáp rövid és erős. A rágók meglehetősen hosszúak, sarló alakúak, belső élük közepén hegyes, előre irányuló fog van. Az állkapcsi tapogató végíze alig észlelhető, kicsi, ár alakú. Az előtor domború, hosszabb vagy olyan hosszú, mint amilyen széles, korongja boltozottan lejt a finom vonalszerű, gyakran rovátkolt oldal-szegélyek felé. A szárnyfedők (szárnyas fajokon) az előtornál lényegesen hosszabbak, hátrafelé kissé kiszélesedők, vállaik előreugrók. A mellfedők jól fejlettek. A potroh oldalai erősen felhajlók. A lábak karcsúak, a lábszárak nem tövisesek, a hátulsó lábfejek sokkal rövidebbek, mint a hátulsó lábszárak. A hátulsó lábfejek karomíze olyan hosszú, mint a 3 megelőző íz együttesen (53. ábra).

Palaearktikus elterjedésű. Ismert 10 faja kifejezetten montán, szubalpin elem. A fahatár alatt, főleg lápos területeken, moha, növényi törmelék alatt élnek. Faunaterületünkről 1 fajtát mutatták ki.

- — Világosabb vagy sötétebb vörösbarna, a szájszervek, csápok és a lábak sárgászörösek. A test felülete szórtan és finoman szőrözött. A pontszemek nagyok, távolabb állnak egymástól, mint az összetett szemektől (53. ábra). 2—3 mm.

Előfordul Nyugat- és Dél-Európában, Közép-Európa déli területein, Észak-Afrikában (Algéria, Tunisz) és a Közel-Keleten (Libanon). A hegyvidék folyóinak iszapos partszegélyén él. Faunaterületünkről csak Fiuméből ismert

[velox HEER, 1839]

26. nem: *Niphetodes* MILLER, 1868

Testük megnyúlt, a kihasasodó potroh következtében tojásdad alakú, meglehetősen lapos, felülete szórtabb vagy sűrűbb, finom szőrözettel borított. A fej nagy, szélesebb, mint az előtor, pontszemeik hiányoznak. Az összetett szemek kifejlődtek, de kicsik, kerekdedek, oldalra kiugrók. A rágók erősek, karcsúak, sarló alakúak, belső élük a csúcsi harmadban fogazott, a fogak megnyúltak, befelé irányulók. Az állkapcsi tapogatók 3. (utolsó előtti) íze nagyon erős, fordított kúp alakú, a végíz nagyon kicsi és keskeny, ár alakú. A csápok karcsúak, a csúcsuk felé mérsékelten szélesedők. Az előtor a szárnyfedőknél keskenyebb, megnyúlt, előre felé kerekítve, a hátulsó szögletekig pedig csaknem egyenes vonalban szűkül el. Szárnyatlanok. A szárnyfedőkön vállszögleteknek nyoma sincs, hátrafelé kiszélesedők, az előtornál nem vagy alig hosszabbak, külső csúcsszögleteik ferdén levágottak. A potroh lapos, hátrafelé erősen kiszélesedik, csúcsa hirtelen kihegyesedő, oldalai szélesen felhajlók. A lábak aránylag rövidek, a hátulsó lábfejek a hátulsó lábszáraknál rövidebbek (54. ábra).

A nem 10 ismert faja a Balkán-félsziget hegyei között és a Kárpátokban fordul elő. Alpesi és szubalpin fajok, többségük a fahatár fölött, hófoltok közelében, kövek, gyökerek között él. Faunaterületünkön 4 faja fordul elő.

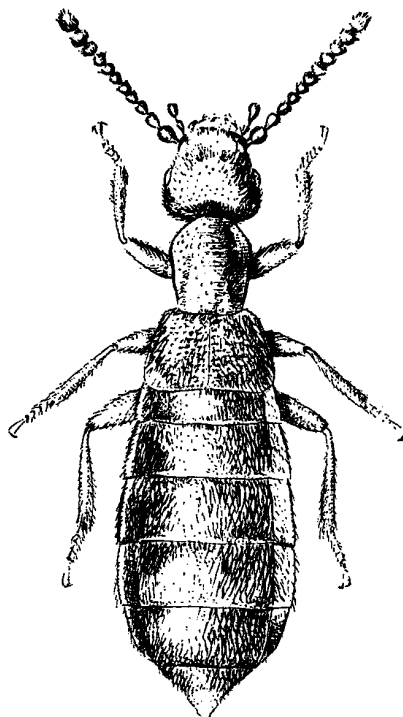
- 1 (2) Feje felényivel szélesebb, mint az előtor. A csáp hosszú és karcsú, középső ízei megnyúltak, az utolsó előtti íz nem szélesebb, mint amilyen hosszú. A rágók megnyúltak. A felső ajak elülső szegélyén 5—8 sörtét viselő, csonkakúp alakú fogacska van. A fej pontozása sekély és sűrű, a közterek bőrszerűen ráncoltak (1. alnem: *Hypso-nothrus* GANGLBAUER, 1896). — A halánték hatalmasan fejlett, hátulsó szöglete széles ívben kerekített. A torokvarratok párhuzamosak. Az előtor az első 1/3-ában a legszélesebb, tompaszögben megtört. A szárnyfedők rövidek, 1/3-dal szélesebbek, mint amilyen hosszúak. 2—3 mm.

Előfordul Erdélyben (Bucsecs, Hoverla, Radnai-hegység, Ünőkö). Fű- és *Rhododendron* gyökerek között az alhavasi övben él

[deubeli GANGLBAUER, 1896]

Változata:

1. Nagyobb. A csápok megnyúltabbak, a 3. íz $1/3$ -dal hosszabb, mint a 2., a 4–8. ízek jelentősen hosszabbak, mint amilyen szélesek. Az előtor az elülső harmada mögött a legszélesebb. — Előfordul Erdélyben (Borsa, Bucsecs, Pietrosz, Ünökő) [var. huppentali LOKAY, 1912]

54. ábra. *Niphetodes spaethi* GANGLBAUER ♂ (eredeti)

- 2 (1) A fej nem szélesebb, mint az előtor. A csáp rövidebb, középső ízei golyó alakúak, az utolsó előtti íz harántos. A rágók rövidebbek. A felső ajak elülső szegélyén a fogacskák kicsik, alig észlelhetők, rövid sertéket viselnek. A fej pontozása szórt és mély, a közterei fenyések. A torokvarratok összetartók (2. alnem: *Niphetodes* s. str.).
- 3 (4) Az előtor háta nem hosszabb, mint amilyen széles. Teste lapos, sárgászörös, az előtor és a szárnyfedők oldalszegélyei sötétebbek. A halánték jól fejlett, hátulsó szöglete kerekített. Az előtor háta az elülső harmadban a legszélesebb, oldalai egyeneletesen íveltek. 2,5—3 mm.

Előfordul Erdélyben: Hoverla, Korongyos, Körösmező, Pietrosz, Saka, Ünökő. A havasi és alhavasi övben, fűgyökerek között él

[eppelsheimi GANGLBAUER, 1896]

- 4 (3) Az előtor háta hosszabb, mint amilyen széles.
- 5 (6) Feje nagy, csaknem párhuzamos oldalú, a jól fejlett halánték párhuzamos oldalú, a homlokbarázdák sekélyek; felülete sűrűn és egyenletesen pontozott. Vörösbarna, a potroh barnásfekete, a szájszervek,

a csápok és a lábak sárgászörösek. Az előtor az elülső harmadában a legszélesebb. 2,5 mm.

Előfordul Erdélyben: Cserna Hora, Hoverla, Máramaros, Radnai-hegység. A havasi és alhavasi övben fű- és *Rhododendron* gyökerek között él

[redtenbacheri MILLER, 1868]

- (5) Feje kicsi, legfeljebb olyan széles, mint az előtor, pontozása az oldalain erőteljesebb, közepén szórta és finomabb, elől sima, a homlokbarázdák mélyek és erőteljesek, a halánték hatalmasan fejlett, boltozott, hátrafelé egyenletes ívben kerekített, oldalra kiugró. A fej és az előtor sötétebb vagy világosabb barna, a szárnyfedők és a mellfedők vörösbarnák, a potroh fekete, a szájszervek, csápok és a lábak vörösek. Az előtor jelentősen hosszabb, mint amilyen széles, elülső harmadában tompán kerekítve kiszélesedett, előre és hátrafelé csaknem egyenes vonalban keskenyedek (54. ábra). 2,8—3 mm.

Előfordul Erdélyben és a Keleti-Kárpátokban: Cserna Hora, Negoi, Pietrosz, Radnai-hegység, Ünőkő. Életmódja az előző fajokéval teljesen megegyező

[spaethi GANGLBAUER, 1900]

A kiadásért felelős az Akadémiai Kiadó igazgatója
Szerkesztésért felelős: Dr. Bíró Eszter — Műszaki szerkesztő: Agócs András
Terjedelem: 9,8 (A/5) ív + 12 oldal melléklet — AK 1297 k 8184
HU ISSN 0076—2474
82.10123 Akadémiai Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Bernát György

Ára: 27,— Ft

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA

eddig megjelent füzetei:

(A sorozat 1—150. füzetének adatait lásd a mellékelt tájékoztatóban)

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA

készülő füzetei:

V. kötet (Insecta) 13. füzet:

Dr. Jenő Gábor: Tripszek — Thysanoptera

VII. kötet (Coleoptera II.) 9. füzet:

Dr. Tóth László: Holyvák V. — Staphylinidae V.

XI. kötet (Hymenoptera I.) 3/A. füzet:

Zombori Lajos: Levéldarázs-alkatúak II. — Tenthredinoidea II.

XIV. kötet (Diptera I.) 4/C. füzet:

Dr. Szabó Jenő és Delyné dr. Draskovits Ágnes: Lepkeszárnyogok—Redőszárnyogok — Psychodidae—Ptychopteridae

RÖVIDÍTETT RENDSZERTANI MUTATÓ

„Magyarország Állatvilága” VII. kötetének 6. füzetéhez

(Dr. Tóth László: Holyvák II. — Staphylinidae II. — Fauna Hung. 151)

CSALÁD — ALNEMEK

- Abinothum TOTTENHAM 36
Acidota STEPHENS 34, 88
Acrolocha C. G. THOMSON 32, 48
Acrulia C. G. THOMSON 32, 46
Aleocharinae 2, 7
Amphicroum KRAATZ 33, 77
Anthobium auct. nec LEACH
Anthophagus GRAVENHORST 34, 89
Anthophagus s. str. 92
Arpediopsis GANGLBAUER 76
Arpedium ERICHSON 34, 81
Arpedium s. str. 82
Arrhenopeplus KOCH 8
- Boreaphilus C. R. SAHLBERG 35, 107
- Carcinocephalus BERNHAUER 32, 68
Coryphioides BERNHAUER 35, 106
Coryphium KIRBY 34, 105
- Deliphrum ERICHSON 33, 75
Deliphrum s. str. 75
Deliphrus REITTER 81
Dialycera GANGLBAUER 51
Dimerini 2
Dimorphoscelus KOCH 95
Dropephylla MULSANT & REY 54
- Euasthetinae 2, 5
Eucnecus REITTER 83
Eudectus REDTENBACHER 34, 104
Eusphalerum KRAATZ 31, 35
Eusphalerum KRAATZ 31, 35, 40
- Geodromicus REDTENBACHER 34
- Habrocerinae 2, 7
Hapalaraea C. G. THOMSON 32, 50
Hapalaraea s. str. 57
Hypocyphtinae 2, 7
Hypocyphtini 2
Hypocyba MULSANT & REY 51
Hypsonothrus GANGLBAUER 108
- Lathrimaeum ERICHSON 33, 78
Leptotyphlinae 2, 5
Lesteva LATREILLE 34, 97
- Megarthus CURTIS 23, 28
Metopsiinae 2, 4, 21
Metopsia WOLLASTON 21
Micropeplinae 1, 2, 7
Micropeplini 1
Micropeplus LATREILLE 7
- Niphetodes MILLER 35, 108
Niphetodes s. str. 109
- Olisthaerinae 2, 4, 17
Olisthaerus DEJEAN 2, 18
Olophrum ERICHSON 34, 83
Omaliinae 2, 4, 31
Omaliini 2
Omalium GRAVENHORST 32, 57
Orochares KRAATZ 32, 70
Oxyporinae 2, 4
Oxytelinae 1, 2, 4
Oxytelini 2
- Paederinae 2, 5
Pareusphalerum COIFFAIT 45
Phaganthus REY 90
Philorinum KRAATZ 33, 73
Phloeobium DEJEAN 2, 21
Phloeocharinae 2, 15
Phloeocharini 2
Phloeocharis MANNERHEIM 16
Phloeocharis s. str. 16
Phloeonomus HEER 32, 65
Phloeonomus s. str. 66
Phloeostiba THOMSON 67
Phyllodrepa C. G. THOMSON 32, 52
Phyllodrepa GANGLBAUER 33, 74
Piestinae 1, 4, 19
Piestini 1
Porrhodites KRAATZ 32, 69
Proteininae 2, 4, 22
Proteinini 2
Proteinus LATREILLE 22, 123
Pselaphidae 2
Psephidonus GISTEL 34, 100
Pseudopsinae 1, 3, 14
Pseudopsini 1
Pseudopsis NEWMAN 15

Scotodytes SAULCY 17
 Siagonium KIRBY & SPENCE 1, 19
 Staphylininae 2, 6
 Steninae 2, 7

Tachyporinae 2, 6
 Thoracophorinae 1, 2, 13
 Thoracophorus MOTSCHULSKY 1, 13

Thoraxophorus MOTSCHULSKY, 1837 emend.
 MOTSCHULSKY, 1840 13
 Trichophyinae 2, 7

Xantholininae 2, 6
 Xantholinini 2
 Xylodromus HEER 33, 70
 Xylostiba GANGLBAUER 66

FAJOK ÉS FAJ ALATTI KATEGÓRIÁK

abdominale GRAVENHORST 43
 affinis GERHARDT (Xylodromus) 71
 affinis MILLER (Megarthrus) 29
 allardi FAIRMAIRE & BRISOUT 61
 algidum ERICHSON 76
 alpestris HEER 95
 alpinum FAUVEL (Arpedium) 83
 alpinum HEER (Eusphalerum) 39
 alpinum HEER (Olophrum) 86
 alpinus FABRICIUS 93
 amabilis HEER 49
 anale ERICHSON 39
 angustatus ERICHSON 70
 angusticollis STEPHENS 106
 angusticollis MANNERHEIM (Anthophagus) 97
 angusticollis REITTER (Acrulia) 47
 arrowi C. KOCH 97
 assimile PAYKULL 88
 atomarius ERICHSON 28
 atrocephalum GYLLENHAL 81
 atrum HEER 46
 austriacum SCHEERPELTZ 85
 bicornis BLOCK 93
 birói EPPELSHEIM 17
 bosnicus BERNHAUER 66
 brachypterum GRAVENHORST 83
 brachypterus FABRICIUS 24
 brevicolle THOMSON 61
 brevicollis KIESENWETTER 92
 caelatus ERICHSON 9
 caesum GRAVENHORST 64
 canaliculatum ERICHSON 78
 caraboides LINNÉ 92
 cinnamomeum KRAATZ 63
 clandestina LUZE 89
 clypeatum MÜLLER 21
 concinnus MARSHAM 73
 concolor LUZE (Psephidonus) 102
 concolor DELAHON (Lathrimaeum) 81
 corticinus MOTSCHULSKY 14
 crenara GRAVENHORST (Phyllodrepoidea) 88
 crenata FABRICIUS (Acidota) 74
 crenulatus PANDELLÉ 27
 croaticum LUZE 44
 cruentata MANNERHEIM 89
 curtipennis SCHEERPELTZ 87
 danieli SMETANA 104
 decorata C. KOCH 95
 denticollis BECK 30

depressus GRAVENHORST (Xylodromus) 73
 depressus PAYKULL (Megarthrus) 29
 deubeli BERNHAUER (Coryphioides) 107
 deubeli BERNHAUER (Omalium) 62
 deubeli GANGLBAUER (Niphetodes) 108
 discinum GREDLER 40
 dissimile LUZE 39
 dispar BAUDI 40
 distincticornis BAUDI 51
 eppelsheimi GANGLBAUER 109
 excavatum STEPHENS 62
 exiguum GYLLENHAL 62
 fallax KIESENWETTER 95
 fascifer REITTER 97
 fenestralis ZETTERSTEDT 69
 ferrugineum KRAATZ 63
 flavicorne ROUBAL 64
 fleischeri LOKAY 71
 florale PANZER 45
 floralis PAYKULL 53
 forticornis KIESENWETTER 95
 fulvus ERICHSON 12
 funebre FAUVEL 61
 fuscum ERICHSON 80
 fuscum GRAVENHORST 86
 fustingi REITTER 58
 gallica C. KOCH 22
 ganglbaueri LUZE 81
 giraudi REDTENBACHER 104
 globulicollis MANNERHEIM 101
 globulicollis auct. 104
 gracilicornis FAIRMAIRE & LABOULBÉNE 56
 graeca SCHEERPELTZ 100
 hemipterus ILLIGER 30
 hirtellum HEER 78
 hopffgarteni EPPELSHEIM 74
 humerale GERMAR 20
 hummleri BERNHAUER 17
 huppentali LOKAY 109
 imitator LUZE 64
 impar MULSANT & REY 60
 inflata GYLLENHAL 47
 ioptera STEPHENS 55
 kraatzi JACQUELIN DU VAL 37
 kulczynskii RYBINSKI 105
 kunzeni HEER 104

laevipennis EPPELSHEIM 9
 lapponicus ZETTERSTEDT 68
 latus HAMPE 12
 limbatum ERICHSON 44
limbatus auct. 26
 linearis ZETTERSTEDT 56
 littorale KRAATZ 64
 lokayi FLEISCHER 63
 longelytrata GOEZE 99
 longicornis DODERO 27
 longipenne ERICHSON 38
 longipennis KRAATZ 12
 luctuosa FAUVEL 100
 luteicornis ROUBAL 54
 luzei HUBENTHAL 55

macrocephalum EPPELSHEIM 82
 macropterus GYLLENHAL 28
 marginicollis EPPELSHEIM 93
 marietti JACQUELIN DU VAL 12
 marshami FAUVEL 42
 maura ERICHSON 99
 mehadiensis BERNHAUER 69
 melanocephala FABRICIUS 53
 melanocephalum ILLIGER 80
 melanocephalus HEER 96
 melis HANSEN 54
 merkli EPPELSHEIM 69
 minimus ERICHSON 66
 minutum FABRICIUS 45
 monilicornis GYLLENHAL 66
 monticola KIESENWETTER 100
 montivagum HEER 38

nigra GRAVENHORST 54
 nigrinus J. SAHLBERG (*Megarthus*) 29
 nigrinus EPPELSHEIM (*Anthophægus*) 93
 nigripenne KOLBE 81
 nigritus MÜLLER 103
 nitidulus KRAATZ 30
 nivalis REY 93
 nivicola FAUVEL 99

oblongus PETRI 28
 obscuricorne POPP 59
 omalinus ZETTERSTEDT 97
 ophthalmicum PAYKULL 40
 ovalis STEPHENS 25
 oxyacanthæ GRAVENHORST 60

pallens HEER 37
 palligerum KIESENWETTER 38
 parvipenne SCHEERPELTZ 87
 piceum GYLLENHAL 84
 plagiatus FABRICIUS 101

planus PAYKULL 67
 pliginskii BERNHAUER 50
 porcatus FABRICIUS 9
 praeustus MÜLLER 92
 primulae STEPHENS 44

prolongatum ROTTENBERG 79
 pseudaucupariae E. STRAND, 1917 nom. nov.
 emend. aucupariae KIESENWETTER, 1866
 43
 pseudosudeticus C. KOCH 93
 puberula BERNHAUER 54
 pubescens MANNERHEIM 100
 punctata ERICHSON 98
 puncticollis EPPELSHEIM (*Olophrum*) 86
 puncticollis GREDLER (*Eusphalerum*) 45
 puncticollis WEISE 104
 punctipennis C. G. THOMSON 67
 pusillus GRAVENHORST 67
 pygmaea GYLLENHAL 57

quadricorne KIRBY & SPENCE 20
 quadrum GRAVENHORST 83

rectangulum FAUVEL 41
 recticollis SCHEERPELTZ 87
 redtenbacheri MILLER 110
 rhododendri BAUDI 42
 rivulare PAYKULL 59
 rotundicollis HEER 92
 rugatum REY 65
 rufula ERICHSON 52
 rufulum LUZE 46

salicis GYLLENHAL 53
 scabriuscula KRAATZ 56
 scutellaris ERICHSON 91
 septentrionis C. G. THOMSON 59
 sicala GANGLBAUER ssp. *heeri* FAUVEL 98
 signatum MAERKEL 43
 sinuatocollis BOISDUVAL & LACORDAIRE 29
 sorbi GYLLENHAL 40
 sordidum STEPHENS 74
 spaethi GANGLBAUER 110
 sparsum FAUVEL 37
 staphylinoides MARSHAM 11
 stramineum KRAATZ 37
 striata GRAVENHORST 49
 subfasciatus LUZE 93
 substriatus GYLLENHAL 19
 subtilissima MANNERHEIM 17
 sudeticus KIESENWETTER 94
 sulcata NEWMAN 15
 sulcula STEPHENS 50
 suturalis BOISDUVAL & LACORDAIRE 102

tectum PAYKULL 76
 tesserula CURTIS 9
 testaceus ERICHSON 72
 torquatum MARSHAM 42

unicolor MARSHAM 80

validum KRAATZ 58
 velox HEER 108
 viennense SCHEERPELTZ 86
 vilis ERICHSON 56
 viertli GANGLBAUER 46